

mulier instituut

Voortgang uitvoering lokale sportakkoorden

Zesde voortgangsrapportage Monitor Nationaal Sportakkoord, november 2021

Ad Hoogendam

Marieke Reitsma

Ine Pulles

Hugo van der Poel

Voortgang uitvoering lokale sportakkoorden

Zesde voortgangsrapportage Monitor Nationaal Sportakkoord, november 2021

Met steun van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

**Ad Hoogendam
Marieke Reitsma
Ine Pulles
Hugo van der Poel**

© Mulier Instituut
Utrecht, november 2021

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T [@mulierinstituut](https://www.mulierinstituut.nl)

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	9
1.1 Achtergrond Nationaal Sportakkoord	9
1.2 Monitoring van het sportakkoord	10
1.3 Leeswijzer	11
Kader 1. Illustratie casebeschrijving lokaal sportakkoord 's-Hertogenbosch	12
2. Opzet monitor uitvoering lokale sportakkoorden	13
2.1 Onderzoekskader: integraal raamwerk voor samenwerkend besturen	13
2.2 Dataverzameling	16
Kader 2. Illustratie casebeschrijving lokaal sportakkoord Leusden	19
3. Uitvoering lokale sportakkoorden	20
3.1 Regeling lokale sportakkoorden	20
3.2 Voortgang lokale sportakkoorden	21
3.3 Lokale context	25
3.3.1. Beleidskader	25
3.3.2. Middelen en menskracht	28
3.3.3. Organisaties en netwerk(en) in de sport	32
3.3.4. Bestaande onderlinge verhoudingen	34
3.3.5. Aanjagers voor samenwerking	35
3.4 Dynamiek van het samenwerkingsverband	35
3.4.1. Open en constructieve uitwisseling	36
3.4.2. Binding	36
3.4.3. Gezamenlijk handelingsvermogen	40
3.5 Uitkomsten	46
Kader 3. Illustratie casebeschrijving lokaal sportakkoord Putten	51
4. Slothoofdstuk	52
4.1 Conclusie	52
4.2 Aandachtspunten voor het vervolg	56
4.3 Reflectie op onderzoek	56
Bibliografie	58
Bijlage 1. Register figuren en tabellen	59
Bijlage 2. Responsanalyse vragenlijst kerngroepen lokale sportakkoorden	60
Bijlage 3. Deelnemende gemeenten aan regeling lokale sportakkoorden	61
Bijlage 4. Ontwikkeling voortgangsindicator lokale sportakkoorden	63
Bijlage 5. Overzicht aangevraagde diensten sportlijn	66

Samenvatting

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) hebben op 29 juni 2018 het [Nationaal Sportakkoord](#) ondertekend, dat loopt tot en met 2022. In het akkoord staan zes thema's centraal: inclusief sporten en bewegen, duurzame sportinfrastructuur, vitale sport- en beweegaanbieders, positieve sportcultuur, van jongs af aan vaardig in bewegen en topsport die inspireert. De implementatie van het akkoord verloopt via de lokale lijn, de sportlijn en de nationale lijn.

Dit is de zesde monitor Nationaal Sportakkoord. Zie voor een overzicht van alle voortgangsrapportages de [webpagina Monitoring Nationaal Sportakkoord](#). Deze rapportage is gericht op de lokale sportakkoorden, die vanaf 2019 door vrijwel alle Nederlandse gemeenten zijn gesloten. Inmiddels zijn veel gemeenten gestart met de uitvoering van hun sportakkoord en ontstaat behoefte aan zicht op de voortgang. In deze rapportage stellen we de vraag: *Hoe verloopt de uitvoering van de lokale sportakkoorden en welke factoren zijn daarop van invloed?*

Opzet monitor uitvoering lokale sportakkoorden

De centrale vraag is onderzocht met behulp van het 'Integraal raamwerk voor samenwerkend besturen', dat laat zien hoe de lokale context in een gemeente en het lokaal gevormde samenwerkingsverband van invloed zijn op de acties en uitkomsten van het lokale sportakkoord. De belangrijkste bronnen voor de rapportage zijn een vragenlijst onder de kerngroepen van de lokale sportakkoorden (n=157), casestudies waarin de uitvoering van de lokale sportakkoorden in zes gemeenten wordt gevolgd, en reguliere onderzoeks- of monitoringsactiviteiten waarin extra gegevens over de lokale akkoorden zijn verzameld.

Algemene voortgang lokale sportakkoorden

Regeling lokale sportakkoorden

- 343 gemeenten nemen deel aan de regeling lokale sportakkoorden. Zij hebben gezamenlijk 309 lokale of regionale sportakkoorden gesloten en geven hier uitvoering aan.
- De uitgekeerde budgetten voor de regeling bedragen 12,170 miljoen euro voor 2020 en 43,125 miljoen euro voor 2021. Voor 2021 was er een eenmalige verdubbeling van het uitvoeringsbudget en waren er extra middelen vanuit het steunpakket 'Sociaal en mentaal welzijn en leefstijl'.

Voortgang lokale sportakkoorden

- De helft van de gemeenten is inmiddels een half tot één jaar bezig met de uitvoering van het akkoord en 38 procent is al langer dan één jaar bezig. De beperkende coronamaatregelen sinds maart 2020 hebben in vrijwel alle trajecten (94%) een vertragende rol gespeeld. Los van de coronavertraging blijkt dat het proces voor veel gemeenten sowieso veel tijd en aandacht vraagt, vanwege de nieuwe manier van werken en de complexe implementatie met veel partijen.
- De indicator 'voortgang lokale sportakkoorden' is samengesteld op basis van de vragenlijst onder de kerngroepen. Op vier onderdelen samen (het proces, de opbrengsten, de borging en de voortgang op de ambities en doelen) konden respondenten maximaal 100 punten scoren. Hoe meer gerapporteerde voortgang op de onderdelen, hoe meer punten. Het merendeel van de trajecten is te plaatsen in de categorieën '21 tot 40 punten: een beetje voortgang' (43%) en '41 tot 60 punten: redelijk veel voortgang' (45%). Een kleiner deel blijft nog wat achter (0-20 punten: 6%) of loopt juist voorop (61 tot 80 punten; 6%).
- In vrijwel alle trajecten (95%) is een kerngroep gevormd (of regiegroep, kopgroep, stuurgroep of soortgelijke term). In vrijwel alle kerngroepen is iemand van de gemeente vertegenwoordigd en in drie kwart zit minstens één afgevaardigde van een sportvereniging. De belangrijkste taak van de kerngroepen is het toewijzen van budgetaanvragen voor projecten/initiatieven (80% van de kerngroepen houdt zich hiermee bezig).

Lokale context

Iedere lokale situatie is anders. Hoe de samenwerking verloopt, is mede afhankelijk van de ‘lokale context’. Onderstaande contextfactoren zijn van invloed op het samenwerkingsverband en het vooruitzicht op vruchtbare samenwerking.

Beleidskader

De rol van de gemeente en het bestaande lokale sportbeleid zijn belangrijke factoren waar zowel een bevorderende als een belemmerende invloed van uit kan gaan.

- In bijna twee derde van de gemeenten (64%) is het lokale sportakkoord een aanvulling op het lokale sportbeleid. In 10 procent van de gemeenten staat het er volledig los van en in 9 procent van de gemeenten is het sportakkoord een vervanging van het lokale sportbeleid.
- Drie kwart van de kerngroepen vindt de mate van steun en betrokkenheid vanuit de gemeente, de bereidheid om verantwoordelijkheid te delen met andere partijen en de prioriteit voor sport en bewegen binnen de gemeente (zeer) goed. Bijna twee derde (63%) is van mening dat het sportakkoord ruimte biedt voor nieuwe initiatieven en thema's in het bestaande sportbeleid.
- Gemeenten vullen hun rol verschillend in, bijvoorbeeld meer als coproducent of als facilitator. Dit brengt een andere uitgangssituatie voor de uitvoering van een lokaal sportakkoord met zich mee.
- Wanneer de thema's van het sportakkoord nauw aansluiten op het bestaande sportbeleid, is er al een bestaande structuur, uitvoeringscapaciteit en kennis aanwezig. Dit maakt de uitvoering makkelijker. Wanneer dit nog niet het geval is, kost het de betrokken partijen tijd om eerst een structuur in te richten en de onderlinge taken en verantwoordelijkheden helder te maken.
- In twee derde van de gemeenten (68%) is er sprake van een nauwe afstemming tussen het lokale sportakkoord en het lokale preventieakkoord.

Middelen en menskracht

Uit het onderzoek blijkt dat de beschikbaarheid van menskracht/uren een groter knelpunt is dan het beschikbare (uitvoerings)budget bij de uitvoering van de lokale sportakkoorden.

- De meeste kerngroepen (86%) vinden het beschikbare uitvoeringsbudget (ruim) voldoende.
- In twee op de drie gemeenten zijn nog andere financieringsbronnen beschikbaar. 30 procent van de kerngroepen vindt dat er voldoende andere bronnen zijn, 15 procent vindt deze onvoldoende.
- In vrijwel alle gemeenten (86%) is een projectleider of coördinator aanwezig die de kerngroep ondersteunt. Vier op de tien kerngroepen vinden de hoeveelheid uren die de projectleider/coördinator beschikbaar heeft (ruim) voldoende en 22 procent vindt deze onvoldoende.
- In zes op de tien gemeenten (59%) is een uitvoeringsorganisatie aanwezig die (een deel van) de projecten/maatregelen van het lokale sportakkoord uitvoert. Drie op de tien kerngroepen vinden de uren die buurtsportcoaches beschikbaar hebben voor het sportakkoord en de beschikbaarheid van menskracht voor verenigingsondersteuning (ruim) voldoende en een ongeveer even grote groep vindt deze onvoldoende.
- Buurtsportcoaches spelen vaak een belangrijke rol bij de uitvoering en/of de coördinatie van de lokale sportakkoorden.

Organisaties en netwerken in de sport

De aanwezigheid van bestaande netwerken of platforms in de sport heeft een bevorderende invloed op de mogelijkheden om lokaal tot vruchtbare samenwerking te komen.

- Een derde van de gemeenten (32%) heeft een sportplatform of sportraad. Een kwart (25%) heeft geen formeel orgaan, maar wel een soort netwerk waarin wordt uitgewisseld en samengewerkt. Via de sportlijn is sinds de start van het sportakkoord 120 keer de dienst ‘procesbegeleiding lokale sportraden aangevraagd’.
- In twee derde van de gemeenten (67%) is een vorm van verenigingsondersteuning aanwezig.

- Binnen de sport zijn al regelmatig contacten en wordt redelijk veel samengewerkt. In 42 procent van de gemeenten is onderlinge samenwerking tussen sportorganisaties (sterk) aanwezig en in 46 procent enigszins. Samenwerking tussen sportorganisaties en partijen van buiten de sport is in 31 procent van de gemeenten (sterk) aanwezig.
- In grotere gemeenten is vaker dan in kleinere gemeenten sprake van een sportplatform of sportraad, verenigingsondersteuning, onderling contact en uitwisseling en samenwerking tussen sportorganisaties en tussen sportorganisaties en partijen buiten de sport.

Bestaande onderlinge verhoudingen en aanjagers voor samenwerking

- De bestaande onderlinge verhoudingen zijn overwegend goed. Drie kwart van de kerngroepen vindt de relatie tussen gemeente en sportaanbieders (zeer) goed en twee derde beoordeelt het onderlinge vertrouwen als (zeer) goed.
- Een ‘aanjager’ is nodig om de samenwerking op gang te brengen. Aanjagers zijn niet overal aanwezig en een aantal kerngroepen maakt zich zorgen over de borging wanneer de aanjagers wegvallen. Volgens 57 procent van de kerngroepen is minstens één aanjagende partij (sterk) aanwezig. Volgens 17 procent is deze onvoldoende aanwezig (13%) of ontbreekt deze (4%).

Dynamiek van het samenwerkingsverband

Ieder samenwerkingsverband ontwikkelt een eigen dynamiek, met eigen (impliciete en expliciete) regels, principes, normen en besluitvormingsprocedures. Deze dynamiek bepaalt, samen met de acties die uit de samenwerking voortkomen, het succes van het samenwerkingsverband. We bespreken drie factoren.

Open en constructieve uitwisseling

- 60 procent van de responderende kerngroepsleden vindt dat de betrokken partijen gelijkwaardig zijn en 30 procent vindt ze redelijk gelijkwaardig. Of er sprake is van een open en eerlijke dialoog tussen betrokken partijen valt op grond van dit onderzoek niet goed aan te geven.

Binding

- Eén op de vijf kerngroepen (21%) vindt dat het betrokken houden van alle partijen (zeer) vlot gaat. Volgens één op de drie kerngroepen (37%) verloopt dit (zeer) moeizaam.
- De betrokkenheid van de gemeente wordt het best beoordeeld. De betrokkenheid van de andere partijen, waaronder sportverenigingen, wordt wisselend ervaren.
- Uit onderzoek onder verenigingen blijkt dat 43 procent wel weet dat het lokale akkoord bestaat, maar er niet bij betrokken is en dat een kwart (26%) niet bekend is met het lokale akkoord.
- Minder dan de helft van de kerngroepen beoordeelt het gevoel van eigenaarschap bij de betrokken partijen (45%) en de bereidheid om niet vanuit het eigen belang te denken (41%) als (zeer) goed.

Gezamenlijk handelingsvermogen

Het gezamenlijke handelingsvermogen is afhankelijk van de inrichting van het proces en de mate waarin het lukt om kennis, menskracht en middelen te mobiliseren.

- Het maken van afspraken over de bijdrage en inzet per partij gaat volgens 40 procent van de kerngroepen (zeer) vlot. 12 procent geeft aan dat het (zeer) moeizaam gaat.
- Een kwart van de kerngroepen vindt dat de uitvoering van de maatregelen en acties (zeer) vlot verloopt en de helft vindt dat deze redelijk gaat. Waar het minder vlot verloopt, wordt vaak corona als grote spelbreker genoemd. Dat de uitvoering soms afhankelijk is van drukbezette vrijwilligers speelt ook een rol.
- Het maken van keuzes over de verdeling van het uitvoeringsbudget en de samenwerking in de kerngroep verloopt beter: twee derde van de kerngroepen beoordeelt dit als (zeer) vlot. Waar het minder vlot verloopt, worden verklaringen gegeven dat het is nieuw voor de partijen en dat het tijd heeft gekost om een systematiek te ontwikkelen voor de boordeling van aanvragen.

- Het valt op dat de vlotter lopende onderdelen gaan over de kerngroep (de ‘kleinere kring’). De moeizamer lopende onderdelen hebben betrekking op de ‘grotere kring’ buiten de kerngroep.
- Ongeveer de helft (48%) van de kerngroepen voert monitoring en evaluatie van het lokale sportakkoord uit. De andere helft doet dat niet, maar is het wel van plan.
- Vrijwel alle kerngroepen maken gebruik van ondersteuning door landelijke organisaties: het meest van de Adviseur Lokale Sport (84%), de intervisiebijeenkomsten van VSG (67%), de website Sportakkoord.nl (59%) en de diensten (*services*) van de sportlijn (59%).
- Bijna vier op de tien kerngroepen (37%) geven aan dat bij het lokale sportakkoord gebruik wordt gemaakt van erkende interventies. Een even grote groep geeft aan dat dit nog niet gebeurt, maar dat dit wel de bedoeling is. Eén op de tien overweegt het niet (12%) of weet het niet (13%).

Uitkomsten

Opbrengsten

- Volgens de kerngroepen is tot nu toe de meeste voortgang geboekt op het thema Van jongs af aan vaardig in bewegen: meer dan de helft (56%) ziet daar redelijk wat of veel voortgang. De minste voortgang wordt volgens de kerngroepen geboekt op thema Topsport en evenementen.
- Vrijwel alle kerngroepen zien daarnaast (tussen)opbrengsten, zoals dat het lokale sportakkoord heeft geleid tot betere samenwerking tussen de sport- en beweegaanbieders en de mogelijkheid om nieuwe thema’s op te pakken in aanvulling op het gemeentelijke sportbeleid (beide 62%). Ruim vier op de tien kerngroepen zien betere samenwerking tussen sport- en niet-sportorganisaties.
- De belangrijkste succesfactoren die kerngroepen zien voor het behalen van de (tussen)opbrengsten zijn de aanwezigheid van een aanjager, goede samenwerking tussen partijen, het beschikbare uitvoeringsbudget, het elkaar ontmoeten en de inzet van buurtsportcoaches.

Borging

- Bij het merendeel van de gerapporteerde opbrengsten kan de borging beter. Op de meeste plekken zijn ze (nog) niet goed geborgd of redelijk geborgd. Volgens de kerngroepen is het succes van de borging in grote mate afhankelijk van toekomstige financiering.
- De belangrijkste knelpunten die kerngroepen zien voor het vervolg van de uitvoering zijn weggevloeide energie door de opgelopen vertraging in coronatijd, zorgen over lage betrokkenheid van partijen ‘in de grotere kring’ en beschikbare tijd, zowel van professionals als van vrijwilligers.
- Oplossingen die kerngroepen zien voor de knelpunten zijn: elkaar weer fysiek ontmoeten, meer tijd, de mogelijkheid om budget over te hevelen, het aanstellen van aanjager(s) en meer beschikbaar budget (of uren) voor verenigingsondersteuning en/of buurtsportcoaches.

Conclusie

De ‘beweging’ die met het sportakkoord wordt beoogd is te kenmerken als een ‘optimalisatie’ van het bestaande sportsysteem om de maatschappelijke waarde van de sport te vergroten. Om dat te bereiken moet de positie van sport- en beweegaanbieders worden versterkt. De vraag die we op basis van dit onderzoek willen beantwoorden is: zien we nu ‘beweging’ ontstaan? En waar?

- Er is zeker beweging waar te nemen. In vrijwel alle gemeenten is een kernteam gevormd. Op heel veel plekken is samenwerking ontstaan tussen sport- en beweegaanbieders en tussen de sport- en andere sectoren. De ruimte voor het oppakken van nieuwe thema’s in de lokale sportsetting is verbeterd en gemeenten zijn aangezet tot een actievere rol en versterking van het eigen sportbeleid. In een derde van de gemeenten is een vorm van verenigingsondersteuning in gang gezet en in een op de vijf is een sportnetwerk opgericht. En er wordt door de kerngroepen

voortgang op de ambities gerapporteerd, met name op de thema's inclusief sporten en bewegen, van jongs af aan vaardig in bewegen en vitale sport- en beweegaanbieders.

- Maar er is ook vertraging opgetreden. Door de coronacrisis, maar ook omdat het werken met een lokaal akkoord voor alle betrokkenen nieuw is. Samenwerking heeft tijd nodig zich te ontwikkelen. De verschillen in de lokale context laten zien dat de Ausgangssituatie om te komen tot goede samenwerking niet overal optimaal is, en datzelfde geldt voor de mogelijkheden (zoals budget en uitvoeringscapaciteit) om de ambities te realiseren. Dat betekent dat op sommige plekken eerst moet worden geïnvesteerd in structuren en processen, zoals verenigingsondersteuning of een sportnetwerk, voordat de uitvoering goed kan starten.

Aandachtspunten

- Een deel van de (met name kleinere) gemeenten heeft onvoldoende middelen om de coördinatie en uitvoering van het lokaal sportakkoord te faciliteren en zal op zoek moeten naar andere mogelijkheden. Een koppeling met het preventieakkoord kan wellicht extra ruimte bieden. Maar ook een sterkere focus op een beperkt aantal kansrijke projecten is een mogelijkheid.
- Voor de langere termijn is het zaak dat alle gemeenten en kerngroepen nadenken over de verdere doorontwikkeling en borging (en financiering) van wat nu in gang is gezet. Daarbij is het van belang na te gaan hoe verschillende regelingen (met name de BRC) en budgetten beter op elkaar aan kunnen sluiten.
- Om meer sportverenigingen en andere sportaanbieders bij het sportakkoord te betrekken is een actieve benadering en ondersteuning noodzakelijk. Buurtsportcoaches en verenigingsondersteuners kunnen hierin een belangrijke rol vervullen.
- De geconstateerde verschillen tussen gemeenten vragen om meer maatwerk in de ondersteuning. Gedacht zou kunnen worden aan extra aandacht en ondersteuning voor kleinere gemeenten.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond Nationaal Sportakkoord

Aanleiding

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) hebben op 29 juni 2018 het [Nationaal Sportakkoord](#) ondertekend. In het akkoord is de ambitie uitgesproken dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport en bewegen kan hebben (Ministerie van VWS, VSG & NOC*NSF, 2018).

Zes deelakkoorden

In het Nationaal Sportakkoord staan zes thema's centraal. Voor elk thema is een deelakkoord opgesteld en ondertekend door VWS, NOC*NSF en VSG (strategische partners) en andere partijen die zich hebben gecommitteerd aan het leveren van inspanningen op het betreffende thema. De thema's zijn:

1. inclusief sporten en bewegen;
2. duurzame sportinfrastructuur;
3. vitale sport- en beweegaanbieders;
4. positieve sportcultuur;
5. van jongs af aan vaardig in bewegen;
6. topsport die inspireert.

Drie implementatielijnen

De implementatie van het akkoord verloopt langs drie lijnen. De implementatielijnen vormen als het ware de beschikbare instrumenten van het sportakkoord om aan de thematische doelen te werken.

- Lokale lijn: creëren van nieuwe samenwerkingsverbanden op lokaal (of regionaal) niveau waar met gezamenlijke inzet, budgetten en energie aan gedeelde ambities wordt gewerkt. De lokale sportakkoorden vormen het belangrijkste onderdeel van de lokale lijn. Daarnaast voert VSG als trekker van de lokale lijn verschillende activiteiten uit, gericht op ondersteuning bij de opzet en uitvoering van de lokale akkoorden.
- Sportlijn: vanuit de gezamenlijke sport (NOC*NSF, sportbonden en NL Actief) bijdragen aan de lokale en landelijke samenwerking rondom de sportaanbieder en ondersteunen van clubs en vrijwilligers. Vanuit de sportlijn voeren de partijen van de gezamenlijke sport activiteiten uit op de thema's uit het sportakkoord, aanvullend op activiteiten die de gezamenlijke sport al langer uitvoert. De belangrijkste nieuwe activiteiten vanuit de sportlijn ter ondersteuning van lokale sportaanbieders zijn de inzet van Adviseurs Lokale Sport, de beschikbaarheid van diensten (*services*) en het optimaliseren van het supportsysteem (*helpdesk*) en de registratiesystemen.
- Nationale lijn: kennisdeling, borging en validatie binnen de zes thema's. Het ministerie van VWS laat als trekker van de nationale lijn verschillende activiteiten uitvoeren: projectsubsidies en -opdrachten, innovatieprojecten (via het uitzetten van *challenges*), kennis- en validatieprojecten en Communities of Practice (CoP).

Tijdlijn

Het Nationaal Sportakkoord en de eerste vijf deelakkoorden zijn getekend voor een periode van ruim drie jaar (september 2018 t/m 2021). Het deelakkoord topsport beslaat de periode van oktober 2019 tot en met 2021. In 2020 is besloten het gehele sportakkoord met een jaar te verlengen tot en met 2022. Zie figuur 1.1 voor een tijdlijn.

Figuur 1.1 Tijdlijn uitvoering Nationaal Sportakkoord en implementatielijnen

1.2 Monitoring van het sportakkoord

Aanpak

Een consortium van beleidspartners en kennispartijen voert de monitoring uit. Het consortium bestaat uit de drie beleidspartners (NOC*NSF, VSG en het ministerie van VWS) en de kennisinstellingen RIVM, Kenniscentrum Sport & Bewegen (KCS&B) en Mulier Instituut. Het Mulier Instituut stelt de halfjaarlijkse voortgangsrapportages samen, met inbreng van en in samenwerking met de consortiumpartners.

Deze rapportage is de zesde voortgangsrapportage. Zie voor een overzicht van alle voortgangsrapportages de [webpagina Monitoring Nationaal Sportakkoord](#).

Eén keer per jaar (in het voorjaar) biedt de voortgangsrapportage een overzicht van de stand van zaken op de zes deelakkoorden, aan de hand van de presentatie van indicatoren op basis van het opgestelde monitorplan. Eén keer per jaar (in het najaar) gaat de voortgangsrapportage over de ingezette ontwikkelingen en activiteiten vanuit de implementatielijnen. Voor deze rapportage is daarbinnen gekozen voor een specifieke focus op de lokale sportakkoorden.

Focus op de lokale sportakkoorden

In navolging op het Nationaal Sportakkoord zijn vanaf 2019 vrijwel alle Nederlandse gemeenten aan de slag gegaan met het sluiten van een lokaal sportakkoord. Met begeleiding van een sportformateur formuleerden lokale allianties, met daarin partijen uit verschillende sectoren, ambities op het vlak van sport en bewegen. Deze trajecten hebben geresulteerd in lokale sportakkoorden: documenten waarin lokale ambities, doelen, acties en maatregelen zijn benoemd. In de voortgangsrapportage november 2020 van de Monitor Sportakkoord is een analyse van het proces van totstandkoming en de inhoud van de lokale akkoorden opgenomen (Pulles et al., 2020).

De focus in deze rapportage is gekozen omdat zichtbaar is dat veel gemeenten een start hebben gemaakt met de uitvoering van hun gesloten sportakkoord. Er is behoefte aan zicht op hoe dit verloopt, wat aandachtspunten zijn en tot welke (voorlopige) opbrengsten de inspanningen leiden. Maar ook aan meer

vat op de verschillen tussen gemeenten, hoe deze te verklaren zijn en welke invloed de lokale context en lokale dynamiek heeft. Deze rapportage gaat over de vraag: *Hoe verloopt de uitvoering van de lokale sportakkoorden en welke factoren zijn daarop van invloed?*

In hoofdstuk 2 wordt toegelicht hoe we deze centrale vraag met behulp van het onderzoekskader ‘integraal raamwerk voor samenwerkend besturen’ hebben benaderd en hoe de dataverzameling eruitziet. De belangrijkste vormen van dataverzameling voor deze rapportage waren een vragenlijst onder de kerngroepen van de lokale sportakkoorden en de uitvoering van casestudies, waarin de uitvoering van de lokale sportakkoorden in zes gemeenten wordt gevolgd.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden het gebruikte onderzoekskader en de methode van dataverzameling toegelicht. Hoofdstuk 3 is het resultatenhoofdstuk. Het start met cijfermatige gegevens over de regeling lokale sportakkoorden (paragraaf 3.1), gevolgd door de voortgang, lokale contextfactoren, de dynamiek van het lokale samenwerkingsverband en uitkomsten (paragrafen 3.2 t/m 3.5). De rapportage wordt afgesloten met een slothoofdstuk (hoofdstuk 4). Verspreid over de rapportage zijn kaders geplaatst met beschrijvingen vanuit casegemeenten. Een overzicht (register) van de figuren en tabellen in het rapport is te vinden in bijlage 1.

Bosch Sportakkoord

Proces sluiten sportakkoord: Het Bosch Sportakkoord is op 1 februari 2020 ondertekend door vijftig organisaties. Tijdens bijeenkomsten met partijen uit de gemeente zijn onderwerpen opgehaald en actiepunten uitgewerkt. Het proces om tot een sportakkoord te komen is begeleid door twee sportformatoren die de lokale situatie en context goed kennen. Op 1 februari 2021 was het aantal partners gegroeid tot 75. Deze toename in partners komt door een groei van de naamsbekendheid door onder andere artikelen in de krant.

Speerpunten sportakkoord: Het Bosch Sportakkoord telt dertien ambities verdeeld over vijf thema's: sterk en samen, buiten en beter, gezond en wel, zichtbaar en toegankelijk en veel en vaardig. De ambities zijn (zeer concreet) uitgewerkt in tachtig actiepunten. Er is voor gekozen om alle inbreng uiteindelijk in het akkoord of uitvoeringsplan te laten landen. Dat heeft geleid tot een groot aantal en diversiteit in actiepunten.

Partijen: Het akkoord is ondertekend door sport- en beweegaanbieders, het onderwijs, organisaties voor zorg en welzijn, maatschappelijke organisaties, wijk- en dorpsraden, een vrijwilligersnetwerk en de gemeente. Van de 75 ondertekenaars zijn er ongeveer tien ook daadwerkelijk actief; dit zijn voornamelijk sportverenigingen en enkele S'PORT SUPPORT-partners (bedrijfsleven). Organisaties vanuit het onderwijs of de zorg zijn nog in mindere mate betrokken. Voor hen is het sportakkoord mogelijk nog te algemeen, of ze hebben onvoldoende beeld van de mogelijkheden binnen het akkoord.

Organisatie: De stuurgroep bestaat uit een bestuurder van de atletiekvereniging, een directielid van ATO Scholenkring, iemand van de Sport Alliantie die tevens in wijkbesturen zit en de sportformateur. Zij hebben een opdracht geformuleerd voor de uitvoeringsfase, waarbij de coördinatie en het beheer van de budgetten belegd zou worden. De stuurgroep fungeert als klankbordgroep: nieuwe initiatieven, aanvragen en beoordelingen worden maandelijks in de stuurgroep besproken. Daarnaast is er een Whatsapp-groep voor kleine vragen of mededelingen.

Uitvoering: De gemeente heeft, op verzoek van de stuurgroep, een coördinator (buurtsportcoach) van het Bosch Sportakkoord aangesteld. De coördinator vervult ook de rol van aanjager van de samenwerking en wordt daarbij ondersteund door het team Verenigingen. Dat team bestaat uit vijf verenigingsondersteuners/-consulenten die intensief contact hebben met de sport- en beweegaanbieders.

Stand van zaken: Kort na ondertekening van het akkoord en op het moment dat tot uitvoering overgegaan zou worden, brak de coronacrisis uit. Hierdoor is de uitvoering nagenoeg volledig stil komen te liggen. Van de tachtig actiepunten worden er momenteel 29 uitgevoerd. Het zijn vooral de sterke partijen die zich aan de actiepunten hebben verbonden en actief zijn in de uitvoering. Vaak zijn dit partners die de gemeente al goed weten te vinden en erg actief zijn. Een aantal partijen vindt het prima om wel aangehaakt te zijn en het akkoord te hebben ondertekend en hoeven/willen geen gebruik maken van de beschikbare budgetten. Voor hen is betrokken zijn al voldoende.

Opbrengsten: Dankzij het Bosch Sportakkoord zijn nieuwe contacten en samenwerkingen ontstaan. Zo organiseren een hockey- en seniorenvereniging samen *walking* hockey voor 60-plussers. De seniorenvereniging zocht naar uitbreiding van het aanbod voor hun achterban en de hockeyvereniging was zich ervan bewust dat de accommodatie er overdag verlaten bij ligt. Met behulp van het uitvoeringsbudget is een speciaal 'doelgroepenveld' aangelegd. Elke week komen ouderen naar de hockeyvereniging voor *walking* hockey. Na afloop van de activiteit ontmoeten ze elkaar in de kantine voor een kopje koffie of thee.

→ Lees [hier](#) meer over het Bosch Sportakkoord.

2. Opzet monitor uitvoering lokale sportakkoorden

Met behulp van een vragenlijst onder kerngroepen, lokale casestudies en andere bronnen geven we een beeld van de stand van zaken bij de uitvoering van de lokale sportakkoorden. Daarbij hebben we ons laten leiden door de volgende onderzoeksvragen:

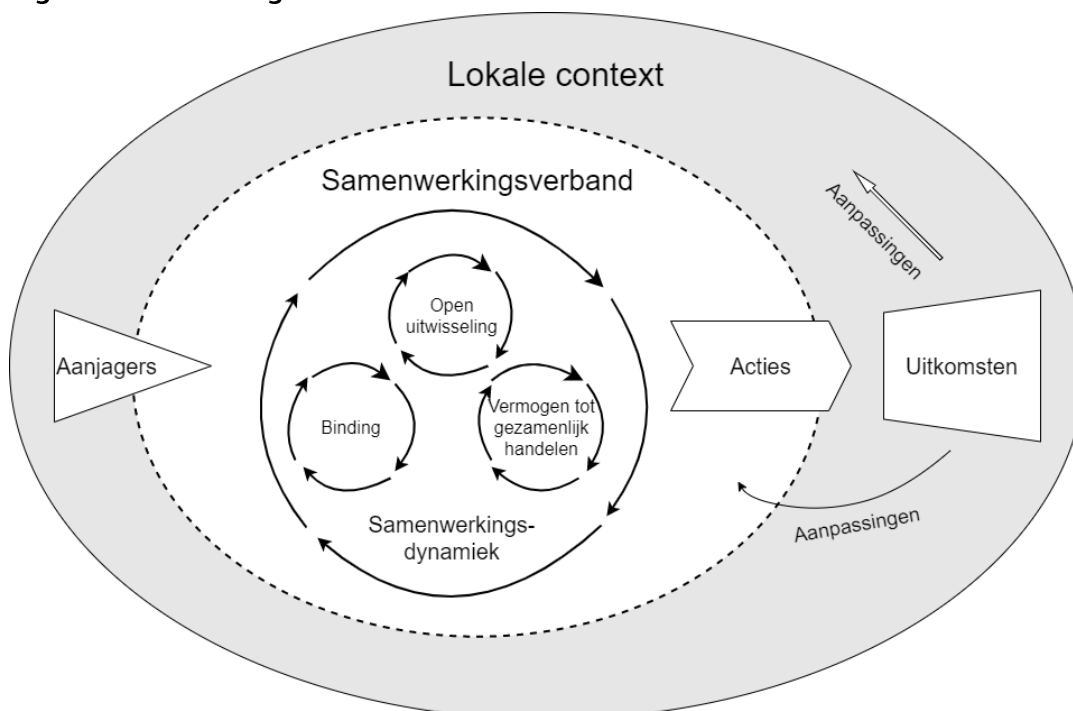
1. Hoe verloopt het proces van lokale samenwerking?
 - a. Welke lokale contextfactoren zijn van belang om te komen tot vruchtbare samenwerking?
 - b. Wat zijn kenmerken van het samenwerkingsverband (de organisatie en dynamiek van de lokale samenwerking)?
2. Wat leveren de gemeenschappelijke inspanningen op?
 - a. In hoeverre slagen de partijen er met elkaar in om tot concrete acties en maatregelen te komen en deze uit te voeren?
 - b. Tot welke uitkomsten leiden deze gezamenlijke acties?

Als onderzoekskader om deze vragen te beantwoorden gebruiken we het integrale raamwerk voor samenwerkend besturen (Integrative Framework for Collaborative Governance) van Emerson et al. (2012). In de volgende paragraaf wordt dit raamwerk toegelicht. In paragraaf 2.2 beschrijven we hoe we het onderzoek hebben uitgevoerd en welke bronnen we daarvoor hebben gebruikt.

2.1 Onderzoekskader: integraal raamwerk voor samenwerkend besturen

Het integrale raamwerk voor samenwerkend besturen van Emerson et al. (2012) is door ons geïntroduceerd in de voortgangsrapportage november 2020 van de Monitor Sportakkoord (Pulles et al., 2020). Op basis van de uitkomsten van onderzoek onder sportformatoren (vragenlijst) en Adviseurs Lokale Sport (interviews en vragenlijst) heeft er een ‘vertaalslag’ van dit raamwerk naar de specifieke situatie van de lokale sportakkoorden plaatsgevonden (Nafziger et al., 2021; Pulles et al., 2020). Zie figuur 2.1 voor een weergave. De onderdelen van het raamwerk worden hierna apart besproken.

Figuur 2.1 Het integrale raamwerk voor samenwerkend besturen

Bron: Emerson et al., 2012. Bewerking: Mulier Instituut.

Lokale contextfactoren

Hoe het met de uitvoering van een lokaal sportakkoord gaat, hangt in hoge mate af van de vraag in hoeverre de betrokken partijen tot vruchtbare samenwerking weten te komen. Iedere lokale situatie is weer anders. Hoe de samenwerking verloopt is mede afhankelijk van de 'lokale setting'. Emerson et al. (2012) onderscheiden een aantal bepalende contextfactoren die onderscheidend zijn voor of van invloed zijn op de aard van het samenwerkingsverband en het vooruitzicht op vruchtbare samenwerking. We hebben zoals gezegd in de vorige najaarsrapportage (zie ook Hoogendam & Nafzger, 2021) een vertaalslag gemaakt van de contextfactoren die van invloed zijn op het samenwerkingsverband van de lokale sportakkoorden (zie tabel 2.1). Deze 'vertaalslag' van de lokale contextfactoren biedt het kader voor de beantwoording van vraag 1a: welke lokale contextfactoren zijn van belang om te komen tot vruchtbare samenwerking?

Tabel 2.1 Lokale contextfactoren die van invloed zijn op lokale samenwerking

Beleidskader	• De mate waarin sport prioriteit heeft binnen de gemeente • Het bestaande sportbeleid • De rol van de gemeente
Middelen en menskracht	• Beschikbaar (uitvoerings)budget • Toekomstige financiering • Inzet ambtenaren, coördinator, buurtsportcoaches, enz. • Aanwezigheid van een uitvoeringsorganisatie
Organisaties en netwerk in de sport	• Aanwezigheid van een sportnetwerk of -platform • Aanwezigheid van verenigingsondersteuning • Mate waarin al sprake is van uitwisseling en samenwerking
Bestaande onderlinge verhoudingen	• Onderlinge (machts)verhoudingen • Onderling vertrouwen
Aanjagers voor samenwerking	• Initiërend leiderschap: iemand die de boel op gang kan brengen en partijen kan enthousiasmeren • Besef van wederzijdse afhankelijkheid/noodzaak van samenwerking

Bron: Emerson et al., 2012. Bewerking: Mulier Instituut.

De contextfactoren kunnen zowel een bevorderende als een belemmerende invloed hebben, afhankelijk van de situatie. In de vragenlijst (zie paragraaf 2.2) zijn vragen opgenomen die iets kunnen zeggen over deze contextfactoren. Voor de analyse van de zes lokale cases zijn deze factoren eveneens leidend.

De context is geen statisch gegeven, maar verandert door de tijd. Onder andere onder invloed van hoe de samenwerking zich ontwikkelt en welke resultaten daaruit voortkomen. Er is dus sprake van een dynamische wisselwerking tussen de context en het lokale samenwerkingsverband.

De dynamiek van het samenwerkingsverband

Het tweede element uit het raamwerk van 'samenwerkend besturen' betreft het functioneren van het samenwerkingsverband of de lokale alliantie. Dit element heeft dus betrekking op onderzoeksvraag 1b: wat zijn kenmerken van het samenwerkingsverband (de organisatie en dynamiek van de lokale samenwerking)? Het samenwerkingsverband ontwikkelt, mede onder invloed van de context en de aanjagers, eigen (impliciete en expliciete) regels, principes, normen en besluitvormingsprocedures, die de wijze van samenwerking bepalen. Iedere alliantie of samenwerking ontwikkelt zo een eigen dynamiek. Deze dynamiek bepaalt, samen met de acties die uit de samenwerking voortkomen, het succes van het samenwerkingsverband.

De samenwerkingsdynamiek kent drie componenten: 1) een open en constructieve uitwisseling, 2) binding en 3) de ontwikkeling van vermogen tot gezamenlijk handelen.

1. Open en constructieve uitwisseling

- Betrokken partijen: zijn de juiste partijen aangesloten en worden geen belanghebbende partijen buitengesloten?
- Open dialoog: is er sprake van een open en eerlijke dialoog waarin de deelnemers samen kunnen komen tot een open en constructieve uitwisseling van visies, ideeën en mogelijke oplossingen?
- Gedeelde visie: zijn de partijen in staat om tot een gedeelde visie te komen (waar willen we heen?) en een gedeeld idee over hoe daar te komen.

2. Binding

Enerzijds heeft deze component betrekking op de relationele (interpersoonlijke) verhoudingen (de onderlinge binding). Onderling vertrouwen, waardering voor de onderlinge verschillen en 'elkaar iets gunnen' zijn belangrijke basisvoorwaarden voor vruchtbare samenwerking. Anderzijds heeft de component betrekking op het 'commitment' aan de gezamenlijke opgave. De samenwerking kan zich namelijk alleen succesvol ontwikkelen als er ook sprake is van een gevoel van gedeeld eigenaarschap. In dit onderzoek kijken we naar deze elementen:

- Vertrouwen: is er sprake van onderling vertrouwen en wederzijds begrip voor elkaars standpunten en belangen?
- Commitment: is er betrokkenheid bij de gezamenlijke opgave? Is er gevoel van eigenaarschap en bereidheid bij betrokken partijen om niet vanuit het eigen belang te denken? Is er bereidheid om bestaande patronen te doorbreken en rol- en taakopvatting bij te stellen?
- Teamvorming: ontstaat er een zeker 'groepsgevoel' en betrokkenheid bij elkaar (met name bij de regiegroep en/of werkgroepen)?

3. Gezamenlijk handelingsvermogen

Deze component verwijst naar de functionele aspecten van de samenwerking: is het samenwerkingsverband zo ingericht dat het leidt tot een vermogen tot gezamenlijk handelen? Ofwel: weten de partijen daadwerkelijk de 'krachten te bundelen' en meerwaarde (synergie) te creëren ten opzichte van de situatie waarin de afzonderlijke partijen ieder hun eigen ding doen? Het hebben van een door velen getekend sportakkoord leidt niet automatisch tot een vruchtbare vorm van samenwerkend bestuur. Dit gezamenlijke handelingsvermogen wordt bepaald door een viertal aspecten:

- De inrichting van het proces en de structuur van de samenwerking: is er voldoende helderheid over de rolinvulling en het mandaat van de regie- of kerngroep? Zijn de onderlinge taken en verantwoordelijkheden goed afgestemd?
- Verbindend leiderschap: is er sprake van leiderschap dat in staat is een gemeenschappelijk doel tot stand te brengen, een open dialoog tussen partijen te faciliteren en opkomende conflicten op te lossen?
- Kennismobilisatie: wordt voldoende gebruik gemaakt van de kennis en expertise die de verschillende deelnemende partijen kunnen inbrengen? Wordt voldoende gebruik gemaakt van de ondersteuning vanuit de drie implementatielijnen (zoals de services)?
- Middelen en menskracht: zijn er voldoende middelen (budgetten, tijd, technische en/of administratieve ondersteuning, enz.) beschikbaar om de samenwerking te faciliteren en te ondersteunen?

Acties en uitkomsten

Tot slot kijken we naar wat de samenwerking bij de uitvoering van het lokaal sportakkoord oplevert. In hoeverre slagen de partijen er met elkaar in om tot concrete acties en maatregelen te komen en deze uit

te voeren (onderzoeksvraag 2a)? En tot welke uitkomsten leiden deze gezamenlijke acties (vraag 2b)? De opbrengsten kunnen op verschillende zaken betrekking hebben, zoals:

- nieuwe sport- en beweegactiviteiten voor speciale doelgroepen;
- meer of betere samenwerking tussen sportverenigingen;
- aanboren van nieuwe financieringsbronnen;
- extra inzet voor verenigingsondersteuning;
- toename van het onderling vertrouwen.

Sommige van deze opbrengsten (bijv. samenwerking, financiering, extra inzet van mensen) leiden tot aanpassing van de lokale context. Andere beïnvloeden de samenwerkingsdynamiek (bijv. groei onderling vertrouwen). In de vragenlijst zijn vragen opgenomen over opbrengsten die wijzen op dergelijke veranderingen in de context en de mate waarin deze zijn geborgd. Daarnaast is gevraagd in hoeverre er sprake is van voortgang bij de realisatie van de ambities van het lokale sportakkoord.

2.2 Dataverzameling

De belangrijkste bronnen voor deze rapportage zijn een vragenlijst die is uitgezet onder de kerngroepen van de lokale sportakkoorden en de casestudies waarin de uitvoering van de lokale sportakkoorden in zes gemeenten wordt gevolgd. Aanvullend zijn data gebruikt van reguliere onderzoeks- of monitoringsactiviteiten, waarin we extra gegevens over de (uitvoering van de) lokale sportakkoorden hebben verzameld.

De vragenlijst onder de kerngroepen en de onderzoeksmethodiek van de casestudies zijn gebaseerd op het onderzoekskader zoals gepresenteerd in paragraaf 2.1. Beide methoden worden hieronder toegelicht. Daarna is een overzicht van alle gebruikte databronnen te vinden.

Vragenlijst kerngroepen

Het Mulier Instituut heeft in samenwerking met VSG een vragenlijst voor de kerngroepen van de lokale sportakkoorden ontwikkeld. De vraagitems zijn grotendeels gebaseerd op het onderzoekskader ‘integraal raamwerk voor samenwerkend besturen’, met daarnaast enkele aanvullende vragen. De vragenlijst bestond uit 36 vragen, verdeeld over negen onderwerpen: 1) algemeen, 2) kerngroep, 3) uitvoering/proces, 4) uitvoering/inhoud, 5) organisaties en netwerk, 6) betrokkenheid en onderlinge verhoudingen, 7) rol gemeente en bestaand sportbeleid, 8) opbrengsten en borging en 9) monitoring/evaluatie en ondersteuning.

De uitnodiging voor deelname aan de vragenlijst is half september 2021 door VSG verzonden naar de contactpersonen van alle lokale of regionale sportakkoorden (n=311). Deze contactpersonen zijn veelal de voorzitters of trekkers van de lokale kerngroep in een gemeente. Als deze contactgegevens niet bekend waren, is de uitnodiging naar de contactpersoon van de betreffende gemeente(n) gestuurd, met het verzoek de uitnodiging door te zetten naar de juiste persoon. Dit betekent dat de respondent in sommige gevallen rapporteert over het eigen functioneren, bijvoorbeeld over de beoordeling van gemeentelijke betrokkenheid. Respondenten hadden tot 11 oktober 2021 de tijd om deel te nemen.

157 respondenten hebben deelgenomen aan de vragenlijst (responsgraad 50%). Daarvan hebben 142 respondenten de vragenlijst volledig afgerond. Vijftien respondenten hebben een redelijk deel van de vragenlijst ingevuld, waardoor deze resultaten wel konden worden meegenomen. In de meeste gevallen betrof het per respondent één lokaal sportakkoord (en dus één gemeente). In een enkel geval (n=3) betrof het een regionaal sportakkoord (en dus meerdere gemeenten). In deze rapportage spreken we voor het gemak van lokaal sportakkoord/gemeente, maar dit kan dus ook regionaal sportakkoord/gemeenten betekenen.

De responsgroep is redelijk gelijkmatig verdeeld naar gemeentelijke kenmerken als inwonertal, stedelijkheid en spreiding over het land (provincie, regio). Grote gemeenten met 100.000 of meer inwoners zijn in de responsgroep oververtegenwoordigd ten opzichte van kleine gemeenten tot 20.000 inwoners (zie ook tabel B2.1 in bijlage 2). Waar relevant benoemen we in de rapportage verschillen tussen kleinere (minder dan 50.000 inwoners) en grotere (meer dan 50.000 inwoners) gemeenten. De groep die niet heeft gerespondeerd is wat betreft gemeentelijke kenmerken vergelijkbaar met de responsgroep. Onbekend is hoe de uitvoering en voortgang van het lokaal sportakkoord in deze gemeenten verloopt en waarom zij niet hebben gerespondeerd.

Casestudies lokale sportakkoorden

Het Mulier Instituut voert in zes gemeenten casestudies uit waarin de uitvoering van het lokale sportakkoord wordt gevolgd. De casegemeenten zijn: Arnhem, 's-Hertogenbosch, Putten, Hoorn, Laarbeek en Leusden. Bij de selectie van deze gemeenten zijn de volgende overwegingen meegenomen: spreiding naar grootte, regionale spreiding, bestaande contacten en eerder onderzoek in de fase van akkoordvorming.

De onderzoeksmethodiek is opgebouwd uit verschillende stappen:

1. Er wordt een begeleidingsgroepje bestaande uit de belangrijkste sleutelfiguren samengesteld. Dit groepje wordt aangevuld met de regioadviseur van de VSG. Op basis van eerste gesprekken met dit groepje en beschikbare documenten wordt een eerste beeld verkregen van de stand van zaken bij de uitvoering van het lokale sportakkoord, wie daarbij op welke manier betrokken zijn, welke knelpunten en vragen zich daarbij voordoen, enz.
2. Via enkele diepte-interviews met betrokkenen wordt getracht te achterhalen hoe de verschillende partijen de samenwerking ervaren, wat er goed en wat er minder goed gaat, welke ideeën er zijn om het proces te verbeteren en wat de acties en maatregelen tot dan toe hebben opgeleverd. Met een aantal buurtsportcoaches wordt een focusgroepgesprek gehouden over hun rol bij de uitvoering van het sportakkoord.
3. De eerste verkenning en verdiepende interviews resulteren in een zogenaamde 'rijke contextbeschrijving', waarin alle contextfactoren en het proces van samenwerking worden beschreven. Deze contextbeschrijving wordt besproken met het begeleidingsgroepje en eventueel op basis van hun feedback aangevuld of aangepast.

De casestudies bevinden zich in verschillende fasen, afhankelijk van de fase waarin de uitvoering van het lokale sportakkoord zich bevindt en de snelheid van het proces. De casestudies in Leusden en 's-Hertogenbosch bevinden zich in fase 2. De casestudies in Putten en Arnhem bevinden zich in fase 1. De casestudies in Laarbeek en Hoorn staan op het punt om van start te gaan.

Het Mulier Instituut stelt in een later stadium een apart verslag op van de uitkomsten van de casestudies, wanneer in alle gemeenten de benodigde stappen zijn gezet. In de voorliggende rapportage worden op twee manieren tussentijdse resultaten en inzichten uit de casestudies gedeeld:

1. Van enkele casestudies is een aparte beschrijving gemaakt waarin de lokale situatie wordt geschetst aan de hand van aspecten van het lokale akkoord: proces totstandkoming, speerpunten, organisatie, betrokken partijen, kerngroep, uitvoering en (voorlopige) opbrengsten.
2. Waar relevant worden bevindingen uit de casestudies gebruikt om andere resultaten van voorbeelden, duiding of extra toelichting te voorzien.

Overige databronnen

Aanvullende databronnen zijn gebruikt om extra gegevens te verzamelen en het proces van de lokale sportakkoorden vanuit meerdere perspectieven te belichten. De gegevens uit de aanvullende databronnen

zijn waar relevant gebruikt bij de bespreking van een bepaald thema. In tabel 2.2 staat een overzicht van alle gebruikte databronnen.

Tabel 2.2 Overzicht gebruikte databronnen monitor uitvoering lokale sportakkoorden (2021)

Onderzoek	Uitvoerder/bronhouder	Periode
Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden	Mulier Instituut/VSG	Najaar 2021
Casestudies lokale sportakkoorden	Mulier Instituut/VSG	Doorlopend vanaf 2021
Reflectietool lokale sportakkoorden	Kenniscentrum Sport en Bewegen/VSG	Doorlopend vanaf 2021
Vragenlijstonderzoek beleidsmedewerkers gemeenten	Mulier Instituut	Voorjaar 2021
Vragenlijstonderzoek buurtsportcoaches	Mulier Instituut/Wij Buurtsportcoaches	Voorjaar 2021
Vragenlijstonderzoek werkgeversorganisaties buurtsportcoaches	Mulier Instituut/VSG	Voorjaar 2021
Vragenlijstonderzoek sportbonden	Mulier Instituut/NOC*NSF	Zomer 2021
Vragenlijstonderzoek Adviseurs Lokale Sport	Mulier Instituut/NOC*NSF	Najaar 2020
Registratiedata services sportlijn sportakkoord	NOC*NSF	Doorlopend vanaf 2019
Onderzoek verenigingspanel – bekendheid lokaal sportakkoord	Mulier Instituut	Zomer 2021
Verdiepend onderzoek procesbegeleiding sportraden	Mulier Instituut/NOC*NSF	Najaar 2021

Leusdens Sport- en Beweegakkoord

Proces sluiten sportakkoord: Het Leusdens Sportakkoord (LSA) is tot stand gekomen onder regie van een stuurgroep. Twee sportformateurs hebben dit proces begeleid. Het akkoord is op 17 maart 2020 ondertekend.

Speerpunten sportakkoord: In het akkoord is een viertal ambities opgenomen: duurzame sportinfrastructuur, met name gericht op beweegvriendelijke omgeving; vitale, ondernemende en toekomstbestendige sportverenigingen; inclusief sporten en bewegen; van jongs af aan vaardig in beweging. Verder is er een overkoepelende ambitie, gericht op de samenwerking en kennisdeling tussen alle betrokken partijen en het vergroten van de zichtbaarheid van het sport- en beweegaanbod.

Partijen: Het akkoord is ondertekend door de gemeente, Leusdense sport- en beweegaanbieders (waaronder zo'n zestien sportverenigingen, Theo Meijer Sport, Het Sportpunt en SportXperience), scholen en kinderopvang, welzijnsorganisatie Lariks, Fort33 (jongerenwerk) en gezondheidsorganisaties (GGD, een gezondheidscentrum, fysiotherapie en de Stichting Eerstelijnszorg).

Organisatie: De regie is in handen van het Platform Sport en Bewegen, bestaande uit mensen met wortels in de sportverenigingen, het (bewegings)onderwijs, naschools sport- en beweegaanbod en een onafhankelijke voorzitter. Daarnaast is er een Sport- en beweegmakelaar, die als intermediair tussen gemeente, Platform en betrokken uitvoeringsorganisaties opereert. In mei 2021 is een Leefstijlakkoord opgesteld, dat invulling geeft aan de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord. Hiervoor is een gemeentelijke Regiegroep Vitaliteit samengesteld. Beide akkoorden zijn nauw met elkaar verbonden en het is dan ook de bedoeling om beide in één uitvoeringsprogramma onder te brengen.

Uitvoering: bij de uitvoering zijn diverse partijen betrokken. De buurtsportcoaches werken vanuit drie organisaties: Lariks, Sportieve Naschoolse Opvang (SNO) en gymnastiekvereniging Impala. Samen vormen de buurtsportcoaches het team LeusdenFit, een programma met activiteiten voor jong en oud om een gezonde leefstijl te stimuleren. De coördinatie hiervan is ondergebracht bij Lariks. Het is de bedoeling de uitvoering van LeusdenFit! zoveel mogelijk te integreren met het uitvoeringsprogramma van het Leusdens Sport- en Beweegakkoord. Volgens de buurtsportcoaches is er echter in het begin van het traject niet goed nagedacht over hun rol binnen dat uitvoeringsprogramma. Het versterken van de (toekomstige) rol van de buurtsportcoaches is dan ook een van de speerpunten van het uitvoeringsplan. Een ander speerpunt is het creëren van een duurzaam relatienetwerk voor sport- en beweegaanbieders onderling en met andere partners.

Stand van zaken en opbrengsten: Met ondersteuning van een procesbegeleider wordt gewerkt aan de oprichting van een sportnetwerk. Ook wordt een online platform ontwikkeld. Verder worden projecten (financieel) ondersteund die bijdragen aan de ambities van het sportakkoord. Dit heeft onder meer tot de volgende initiatieven geleid:

- In samenwerking met Fort33, buurtsportcoaches, de gemeente en een grote groep jongeren en vrijwilligers is in 2021 begonnen om een vervallen fietscrossbaan om te toveren tot een aantrekkelijke openbare sportgelegenheid voor de jeugd.
- Vier bewoners van Leusden Zuid zijn aan de slag met de realisatie van een Open Sportpark Leusden Zuid, een vrij toegankelijke outdoor fitnessruimte met gratis sportmogelijkheden voor mensen in alle leeftijdscategorieën.
- Volleybalvereniging AFAS/LEOS en Handbalvereniging LHV hebben de handen ineengeslagen en een beachsportaccommodatie op het sportpark ingericht.
- Gymnastiekvereniging Impala zet een bewegingsstimuleringsproject voor senioren van 60 tot 75 jaar op. Ze doen dat samen met de korfbalclub, de handbalvereniging en de jeu-de-boulesvereniging en met ondersteuning van buurtsportcoaches.
- De onderwijspartners van het Leusdens Sport- en Beweegakkoord werken aan een stimuleringsprogramma, met als doel het sport- en beweegaanbod op en rondom de school uit te breiden met drie uur per week aan gevarieerde beweegmomenten.

→ Lees [hier](#) meer over het Leusdens sport- en beweegakkoord.

3. Uitvoering lokale sportakkoorden

In dit hoofdstuk bespreken we de stand van zaken bij de uitvoering van de lokale sportakkoorden. Eerst komen enkele cijfers met betrekking tot de regeling (paragraaf 3.1) en een bespreking van de algemene voortgang (paragraaf 3.2) aan bod. Vervolgens zoomen we verder in op de lokale processen. We bespreken de lokale context (paragraaf 3.3), de dynamiek van het samenwerkingsverband (paragraaf 3.4) en de uitkomsten (paragraaf 3.5), aan de hand van de elementen uit het integraal raamwerk voor samenwerkend besturen zoals gepresenteerd in paragraaf 2.1. De resultaten zijn afkomstig uit de verschillende databronnen zoals beschreven in paragraaf 2.2.

3.1 Regeling lokale sportakkoorden

343 gemeenten nemen deel aan de regeling lokale sportakkoorden. Zij hebben een lokaal of regionaal sportakkoord (samen met andere gemeenten) gesloten en geven daar uitvoering aan. De G5-gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven) voeren een *living lab* uit. Zie tabel 3.1 voor een overzicht van de deelname aan de regeling lokale sportakkoorden. Een lijst van alle deelnemende gemeenten is te vinden in bijlage 3.

Tabel 3.1 Deelname regeling lokale sportakkoorden (voorjaar 2019 tot heden)

	Aantal gemeenten	Aantal akkoorden
Totaal deelname	343	309
Lokaal sportakkoord	300	300
Regionaal sportakkoord	38	9
Living lab	5	
Geen deelname aan regeling	9	
Totaal Nederlandse gemeenten	352*	

* Sinds 1 januari 2021 heeft Nederland 352 gemeenten, door fusies van de gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum tot gemeente Eemshaven en opheffing van de gemeente Haaren. Daardoor wijken de aantallen af van eerder gerapporteerde aantallen (op basis van 355 Nederlandse gemeenten).

Bron: VSG, oktober 2021.

Vanuit de middelen voor het Nationaal Sportakkoord zijn budgetten beschikbaar voor de regeling lokale sportakkoorden. Voor de vorming van een sportakkoord was 15.000 euro per gemeente beschikbaar voor de inzet van een sportformateur. Voor de uitvoering van het (lokale of regionale) sportakkoord of *living lab* is een jaarlijks uitvoeringsbudget beschikbaar in de vorm van een specifieke uitkering (SPUK), naar rato van inwonertal van de gemeente op 1 januari 2019. Voor 2021 is het uitvoeringsbudget eenmalig verdubbeld en zijn middelen vanuit het steunpakket 'Sociaal en mentaal welzijn en leefstijl' ingezet. Zie tabel 3.2 voor een overzicht van de uitgekeerde budgetten vanuit de regeling lokale sportakkoorden.

Tabel 3.2 Budgetten regeling lokale sportakkoorden (in miljoen euro's)

	2019	2020	2021	Totaal
Budget sportformateur	–	2,43	–	2,43
Uitvoeringsbudget*	–	9,74	43,125	52,865
Totaal		12,170	43,125	55,295

* De hoogte van het jaarlijkse uitvoeringsbudget per gemeente is afhankelijk van het inwonertal: tot 20.000 inwoners: € 10.000; tot 40.000 inwoners: € 20.000; tot 60.000 inwoners: € 30.000; tot 80.000 inwoners: € 40.000; tot 100.000 inwoners: € 50.000; tot 130.000 inwoners: € 60.000; tot 200.000 inwoners: € 80.000; tot 225.000 inwoners: € 120.000; meer dan 225.000 inwoners: € 200.000.
Bron: Ministerie van VWS, oktober 2021.

3.2 Voortgang lokale sportakkoorden

Fase van uitvoering

De 343 deelnemende gemeenten zijn allemaal bezig met de uitvoering van hun lokale of regionale sportakkoord of *living lab*. Uit de vragenlijst onder de lokale kerngroepen in oktober 2021 (n=157) weten we dat het merendeel hier al even mee bezig is; 50 procent is een half jaar tot één jaar bezig met de uitvoering en 38 procent meer dan één jaar. Uit de eerdere monitorrapportages weten we dat bijna alle gemeenten het akkoord in juni 2020 al hadden gesloten. Aangezien slechts 38 procent meer dan een jaar bezig is met de uitvoering, lijkt er wat vertraging te zijn ontstaan tussen het sluiten van het akkoord en de start van de uitvoering.

Invloed coronacrisis

De beperkende coronamaatregelen die een groot deel van 2020 golden, hebben naar verwachting een rol gespeeld in de vertraging. Een groot aantal lokale sportakkoorden was in de periode maart-mei 2020 net gesloten of bijna gereed, maar de uitvoering kon niet worden gestart op de manier zoals voorzien. Fysieke bijeenkomsten konden geen doorgang vinden, net als de uitvoering van veel activiteiten. Dit beeld wordt bevestigd in het onderzoek onder de kerngroepen, die bijna allemaal aangeven dat de coronacrisis de uitvoering van het lokale sportakkoord enigszins (39%) of sterk vertraagd (55%) heeft. Een enkele gemeente geeft aan dat het proces met dezelfde snelheid is doorgegaan of dat sommige onderdelen versneld zijn en andere onderdelen vertraagd.

De beperkende coronamaatregelen hebben de hele sportwereld getroffen. Daardoor werd niet alleen het traject van het lokale sportakkoord gehinderd, maar werden de partijen die betrokken zijn bij de akkoorden ook geconfronteerd met uitdagingen voor hun organisatie. Zo hebben sportverenigingen bijvoorbeeld te maken gehad met inkomstendervingen, gedwongen bezuinigingen, ledenverloop en minder ledenaanwas (Pulles et al., 2021). Dit is van invloed geweest op de mogelijkheden voor deze organisaties om zich in te zetten voor het lokale sportakkoord.

Niet alleen de beperkende coronamaatregelen zijn van invloed geweest op vertraging in de uitvoering van lokale sportakkoorden. Uit de vragenlijst en casestudies blijkt dat het proces voor veel gemeenten sowieso veel tijd en aandacht vraagt. De relatieve nieuwheid van de manier van werken met een akkoord vraagt aanpassing en gewenning van alle betrokken partijen, en dat kost tijd. De implementatie met veel verschillende partijen is complex. Op sommige plekken moet eerst worden geïnvesteerd in structuren en processen, zoals verenigingsondersteuning of een sportnetwerk, voordat de uitvoering goed kan starten. Hierdoor worden concrete opbrengsten pas later zichtbaar.

Algemene voortgang

Op basis van de vragenlijst onder de kerngroepen is een indicator ‘voortgang lokale sportakkoorden’ opgesteld. De indicator is opgebouwd uit vragen over 1) het proces, 2) de opbrengsten, 3) de borging en 4) de voortgang op de ambities en doelen. Op elk van de onderdelen konden de respondenten punten scoren. Bij meer voortgang (vloetter proces, meer opbrengsten, verdere borging en verdere voortgang op de ambities/doelen) zijn meer punten gegeven. Elk onderdeel leverde maximaal circa 25 punten op. Respondenten konden zo in totaal scoren op een schaal van 0 tot 100 punten.

Op basis van de totaalscore zijn ze verdeeld over vijf categorieën. Bij de categorie ‘0-20 punten’ zijn op de vier onderdelen samen maximaal 20 punten gescoord. Dit betekent dat er weinig vlotheid in het proces, opbrengsten, borging en/of voortgang is gerapporteerd. Bij de categorie ‘81-100 punten’ zijn op de vier onderdelen samen meer dan 80 punten gescoord. Dit betekent dat er zeer veel voortgang is gerapporteerd. Het is mogelijk dat een gemeente op het ene onderdeel veel punten scoort (bijv. proces) en op een ander onderdeel weinig (bijv. borging). Om deze verschillen inzichtelijk te maken worden de onderdelen alle vier later in het rapport afzonderlijk uitgewerkt: proces (paragraaf 3.4), opbrengsten, borging en voortgang op de ambities en doelen (paragraaf 3.5). Zie bijlage 4 voor meer uitleg over de opbouw en berekening van de indicator.

Het merendeel van de trajecten is te plaatsen in de middencategorieën ‘een beetje voortgang’ (43%) en ‘redelijk veel voortgang’ (45%). Een klein deel blijft nog wat achter (6%) of loopt juist voorop (6%) (zie tabel 3.3). Voor de groepen die een half jaar tot een jaar (50%) of al langer dan een jaar bezig zijn met de uitvoering (38%) zijn de resultaten vrijwel gelijk. De kleine groep die net gestart is (12%) zit vrijwel geheel in de categorie ‘een beetje voortgang’.

Tabel 3.3 Voortgang lokale sportakkoorden* (in procenten en aantallen, n=157)

	Aantal	%
0 tot 20 punten – Weinig voortgang	9	6
21 tot 40 punten – Een beetje voortgang	68	43
41 tot 60 punten – Redelijk veel voortgang	71	45
61 tot 80 punten – Veel voortgang	9	6
81 tot 100 punten – Heel veel voortgang	0	0

* Zie bijlage 4 voor uitleg over de ontwikkeling van de indicator.

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

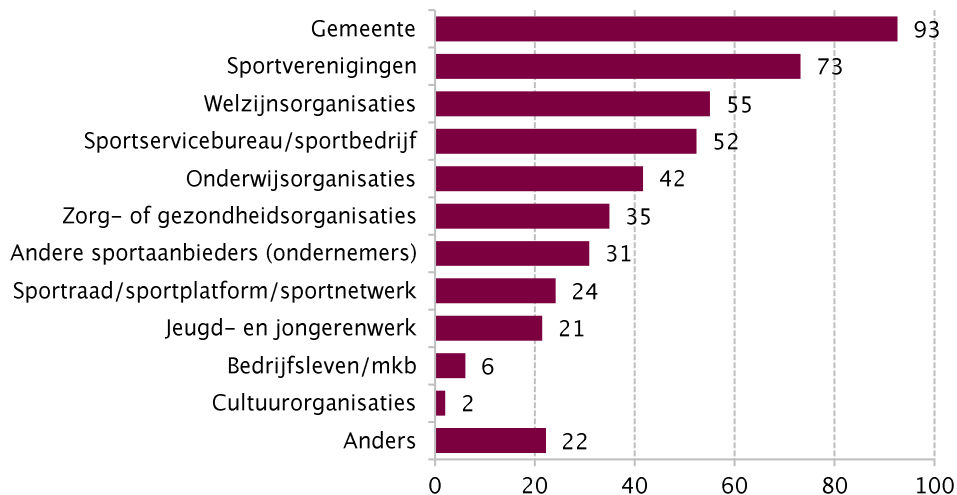
Kerngroep

In vrijwel alle trajecten is een kerngroep gevormd. In deze rapportage gebruiken we de term kerngroep, maar hieronder kan ook een regiegroep, kopgroep, stuurgroep of een soortgelijke term worden verstaan. Met ‘kerngroep’ bedoelen wij de groep die de regie voert over de uitvoering van het lokale sportakkoord. 95 procent van de respondenten in de vragenlijst geeft aan dat er zo’n groep is. Bij de akkoorden waar geen kerngroep is, wordt de regie in alle gevallen gevoerd door de gemeente of de lokale sportserviceorganisatie.

De kerngroepen verschillen niet alleen in de naam die ze voeren, maar ook in samenstelling, grootte en takenpakket. In vrijwel alle kerngroepen is iemand van de gemeente vertegenwoordigd (93%) en in drie kwart van de kerngroepen (73%) zit minstens één afgevaardigde van een sportvereniging (zie figuur 3.1). In kleinere gemeenten (minder dan 50.000 inwoners) zijn vaker sportverenigingen vertegenwoordigd (81%) dan in grotere gemeenten (meer dan 50.000 inwoners; 55%). In grotere gemeenten zit juist weer vaker een sportraad in de kerngroep. Vrijwel nergens zitten vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven in de kerngroep. Eén op de vijf respondenten (n=30) noemt bij ‘anders’ nog een ander type partij in de kerngroep. Dit zijn het vaakst de Adviseur Lokale Sport (zes keer), burgers/betrokken inwoners (zes keer),

een buurtsportcoach in dienst van een andere organisatie (drie keer), Uniek Sporten (twee keer) en een kennis- of onderzoeksinstelling (twee keer).

Figuur 3.1 Partijen of organisaties vertegenwoordigd in de kerngroep lokaal sportakkoord, volgens kerngroepen (basis = respondenten met kerngroep; in procenten, n=149)

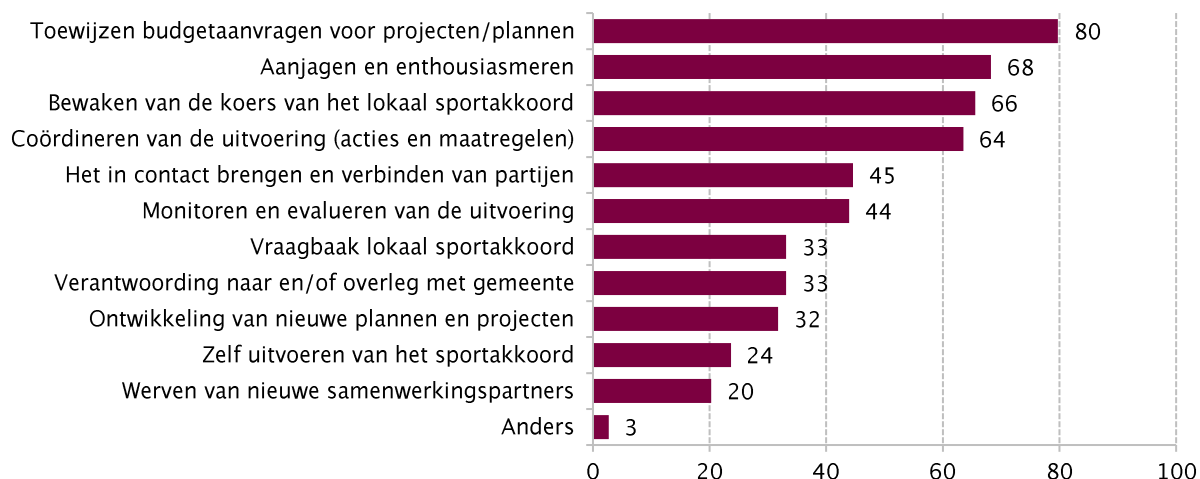

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Bij bijna een derde van de kerngroepen (31%) zijn de leden afkomstig van één tot drie verschillende typen sectoren/organisaties (zie de categorieën in figuur 3.1). Bij iets meer dan de helft van de kerngroepen (57%) zijn de leden afkomstig uit vier tot zes verschillende typen sectoren/organisaties. Bij een klein deel (12%) is dat van zeven of meer verschillende sectoren. Op dit punt is geen verschil gevonden tussen kleinere en grotere gemeenten.

Tot slot zien we verschillen in de taken die de kerngroepen aangeven uit te voeren, maar ook overeenkomsten (zie figuur 3.2). Acht op de tien kerngroepen houden zich bezig met het toewijzen van budgetaanvragen voor projecten/plannen. Dit lijkt de belangrijkste taak voor de kerngroepen. Veel minder zijn de kerngroepen bezig met bijvoorbeeld het werven van nieuwe samenwerkingspartners (20%) of het zelf uitvoeren van het sportakkoord (24%).

Figuur 3.2 Taken van de kerngroep lokaal sportakkoord, volgens kerngroepen (basis = respondenten met kerngroep; in procenten, n=149)

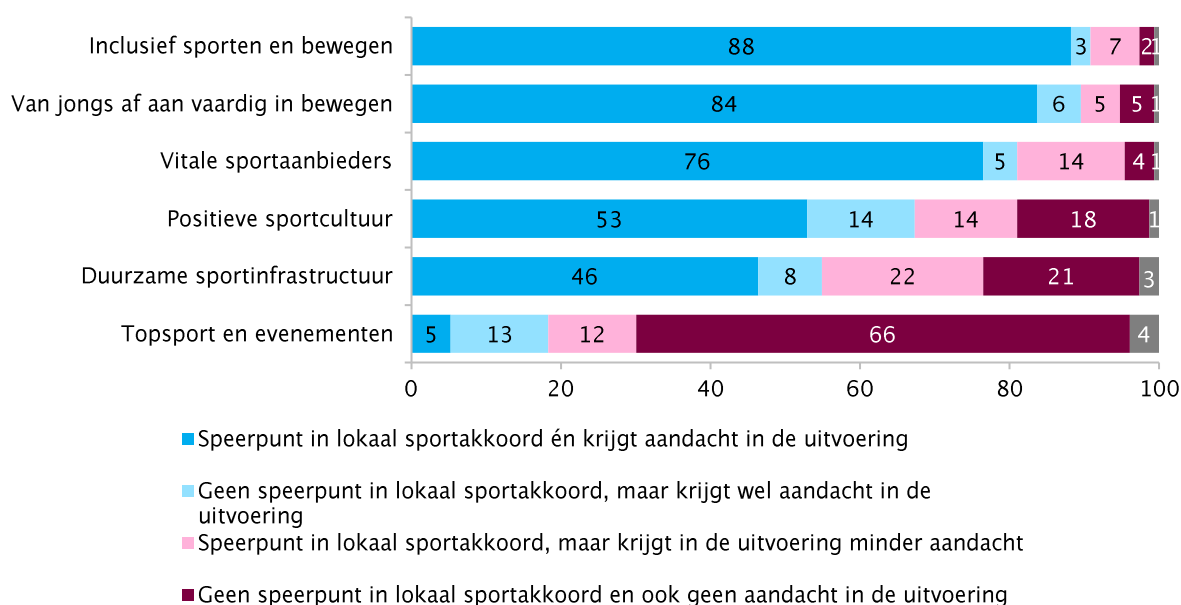

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Thema's

De meeste kerngroepen geven aan dat ze in de uitvoering werken aan de thema's die ze in het lokale sportakkoord als speerpunt hebben benoemd (figuur 3.3). Dit zijn het vaakst de thema's (of aanverwante onderwerpen) Inclusief sporten en bewegen, Van jongs af aan vaardig in bewegen en Vitale sportaanbieders. Een klein deel van de gemeenten geeft aan dat bepaalde thema's wel als speerpunt in het akkoord stonden, maar dat hier in de uitvoering geen aandacht voor is. Dit geldt in ruim een vijfde van de trajecten voor het thema Duurzame sportinfrastructuur. Andersom geldt ook dat gemeenten aangeven dat thema's initieel geen speerpunt waren, maar in de uitvoering wel aandacht krijgen. Dit geldt bijvoorbeeld in 14 procent van de trajecten voor het thema Positieve sportcultuur.

Figuur 3.3 Aandacht voor thema's in gesloten lokaal sportakkoord en in de uitvoering, volgens kerngroepen (in procenten, n=153)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Uit de toelichtingen van respondenten zijn de volgende redenen zijn te onderscheiden dat een thema in de uitvoering geen aandacht krijgt, terwijl het wel een speerpunt was in het akkoord:

- Vertraging door de coronacrisis, waardoor het niet mogelijk is alle thema's op te pakken. Een respondent beschrijft: *'Ambitie voor positieve sportcultuur is er wel, maar minder aandacht bij verenigingen omdat ze in coronatijd in de "overleef stand" stonden m.b.t. financiën en voldoende leden en vrijwilligers behouden.'*
- Er blijkt te weinig betrokkenheid of interesse bij partijen die de uitvoering van een thema moeten verzorgen.
- Er worden op het thema geen plannen/initiatieven/projectaanvragen ingediend. Of het blijkt moeilijk om tot goede initiatieven/plannen te komen om aan de ambitie te werken.
- Er is te weinig beschikbare mankracht en/of tijd om de uitvoering te starten. Zo licht een respondent toe: *'De themagroep Vaardig in bewegen is moeilijk bij elkaar te houden omdat het gaat om o.a. docenten die hiervoor geen tijd krijgen en/of hebben.'*
- Verschillende thema's worden in de uitvoering gecombineerd, waardoor er geen specifieke uitvoering van een thema meer is, maar het thema wel aandacht krijgt. Dit wordt een aantal keer benoemd voor de uitvoering van de thema's Vitale sportaanbieders en Positieve sportcultuur.
- Sommige kerngroepen maken een bewuste keuze om te prioriteren.
- Een enkele keer wordt de gemeentelijke beleidskeuze genoemd om een thema niet op te pakken, met name in relatie tot het thema topsport.

Uit de toelichtingen zijn de volgende redenen op te maken dat een thema dat geen speerpunt was, toch wordt opgepakt in de uitvoering:

- Er worden plannen/initiatieven op dit thema ingediend, zoals hier geïllustreerd: *‘Wanneer een mooie aanvraag m.b.t. topsport langskomt, waarvan gezegd kan worden dat deze een goede uitstraling heeft op ander sportgebruik dan wordt deze gehonoreerd. Centrale vraag is: wat doe je voor de maatschappij wanneer wij je ondersteunen?’*
- Het onderwerp sluit automatisch aan bij de thema’s die wel speerpunten zijn en wordt daarom vanzelf meegenomen. Als voorbeeld wordt meerdere keren positieve sportcultuur genoemd, maar ook: *‘Duurzame sportinfrastructuur is geen speerpunt waar we op in hebben gezet maar komt wel voorbij. Is een thema dat speelt bij een aantal verenigingen, dan zetten we daar toch op in. Het raakt soms bijvoorbeeld het speerpunt vitale sportaanbieders.’*
- Partijen hebben in de fase na het sluiten van het akkoord aangegeven een thema toch wel belangrijk te vinden.

3.3 Lokale context

3.3.1. Beleidskader

De rol van de gemeente en het bestaande lokale sportbeleid en hoe dit zich verhoudt tot het sportakkoord zijn belangrijke factoren waar zowel een bevorderende als een belemmerende invloed van uit kan gaan. We bespreken eerst in algemenere zin de rol van de gemeente en het bestaande sportbeleid en illustreren dat aan de hand van de casestudies. Daarna presenteren we de uitkomsten van de vragenlijst onder kerngroepen op deze onderwerpen. Tot slot gaan we in op de relatie tussen het lokale sportakkoord en het preventieakkoord.

Rol van de gemeente

Aan het ‘besturen met akkoorden’ ligt het idee van ‘samenwerkend besturen’ ten grondslag: een bestuurlijke praktijk waarbij een of meer overheden in samenwerking met partners uit verschillende geledingen van de samenleving een publiek doel proberen te bereiken dat zonder deze samenwerking niet bereikt zou kunnen worden (Emerson et al., 2012; Pulles et al., 2020; ROB, 2020). Deze vorm van ‘samenwerkend besturen’ is voor een deel van de gemeenten een relatief nieuwe manier van werken. De gemeente heeft hierbij de rol van ‘coproducent’, wat betekent dat de gemeente in nauwe samenspraak met betrokken partijen het beleid bepaalt en dat de partners gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het resultaat en in onderling overleg bepalen welke middelen elke partij ter beschikking stelt (Hoogendam et al., 2021).

Gemeenten zijn meer of minder gewend om deze rol te vervullen en verantwoordelijkheid te delen met andere partijen. Er zijn gemeenten die van oudsher gewend zijn alles zelf te bepalen en te doen, of om een uitvoeringsorganisatie zoals een (gemeentelijk) sportbedrijf opdracht te geven het door de gemeente bepaalde beleid uit te voeren. Deze rol van coproducent betekent dat zo’n gemeente een stapje terug moet doen om ruimte te geven aan de inbreng en initiatieven van anderen. Andere gemeenten zien van oudsher voor zichzelf vooral een ‘faciliterende’ rol, zoals de gemeente Leusden. Het sportbeleid concentreert zich in zulke gemeenten vooral op het realiseren en in stand houden van voorzieningen voor sport en bewegen (met name sportaccommodaties).¹ Het sportakkoord betekent voor deze gemeenten juist dat zij zich actiever met andere thema’s dan accommodaties moesten gaan bezighouden.

¹ Zie Hoogendam et al. (2021) voor een beschrijving van de verschillende rollen van gemeenten met betrekking tot sportbeleid.

Er zijn ook gemeenten die al voor het sportakkoord samen met de partners sportbeleid hebben opgesteld (co-creatie van beleid). Zo is in de gemeente 's-Hertogenbosch in 2014 in samenspraak met de stad de sportvisie 'Sportief Samen Verder' vastgesteld. Daarmee lag er al een gezamenlijke visie die als een sportakkoord door zou kunnen gaan. Toen duidelijk werd dat procesbegeleiding door een sportformateur een voorwaarde was voor deelname aan de regeling lokale sportakkoorden, is in 2019 een vergelijkbaar traject onder begeleiding van twee sportformateurs doorlopen.

Deze voorbeelden laten zien dat de verschillen in rolinvulling een andere Ausgangssituation voor de uitvoering van een lokaal sportakkoord met zich meebrengen. In sommige gevallen heeft het ook in eerste instantie tot aarzeling geleid om met betrokken partijen tot een lokaal sportakkoord te komen. De beschikbaarheid van een uitvoeringsbudget heeft een aantal van deze gemeenten uiteindelijk toch over de streep getrokken. Het laat ook zien dat de keuze om in gezamenlijkheid tot een lokaal akkoord te komen ook weer van invloed is op de rol van de gemeente en het bestaande sportbeleid (en dus op een verandering in de lokale context).

Deze verandering in rol, en daarmee in verantwoordelijkheden, is voor partijen soms nog wel een zoektocht. We zien bijvoorbeeld dat dit in enkele gevallen tot discussie leidt over de vraag van wie het sportakkoord is, met name waar het aankomt op de vraag wie beslist over de besteding van het uitvoeringsbudget (heeft de gemeenteraad daar wel of geen zeggenschap over?). Invulling geven aan deze veranderende rol en nieuwe wijze van werken heeft ook tijd nodig. Mogelijk is dat, naast de invloed van corona, een verklaring voor het feit dat we minder ver zijn met de uitvoering van de lokale akkoorden dan gehoopt of verwacht.

Het lokale sportbeleid

De relatie tussen (de thema's van) het lokale sportakkoord en het bestaande sportbeleid kan zeer verschillend zijn. Zo sluiten in Arnhem de thema's van het sportakkoord nauw aan op het bestaande sportbeleid. Het sportakkoord biedt dan vooral extra kansen om op deze thema's in te zetten en er meer partijen bij te betrekken. Maar belangrijker is dat er al een bestaande structuur, uitvoeringscapaciteit, kennis en bestaande samenwerkingsverbanden rond deze thema's zijn. Het spreekt voor zich dat dit de uitvoering een stuk makkelijker maakt. Daarnaast biedt het sportakkoord in Arnhem ruimte voor nieuwe initiatieven en thema's waar het bestaande beleidskader (nog) niet in voorziet.

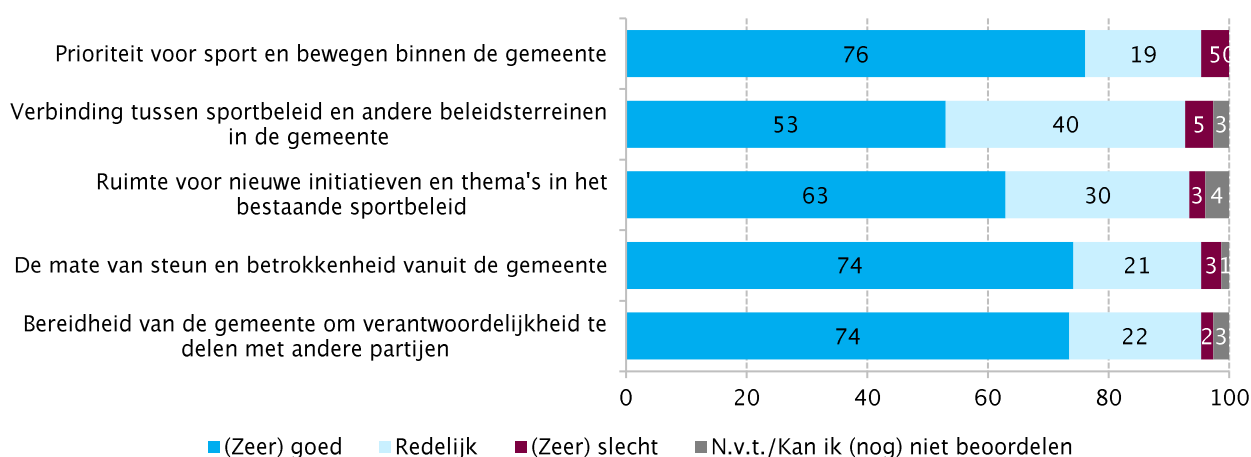
In Leusden daarentegen heeft de gemeente nog geen eigen, op zichzelf staand sportbeleid (er is bijvoorbeeld geen aparte sportnota). Het beleid van de gemeente richt zich vooral op de sportaccommodaties. De bij het lokale sportakkoord betrokken partijen hopen dan ook dat het akkoord de gemeente aanzet om een eigen visie op sport en bewegen te ontwikkelen. Er was in Leusden ook geen bestaande structuur of uitvoeringsorganisatie. Het lokale sportakkoord vormde de aanleiding om een aparte coördinator aan te stellen, als een soort intermediair tussen de gemeente en de regiegroep (in Leusden het Platform Sport en Bewegen geheten). Het heeft de betrokken partijen tijd gekost om eerst een structuur in te richten en de onderlinge taken en verantwoordelijkheden helder te maken (een proces dat nog gaande is). De manier waarop de buurtsportcoaches in Leusden tot dan toe werden ingezet, maakte het lastig een goede verbinding te maken met de thema's en acties van het Leusdens Sportakkoord. De startsituatie in Leusden is dus een hele andere dan die in Arnhem.

Deze voorbeelden laten zien dat het bestaande beleidskader (en daarmee samenhangend: de rol van de gemeente) van grote invloed kan zijn op de uitvoering van het sportakkoord. Maar ook weer dat het lokale sportakkoord tot aanpassing van het lokale (gemeentelijke) sportbeleid kan leiden. Uit de Monitor Lokaal Sportbeleid 2020 (Hoogendam et al., 2021) blijkt ook dat de thema's van het sportakkoord terug zijn te vinden in de doelstellingen van het lokale sportbeleid. Met name doelen die betrekking hebben op de thema's versterken van sport en beweegaanbieders, vergroten van de motorische vaardigheid van kinderen en veilig sportklimaat.

Resultaten vragenlijst

De kerngroepen zijn bevraagd op de relatie tussen het lokale sportakkoord en het bestaande sportbeleid, de verbinding tussen het sportbeleid en andere beleidsterreinen, de mate waarin sport en bewegen prioriteit hebben binnen de gemeente en de rol van de gemeente (zie figuur 3.4). In bijna twee derde van de gemeenten (64%) is het lokale sportakkoord een aanvulling op het lokale sportbeleid. Slechts in 10 procent van de gemeenten staat het er volledig los van. In 9 procent van de gemeenten is het sportakkoord een vervanging van het lokale sportbeleid. Eén op de vijf lokale sportakkoorden (18%) wordt gezien als een uitvoeringsplan van het lokale sportbeleid. De respondenten beoordelen de prioriteit die sport en bewegen binnen de gemeente krijgt in overgrote meerderheid als goed (68%) of zeer goed (9%). Over de verbinding tussen het sportbeleid en andere beleidsterreinen is iets meer dan de helft positief: 53 procent beoordeelt deze als (zeer) goed, 40 procent als redelijk en 5 procent als (zeer) slecht. Bijna twee derde (63%) is van mening dat het sportakkoord ruimte biedt voor nieuwe initiatieven en thema's in het bestaande sportbeleid. De mate van steun en betrokkenheid vanuit de gemeente wordt door de respondenten positief beoordeeld: 60 procent vindt de steun en betrokkenheid vanuit de gemeente goed en 14 procent zeer goed (figuur 3.4). De bereidheid van de gemeente om verantwoordelijkheid te delen met andere partijen - een belangrijke voorwaarde voor samenwerkend besturen - wordt eveneens gunstig beoordeeld: 73 procent is van mening dat deze bereidheid goed (62%) of zeer goed (12%) is. Dit beeld komt overeen met de Monitor Lokaal Sportbeleid 2020 (Hoogendam et al., 2021). Daaruit blijkt dat de helft van de gemeenten zichzelf als 'coproducent' van het sportbeleid ziet, wat wil zeggen dat zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het sportbeleid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en samenwerkingspartners wordt gezien. 14 procent van de gemeenten kwalificeert zichzelf als 'facilitator', waarbij de gemeente vooral ondersteunend is aan partijen uit het maatschappelijk middenveld.

Figuur 3.4 Beoordeling van de rol van de gemeente bij het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=151)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

De mate van steun en betrokkenheid vanuit de gemeente wordt door de respondenten positief beoordeeld: 60 procent vindt de steun en betrokkenheid vanuit de gemeente goed en 14 procent zeer goed (figuur 3.4). De bereidheid van de gemeente om verantwoordelijkheid te delen met andere partijen - een belangrijke voorwaarde voor samenwerkend besturen - wordt eveneens gunstig beoordeeld: 73 procent is van mening dat deze bereidheid goed (62%) of zeer goed (12%) is. Dit beeld komt overeen met de Monitor Lokaal Sportbeleid 2020 (Hoogendam et al., 2021). Daaruit blijkt dat de helft van de gemeenten zichzelf als 'coproducent' van het sportbeleid ziet, wat wil zeggen dat zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het sportbeleid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en samenwerkingspartners wordt gezien. 14 procent van de gemeenten kwalificeert zichzelf als 'facilitator', waarbij de gemeente vooral ondersteunend is aan partijen uit het maatschappelijk middenveld.

In de toelichting die respondenten bij de beoordeling van de rol van de gemeente geven wordt een aantal maal genoemd dat de respondent zelf bij de gemeente werkt (en dus in feite zichzelf beoordeelt). Dat kan de beoordeling van de rol en betrokkenheid van de gemeente kleuren. Ook wordt een paar keer genoemd dat sport door bezuinigingen geen prioriteit heeft of dat er weinig mogelijkheden zijn om extra middelen (buiten het uitvoeringsbudget) vrij te maken. Opvallend is de uitspraak van een van de respondenten dat de verbinding met andere beleidsterreinen juist ook tot problemen kan leiden:

‘Met name de verbinding leggen tussen de domeinen is de uitdaging. De huidige verkokerde aanpak om sociaal maatschappelijke uitdagingen op te lossen, leidt in de praktijk tot een enorme overkill aan initiatieven, praatgroepen, bijeenkomsten en informatiestromen waardoor de praktijk niet meer snapt waar je waarvoor moet zijn. Met alle goede bedoelingen wordt er een wereld gecreëerd die onduidelijk is voor de praktijk. De inwoner staat niet meer centraal, maar het thema.’

Relatie sportakkoord en preventieakkoord

In twee derde van de gemeenten (68%) is er sprake van een nauwe afstemming tussen het lokale sportakkoord en het lokale preventieakkoord. Bij de helft van de gemeenten (52%) zijn het wel twee losse akkoorden, maar is de inhoud van beide op elkaar afgestemd. In 16 procent van de gemeenten zijn ze samengevoegd tot één akkoord. Bij kleine gemeenten (< 20.000 inwoners) komt dat aanzienlijk vaker voor (27%). In 14 procent van de gemeenten staan de twee akkoorden grotendeels los van elkaar. Ook hier zien we enig verschil naar gemeentegrootte: bij de kleinste gemeenten (< 20.000 inwoners) is dat slechts 4 procent en bij de grootste (> 100.000 inwoners) 26 procent. 15 procent van de gemeenten heeft (nog) geen preventieakkoord.

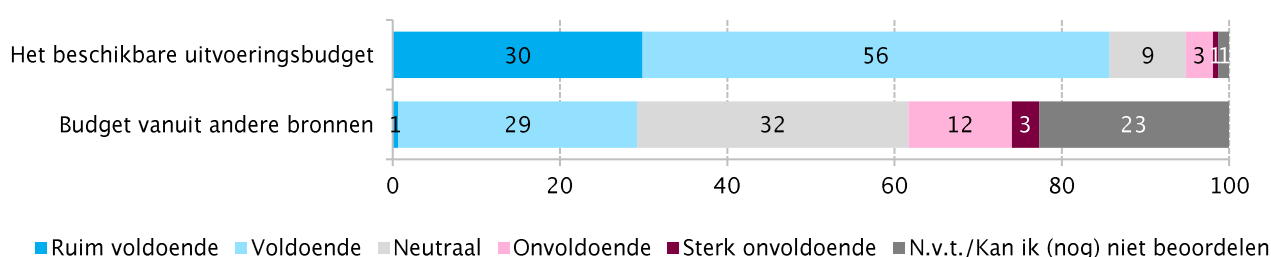
3.3.2. Middelen en menskracht

De uitvoering van het lokale sportakkoord staat of valt met de beschikbaarheid van (financiële) middelen en menskracht, zoals de aanwezigheid van buurtsportcoaches die hiervoor kunnen worden ingezet. Aan de coördinatoren/regisseurs van (dan wel gemeentelijke contactpersonen voor) het lokale sportakkoord is gevraagd hoe zij de beschikbaarheid van middelen en menskracht beoordelen.

Beschikbaar (uitvoerings)budget

Alle gemeenten met een lokaal (of regionaal) sportakkoord hebben de beschikking over een uitvoeringsbudget (zie paragraaf 3.1). Verreweg de meeste respondenten (86%) geven aan het beschikbare uitvoeringsbudget (ruim) voldoende te vinden (figuur 3.5). Slechts 4 procent is van mening dat dit (sterk) onvoldoende is.

Figuur 3.5 Beoordeling beschikbaarheid van middelen voor lokale sportakkoorden, volgens kerngroepen (in procenten, n=154)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Naast het uitvoeringsbudget zijn er bij twee op de drie gemeenten (68%) nog andere bronnen beschikbaar voor de uitvoering van het lokale sportakkoord. Bij bijna een derde (32%) van de gemeenten is alleen het uitvoeringsbudget beschikbaar. Over de aanvullende middelen vanuit andere bronnen is men iets minder tevreden: 30 procent geeft aan deze voldoende te vinden, 15 procent vindt ze (sterk) onvoldoende en 32 procent is neutraal.

In 36 procent van de gemeenten wordt het uitvoeringsbudget aangevuld vanuit het gemeentelijk budget voor sportbeleid. Dat is niet zo vreemd, gezien de koppeling tussen het lokale sportbeleid en het lokale sportakkoord (zie hierboven). De verbinding met het lokale preventieakkoord zorgt er ook voor dat deze

budgetten worden gekoppeld: 40 procent van de gemeenten geeft aan dat het preventieakkoord voor aanvullende middelen zorgt. In 13 procent van de gemeenten is er aanvulling vanuit budgetten van andere beleidsterreinen. In één op de vijf gemeenten (21%) zorgen partners van het lokale sportakkoord voor extra financiële middelen. 16 procent van de respondenten geeft aan dat er naast de genoemde bronnen nog andere zijn, met name (landelijke) fondsen (bijv. het Gehandicapten- of Ouderenfonds) en gemeentelijke of provinciale subsidies (bijv. voor bewegen in de openbare ruimte).

Vanuit de steunpakketten in het kader van de coronacrisis zijn in 2021 verschillende extra gelden beschikbaar gekomen. Zo is vanuit het steunpakket 'Sociaal en mentaal welzijn en leefstijl' extra inzet voor 'gezonde leefstijlinterventies' (23 miljoen euro) en 'impuls op bewegen' (10 miljoen euro) beschikbaar. Daarmee is onder meer het uitvoeringsbudget voor het lokale sportakkoord voor 2021 voor iedere gemeente eenmalig verdubbeld. De extra middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) om coronavertraging aan te pakken, kunnen scholen onder andere inzetten voor sportieve interventies die op de menukaart zijn opgenomen. Het is denkbaar dat deze middelen (deels) worden ingezet om bij te dragen aan de uitvoering van ambities van het lokale sportakkoord, wanneer het onderwijs daarbij betrokken is (bijv. bij thema Van jongs af aan vaardig in bewegen), maar het is onbekend in hoeverre dit gebeurt.

Beschikbare menskracht

Naast geld is de beschikbaarheid van menskracht uiteraard een belangrijke voorwaarde voor de uitvoering van het sportakkoord. In de eerste plaats betreft dat de aanwezigheid van een projectleider, coördinator of adviseur die de kern- of regiegroep ondersteunt. In vrijwel alle gemeenten (86%) is zo iemand aanwezig en slechts in 14 procent van de gemeenten ontbreekt die. In 29 procent van de gemeenten is de projectleider iemand van de gemeente en in 26 procent vervult een buurtsportcoach deze rol. Dat laatste is het vaakst het geval bij de kleinste gemeenten (42%). Anderen die deze rol kunnen vervullen zijn een adviseur of consulent van een provinciale sportserviceorganisatie (6%) of een zelfstandig adviseur (10%). Een enkele keer wordt ook een verenigingsondersteuner of een medewerker van een lokale sportserviceorganisatie of lokaal sportbedrijf genoemd.

Voor de uitvoering van het lokale sportakkoord kan de aanwezigheid van een (lokale) uitvoeringsorganisatie van betekenis zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het lokale akkoord van Putten, waar de organisatie Actief Putten een belangrijke rol speelt. De kerngroep in Putten bestaat uit vrijwilligers en afgevaardigden van verschillende sectoren, maar ook uit twee buurtsportcoaches van Actief Putten. Zij hebben enkele uren beschikbaar voor de coördinatie van het sportakkoord, waardoor ze administratieve taken voor de kerngroep kunnen oppakken. Maar ze merken ook dat ze combinaties kunnen maken met het reguliere werk als buurtsportcoach, door bijvoorbeeld te communiceren over het sportakkoord bij activiteiten van Actief Putten en door slimme verbindingen te leggen met samenwerkingspartners die zij al goed kennen.

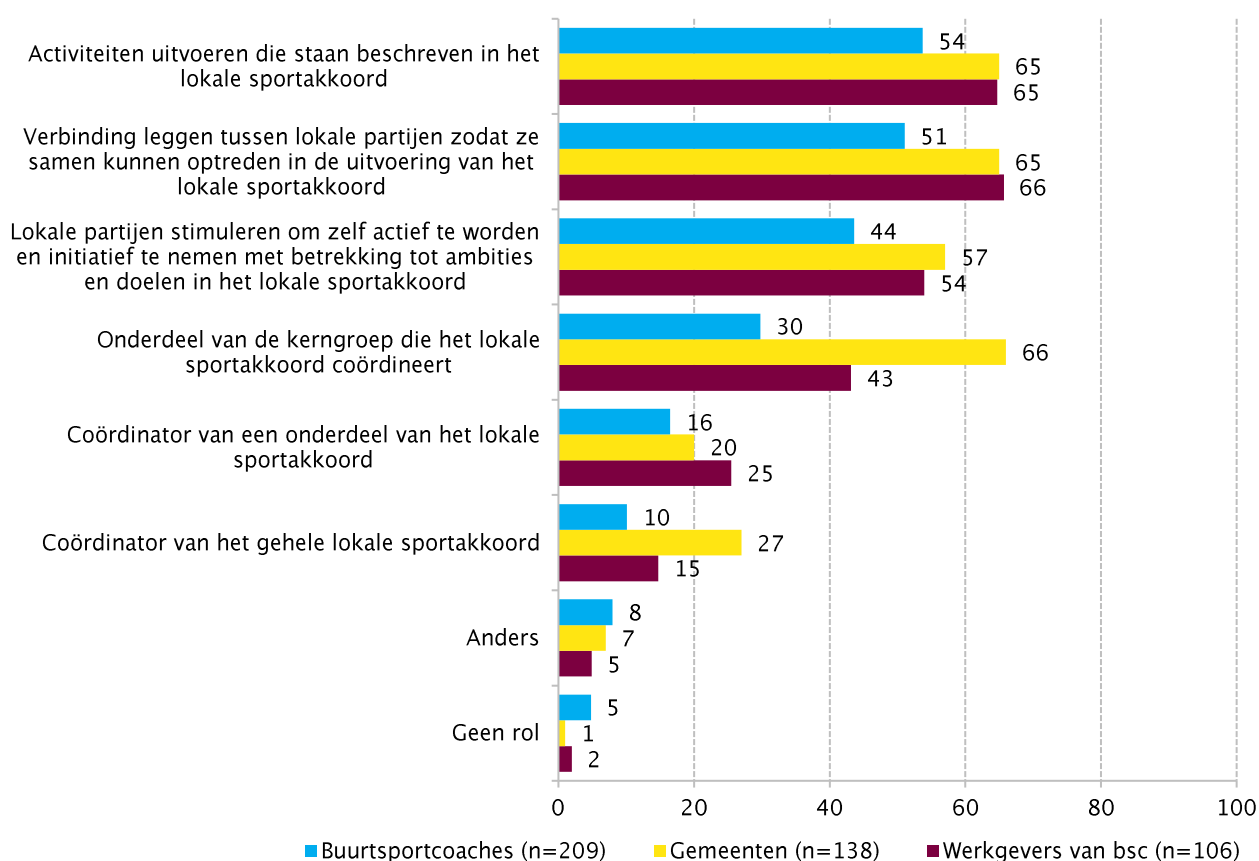
In zes op de tien gemeenten (59%) is er een uitvoeringsorganisatie die (een deel van) de projecten/maatregelen van het lokale sportakkoord uitvoert. Bij kleinere gemeenten is dat ongeveer de helft (52%) en bij de grotere is er in drie kwart van de gevallen (74%) een uitvoeringsorganisatie. In 43 procent van alle gemeenten is dat een lokaal sportbedrijf of lokale sportserviceorganisatie en bij 10 procent wordt deze rol vervuld door de provinciale sportserviceorganisatie. Andere uitvoerders die genoemd worden zijn onder andere:

- (een team van) buurtsportcoaches, in dienst bij verschillende organisaties of bij een welzijnsorganisaties;
- een welzijnsorganisatie;
- de verschillende partijen die bij (projecten van) het lokale sportakkoord betrokken zijn. Een enkele keer wordt ook het sportplatform of de sportraad genoemd.

Buurtsportcoaches spelen vaak een rol belangrijke bij de coördinatie of uitvoering van de lokale akkoorden: *‘Buurtsportcoaches hebben een belangrijke rol in procesbegeleiding van de stuurgroep en bij de uitvoering van de ambities.’*

In het voorjaar van 2021 is onderzocht hoe de rol van de buurtsportcoaches bij de lokale sportakkoorden eruitziet, door peilingen onder buurtsportcoaches zelf, onder hun werkgevers en onder gemeenteambtenaren. Daaruit blijkt dat ze vaak betrokken zijn bij de uitvoering van activiteiten die onderdeel zijn van het lokale sportakkoord en veelal een verbindende rol hebben (figuur 3.6). Ze stimuleren in veel gevallen lokale partijen om een actieve rol te vervullen bij het realiseren van de ambities van het sportakkoord. Zie voor meer informatie het factsheet [‘De inzet van de buurtsportcoach voor lokale sportakkoorden’](#) (Vrieswijk & Van Stam, 2021).

Figuur 3.6 Rol buurtsportcoach bij lokaal sportakkoord, volgens buurtsportcoaches over hun eigen rol en volgens gemeenten en werkgevers over de rol van buurtsportcoaches in hun gemeente/organisatie (basis = respondenten uit een gemeente met een lokaal sportakkoord; in procenten)

Bron: Peilingen buurtsportcoaches (i.s.m. Wij Buurtsportcoaches), gemeenten (i.s.m. VSG) en werkgevers (i.s.m. VSG), Mulier Instituut, voorjaar 2021.

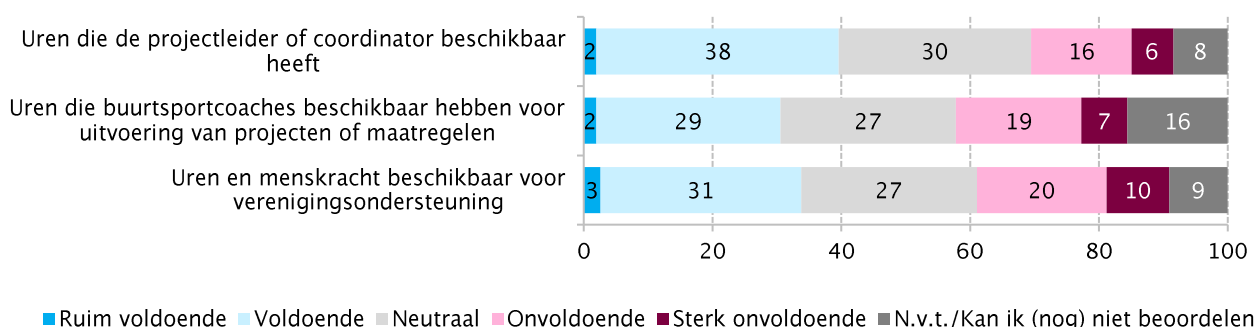
Aan de coördinatoren/regisseurs van het lokale sportakkoord (of gemeentelijke contactpersonen) is gevraagd hoe zij de beschikbaarheid van menskracht beoordelen. Slechts vier op de tien respondenten (40%) zijn van mening dat de hoeveelheid uren die de projectleider/coördinator (vaak zichzelf dus) beschikbaar heeft (ruim) voldoende is; 30 procent is neutraal en 22 procent is van mening dat dit (sterk) onvoldoende is (figuur 3.7).

De uren die buurtsportcoaches beschikbaar hebben voor de uitvoering van projecten of maatregelen van het lokale sportakkoord vormen kennelijk een nog groter knelpunt: 31 procent van de

respondenten beoordeelt deze als (ruim) voldoende en bijna evenveel (27%) vinden deze (sterk) onvoldoende. 27 procent is hierin neutraal en 16 procent kan het (nog) niet beoordelen. Bij kleinere gemeenten wordt dit vaker als een knelpunt gezien: daar is slechts 23 procent van de respondenten van mening dat de uren (ruim) voldoende zijn. Bij grotere gemeenten is dat 48 procent.

De beschikbaarheid van menskracht voor verenigingsondersteuning beoordeelt slechts één op de drie respondenten (34%) als (ruim) voldoende en een bijna even groot percentage (30%) vindt deze (sterk) onvoldoende. Ook hier zien we dat kleinere gemeenten minder vaak aangeven de beschikbaarheid van verenigingsondersteuning (ruim) voldoende te vinden (29%, tegenover 46% bij de grotere gemeenten).

Figuur 3.7 Beoordeling beschikbaarheid van menskracht voor lokale sportakkoorden, volgens kerngroepen (in procenten, n=154)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Hieruit blijkt dat de beschikbaarheid van menskracht/uren een veel groter knelpunt is dan het beschikbare (uitvoerings)budget. Dat leidt er volgens een van de respondenten zelfs toe dat de beschikbare gelden niet optimaal benut kunnen worden.

‘We hebben overall gezien te weinig mens- & mankracht om op een goede, juiste en mooie manier invulling te geven aan dit prachtige initiatief en daaruit voortvloeiende acties. Er kan zoveel meer, maar daarvoor ontbreekt het aan capaciteit, met als gevolg dat veel gelden tot dusver onderbenut worden.’

De taken die buurtsportcoaches voor het lokale sportakkoord uitvoeren komen vaak boven op de bestaande werkzaamheden: *‘Buurtsportcoaches zitten in de verschillende werkgroepen die er zijn voor de uitwerking van de ambities. En later in de uitvoering. Het is extra werk naast hun bestaande werk.’* De volgende uitspraak illustreert dat dit vooral een probleem is bij kleine gemeenten:

‘Omdat het een kleine gemeente is, heeft één persoon vaak meerdere taken waar hij/zij druk mee is. Dit zorgt ervoor dat sommige taken in bepaalde periodes meer aandacht vragen en er dus minder tijd is voor de uitvoering van het Lokaal Sportakkoord.’

Er is veelal geen extra budget beschikbaar om de extra werkzaamheden van buurtsportcoaches (of andere functionarissen) voor het sportakkoord te bekostigen. Een van de respondenten geeft aan dat het beschikbare budget voor buurtsportcoaches vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) sowieso ontoereikend is, omdat het de personeelslasten onvoldoende dekt:

‘1 fte staat al jarenlang gelijk aan 50.000 euro terwijl de werkelijke lonen jaarlijks stijgen en de kosten in 1fte veel hoger uitvallen dan 50.000 euro (dit is nu gemiddeld 60.000 euro per fte). Er ontstaat een tekort in de begroting van de uitvoeringsorganisatie zodat zij op termijn

genoodzaakt zijn tot zelfs ontslagen. Dit mag bij deze regeling eigenlijk niet gebeuren, omdat het budget dat beschikbaar is juist bedoeld is voor stimulans om meer buurtsportcoaches per gemeente onder te verdelen zodat uitvoering sportakkoord ook efficiënt verloopt.’²

In sommige gevallen wordt de coördinator/adviseur betaald uit het uitvoeringsbudget, waardoor er te weinig overblijft voor de uitvoering van projecten. Zoals gezegd speelt dit probleem meer in kleinere gemeenten. Waarschijnlijk hebben grotere gemeenten meer mogelijkheden om mensen voor deze rol vrij te maken. Zo is in 's-Hertogenbosch een buurtsportcoach als coördinator aangesteld. Hiermee wordt de coördinerende rol deels vanuit de BRC gefinancierd. De gemeente betaalt de cofinanciering om de uitvoering van het sportakkoord te ondersteunen.

Een aantal maal wordt genoemd dat de vraag naar verenigingsondersteuning is toegenomen, maar dat hiervoor onvoldoende budget beschikbaar is. Soms is versnippering een probleem:

‘Er zijn talloze organisaties en initiatieven die allemaal een beetje geld en middelen krijgen voor activiteiten die allemaal samenhangen maar door die versnippering niet effectief worden ingezet. Veel van die partijen weten van elkaar niet eens dat ze bestaan.’

3.3.3. Organisaties en netwerk(en) in de sport

De aanwezigheid van bestaande netwerken of platforms en vormen van ondersteuning hebben invloed op de mogelijkheden en kansen om lokaal tot vruchtbare samenwerking te komen. Ook of partijen elkaar al kennen en of er al enige vorm van uitwisseling en samenwerking is, heeft daar invloed op. En om tot samenwerking te komen is een ‘aanjagende partij’ een belangrijke voorwaarde.

Sportplatform, sportraad of sportnetwerk

In één op de drie gemeenten (32%) is er een sportplatform, sportraad of sportnetwerk. In grotere gemeenten is dat er aanzienlijk vaker (46%) dan in kleinere gemeenten (26%). In een kwart van de gemeenten (25%) is er geen formeel orgaan, maar bestaat er wel iets van een netwerk waarin wordt uitgewisseld en samengewerkt. In 10 procent van de gemeenten is er nog geen (formeel) sportplatform of (formele) sportraad, maar wordt hieraan gewerkt. Een van de diensten uit de sportlijn is procesbegeleiding bij de vorming of versterking van een sportraad (120 keer aangevraagd via de sportlijn). Zie kader 3.1 (p. 44) voor een illustratie van een traject van procesbegeleiding bij een lokale sportraad.

Verenigingsondersteuning

In twee derde van de gemeenten (67%) is een vorm van verenigingsondersteuning aanwezig. Er is een verschil tussen grotere en kleinere gemeenten: in 83 procent van de grotere gemeenten en in 60 procent van de kleinere gemeenten is verenigingsondersteuning aanwezig (zie tabel 3.4). Een kwart van de gemeenten (24%) verzorgt zelf de ondersteuning; in 36 procent van de gemeenten (28% van de kleinere en 54% van de grotere) wordt deze verzorgd door de lokale sportserviceorganisatie of het lokale sportbedrijf en in 8 procent door de provinciale sportserviceorganisatie. Bij ‘anders’ (17%) worden onder andere buurtsportcoaches genoemd.

² Dit bedrag van € 50.000 euro is een aantal jaar geleden losgelaten als harde eis en is nu meer een richtlijn. Het staat gemeenten vrij om een ander bedrag te hanteren en daarmee minder fte in te zetten.

Tabel 3.4 Aanwezigheid verenigingsondersteuning voor sportverenigingen, volgens kerngroepen, totaal en naar gemeentegrootte (in procenten)

	Totaal (n=157)	Kleine gemeenten (0-50.000 inwoners; n=110)	Grote gemeenten (50.000 inwoners of meer; n=47)
Ja, er is verenigingsondersteuning vanuit de gemeente	24	24	24
Ja, er is verenigingsondersteuning vanuit de lokale sportserviceorganisatie/het gemeentelijke sportbedrijf	36	28	54
Ja, er is verenigingsondersteuning vanuit de provinciale sportserviceorganisatie	8	9	7
Nee, er is geen verenigingsondersteuning	15	19	7
Anders	16	20	9

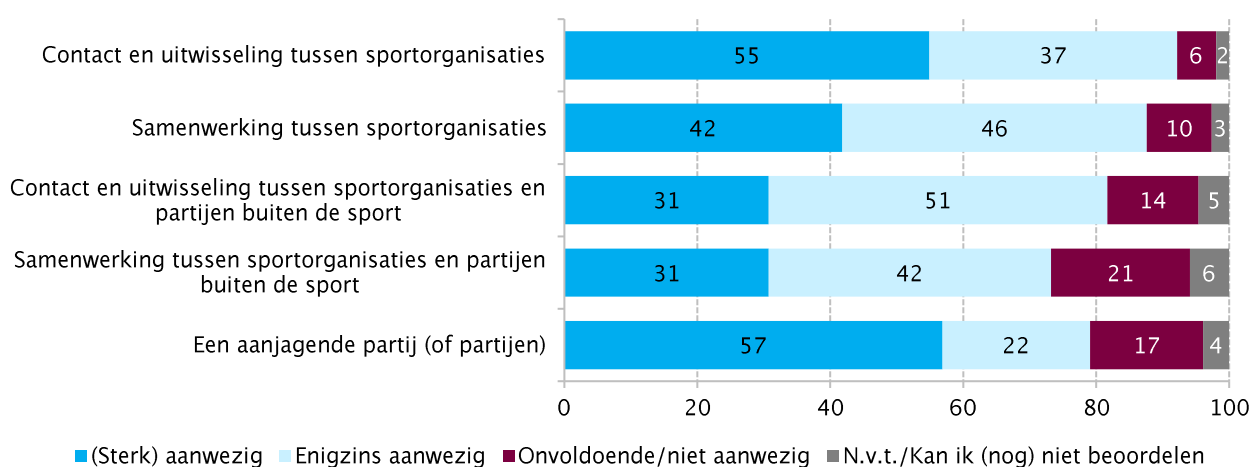
Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Uitwisseling en samenwerking

De respondenten is gevraagd te beoordelen in hoeverre in de gemeente sprake is van contact/uitwisseling en samenwerking tussen verschillende partijen en of er een ‘aanjagende partij’ is (zie figuur 3.8). Contact en uitwisseling tussen sportorganisaties onderling is in veel gemeenten al (in enige mate) aanwezig en er is de nodige samenwerking. In 55 procent van de gemeenten is contact en uitwisseling tussen sportorganisaties (sterk) aanwezig en in 37 procent enigszins. Onderlinge samenwerking is in 42 procent van de gemeenten (sterk) aanwezig en in 46 procent enigszins. In grotere gemeenten is aanzienlijk vaker sprake van onderling(e) contact/uitwisseling en samenwerking dan in kleinere gemeenten.

Binnen de sport zijn er dus al regelmatig contacten en wordt er redelijk veel samengewerkt. Van uitwisseling en samenwerking tussen sportorganisaties en partijen van buiten de sport is wat minder sprake. Dit is in 31 procent van de gemeenten (sterk) aanwezig; in respectievelijk 51 (contact en uitwisseling) en 42 procent (samenwerking) van de gemeenten is dat naar het oordeel van de respondenten enigszins het geval. Ook dit is bij grotere gemeenten vaker (sterk) aanwezig dan bij kleinere.

Figuur 3.8 Aanwezigheid factoren voor een goede samenwerking, volgens kerngroepen, totaal en naar gemeentegrootte (in procenten, n=151)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Uit de toelichting die respondenten geven bij deze vraag blijkt dat deze uitwisseling en samenwerking als belangrijk wordt gezien en dat eraan wordt gewerkt om deze te versterken: ‘Deze factoren zijn precies de

speerpunten waar we op dit moment aandacht aan geven. Na de corona periode lijkt er nu weer ruimte voor samenwerking en het bevorderen van kennisdeling.’ Door corona is het wel lastig geweest om de uitwisseling/samenwerking een impuls te geven:

‘Het sportakkoord geeft aanleiding om partijen meer met elkaar in verbinding te brengen en samenwerkingen op gang te brengen. Door COVID-19 hebben we beperkte netwerkmomenten kunnen organiseren. Dat waren we wel van plan. Er worden sportcafés georganiseerd (momenteel online) die leiden tot contact en uitwisseling tussen sportorganisaties.’

De mate van uitwisseling/samenwerking en de inspanningen om deze te versterken kunnen ook verschillen per pijler: *‘samenwerking zorg/sport staat nog in de kinderschoenen maar heeft onze aandacht in het speerpunt inclusieve sportcultuur.’* Dezelfde respondent merkt op dat het aanjagen van *‘contacten rondom samenwerking (verenigingen en commerciële aanbieders) (..) tijd kost. Samenwerking bevorderen/fusies stimuleren kost heel veel tijd.’*

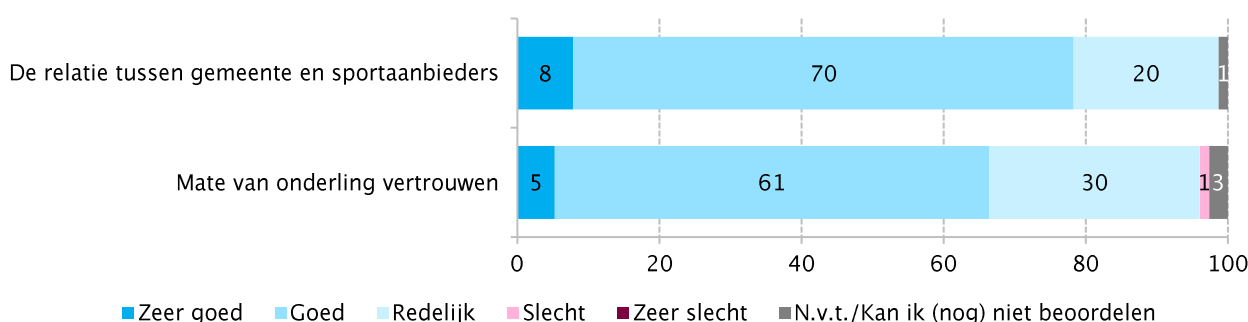
Geconstateerd kan dus worden dat de aanwezigheid van een (al dan niet geformaliseerd) netwerk, onderlinge contacten en samenwerking, zowel binnen de sport als tussen sportorganisaties en partijen van buiten de sport, samenhangt met de grootte van een gemeente.

3.3.4. Bestaande onderlinge verhoudingen

De bestaande onderlinge verhoudingen tussen partijen in een gemeente kunnen een belangrijke factor zijn, omdat ze het kader of uitgangspunt vormen van waaruit de samenwerking zich gaat ontwikkelen. Dat deze onderlinge verhoudingen goed zijn, of dat hieraan wordt gewerkt, is een voorwaarde voor vruchtbare samenwerking.

Over de onderlinge verhoudingen geven de respondenten van de vragenlijst in grote meerderheid (78%) aan dat ze de relatie tussen gemeente en sportaanbieders goed tot zeer goed vinden (figuur 3.9). Het onderlinge vertrouwen wordt overwegend positief beoordeeld: twee derde (66%) vindt dit (zeer) goed.

Figuur 3.9 Beoordeling van de onderlinge verhoudingen tussen betrokken partijen bij het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=152)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Deze overwegend positieve uitkomsten over de onderlinge verhoudingen betekenen niet dat het overal goed zit. In een enkele gemeente is er sprake van wantrouwen van de sportverenigingen richting de gemeente. De verhoudingen kunnen per partij verschillen. Een van de respondenten wijst er bijvoorbeeld op dat de positie van professionele organisaties sterker is dan die van verenigingen die op de inzet van vrijwilligers zijn aangewezen. Volgens andere respondenten zijn er grote verschillen tussen sportverenigingen, bijvoorbeeld tussen grote en kleine clubs.

3.3.5. Aanjagers voor samenwerking

Bovenstaande factoren bepalen in belangrijke mate in hoeverre er sprake is van een voedingsbodem voor vruchtbare samenwerking. Maar al is deze nog zo gunstig, zonder ‘aanjagers’ komt de samenwerking niet op gang: mensen zijn die partijen bij elkaar brengen en weten te enthousiasmeren om samen te werken.

Eén of meer aanjagende partijen zijn in 57 procent van de gemeenten (sterk) aanwezig (zie ook figuur 3.8). In grotere gemeenten is dat vaker het geval (67%) dan in kleinere (52%). In 17 procent zijn deze onvoldoende aanwezig (13%) of ontbreken ze zelfs (4%). Een aantal respondenten maakt zich zorgen over de borging wanneer de aanjagers wegvallen: *‘Wij vragen ons heel erg af hoe we het sportakkoord borgen. Op dit moment zijn onze sportcoaches de echte trekkers/aanjagers van het sportakkoord. Wat gebeurt er als zij er niet meer zijn, of een andere rol oppakken?’*

Maar een ‘aanjager’ hoeft niet altijd een persoon te zijn. Het kan ook een (denk)proces of gebeurtenis zijn dat/die iets in gang zet, bijvoorbeeld het besef dat er noodzaak of aanleiding is om te gaan samenwerken. In de vragenlijst geeft bijna de helft van de kerngroepen (45%) aan dat het besef dat samenwerking nodig is om de eigen doelen te bereiken bij betrokken partijen (zeer) goed is. Maar ook 41 procent beoordeelt dit besef als redelijk. Deze aanjagende factor is dus niet overal aanwezig, zo beschrijft bijvoorbeeld deze respondent:

‘De uitdaging die het meest aanwezig is, is om partijen in te laten zien dat zij samen meer kunnen bereiken dan alleen. Dit vergt alleen wel moed en lef van de deelnemers om uit hun huidige denksysteem te stappen. Dit is zowel terug te zien bij partijen in uitvoering als ook binnen de gemeente.’

3.4 Dynamiek van het samenwerkingsverband

De hierboven besproken contextfactoren bepalen met elkaar de voedingsbodem voor (al dan niet) vruchtbare samenwerking. Het tweede element uit het raamwerk van ‘samenwerkend besturen’ (zie paragraaf 2.1) is het functioneren van het samenwerkingsverband of lokale alliantie: de kerngroep, eventuele werk- of themagroepen en alle partijen en personen die bij de uitvoering van het lokale sportakkoord betrokken zijn. Het samenwerkingsverband ontwikkelt, mede onder invloed van de context en de aanjagers, eigen (impliciete en expliciete) regels, principes, normen en besluitvormingsprocedures, die de wijze van samenwerking bepalen. Iedere alliantie of samenwerking ontwikkelt zo een eigen dynamiek. Deze dynamiek bepaalt, samen met de acties die uit de samenwerking voortkomen, het succes van het samenwerkingsverband: weten de partijen daadwerkelijk ‘de krachten te bundelen’ op zo’n manier dat er synergie en gezamenlijk handelingsvermogen ontstaat en er resultaten geboekt worden?

De samenwerkingsdynamiek kent een drietal met elkaar samenhangende componenten: 1) een open en constructieve uitwisseling, 2) binding en 3) de ontwikkeling van vermogen tot gezamenlijk handelen (zie figuur 2.1). De eerste twee componenten hebben betrekking op de sociaal-affectieve aspecten van de samenwerking (hoe gaan de partijen met elkaar om en ontstaat er een soort ‘wij-gevoel’?). Het derde heeft betrekking op het functionele aspect van de samenwerking (komen de partijen tot goede afspraken en weten ze de uitvoering voortvarend op te pakken?). In de vragenlijst zijn vooral vragen opgenomen over deze laatste, functionele kant van de samenwerking. De andere twee lenen zich minder goed voor een vragenlijst, maar op basis van een aantal vragen valt er over enkele aspecten wel iets te zeggen. In de lopende casestudies zullen deze sociaal-affectieve aspecten meer worden belicht, maar in dit stadium is daar nog te weinig zicht op.

3.4.1. Open en constructieve uitwisseling

Deze component heeft betrekking op het belang van een open en eerlijke dialoog waarin de verschillende perspectieven, motieven en belangen van de betrokken partijen voldoende aan bod komen en die het mogelijk maakt dat de partijen tot een gedeelde visie komen (waar willen we heen?) en een gedeeld idee over hoe daar te komen. Of er sprake is van een open en eerlijke dialoog tussen betrokken partijen valt op grond van dit onderzoek niet goed aan te geven. Wel zien we dat 60 procent van de kerngroepen aangeeft dat de betrokken partijen gelijkwaardig zijn. 30 procent beoordeelt de gelijkwaardigheid als redelijk en 6 procent als slecht.

Voor een open en constructieve dialoog is het ook van belang dat de *juiste* partijen aan tafel zitten en geen belanghebbende partijen worden buitengesloten. In paragraaf 3.2 (zie figuur 3.1) is reeds aangegeven welke organisaties er in de kerngroep zitten. Daaruit blijkt dat dit wisselt, maar dat vrijwel altijd de gemeente en vrijwel nooit partijen uit de bedrijfs- en cultuursector zijn vertegenwoordigd. Verder valt op dat van de grotere gemeenten (meer dan 50.000 inwoners) slechts de helft (55%) iemand van een sportvereniging in de kerngroep heeft. Tot slot valt op dat in één derde van de gemeenten (31%) de kerngroepleden afkomstig zijn uit één tot drie sectoren. Dit geeft aan dat de kerngroep niet overal uit een gevarieerde groep bestaat.

In hoeverre de partijen tot een gezamenlijke visie en aanpak weten te komen kunnen we op basis van dit onderzoek niet zeggen. Als het goed is, is daar een goede basis voor gelegd tijdens de totstandkoming van het lokale sportakkoord onder begeleiding van een sportformateur. Maar uit de antwoorden kunnen we opmaken dat het soms moeilijk is om met alle partijen op één lijn te komen. Een van de respondenten wijt dit aan het gegeven dat de partijen die bij het sportakkoord zijn betrokken vanwege andere belangen en perspectieven allemaal ‘anders in de wedstrijd zitten’:

‘Er zijn (in algemene zin) vier soorten partijen betrokken. Onderwijs, Zorg & Welzijn, commerciële partijen en sportverenigingen. Onderwijs wil zelf regie houden over plannen en uitvoering op scholen; tijd moet betaald worden, tenzij docenten zaken in eigen tijd doen. Zorg wil wel investeren maar heeft al zo veel initiatieven die allemaal overlappen. Welzijn ziet alles als een budgetvraagstuk en vertaalt alle inzet in uren die vergoed moeten worden. Commerciële partijen willen uiteindelijk financieel beter worden van plannen. Sportverenigingen betreft vrijwilligers. Die doen alles al in eigen tijd. Door de corona-ontwikkelingen hebben veel sportverenigingen vooral vrijwilligers verloren en is de aandacht nu vooral gericht op de eigen activiteiten.’

Bij een van de casegemeenten geven enkele betrokkenen aan dat belangen van bepaalde partijen een prominente rol spelen. Sommige partijen zijn meer bezig met het veiligstellen van de eigen positie dan dat ze handelen vanuit het gemeenschappelijk belang. Dat speelde volgens hen al tijdens het proces van de totstandkoming van het sportakkoord.

3.4.2. Binding

Deze component heeft betrekking op de betrokkenheid van de partijen bij het lokale sportakkoord, maar ook op de relationele (interpersoonlijke) verhoudingen die ontstaan in het samenwerkingsverband. Is er sprake van onderling vertrouwen, wederzijds begrip en betrokkenheid bij de gezamenlijke opgave? En is er ‘commitment’, zowel bij de gemeenschappelijke opgave als bij elkaar, waardoor partijen bijvoorbeeld bereid zijn om hun bestaande patronen te doorbreken en werkwijzen aan te passen?

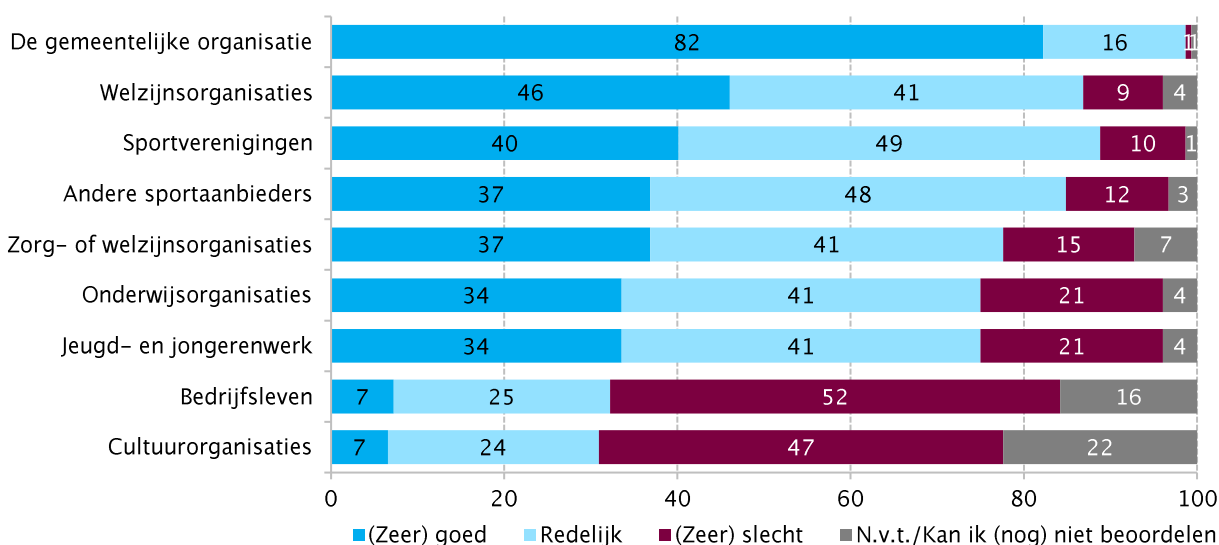
Betrokkenheid van partijen

Alle partijen betrokken houden blijkt een lastige opgave. Slechts één op de vijf respondenten (21%) vindt dit (zeer) vlot gaan. Volgens één op de drie (37%) verloopt dit (zeer) moeizaam. Met name in de kleinere gemeenten is het lastig partijen betrokken te houden (42% geeft aan dat het (zeer) moeizaam gaat,

tegenover 24% van de grotere gemeenten). Soms is de betrokkenheid beperkt tot de partijen die deel uitmaken van de kerngroep en blijkt het heel lastig om andere partijen aangehaakt te krijgen of te houden. Corona heeft hierop een zeer grote invloed gehad, zo blijkt uit de toelichtingen. Sportverenigingen en andere partijen werden in beslag genomen door andere zaken, 'stonden in de overleefstand'. Ook het elkaar niet live kunnen ontmoeten heeft daar aan bijgedragen. Tijdens de coronacrisis is het enthousiasme voor het sportakkoord hier en daar gedaald en 'de energie uit het proces gehaald'.

In figuur 3.10 is te zien hoe de respondenten de betrokkenheid van de verschillende actoren/sectoren bij het lokale sportakkoord beoordelen. Dit gaat om de kwaliteit van de betrokkenheid, niet om het *aantal* betrokken partijen. De betrokkenheid van de gemeentelijke organisatie wordt het hoogst beoordeeld: 82 procent beoordeelt deze als (zeer) goed, op afstand gevolgd door welzijnsorganisaties (46% goed/zeer goed).³ De betrokkenheid van sportverenigingen en andere sportaanbieders wordt door ongeveer de helft van de respondenten als redelijk beoordeeld en door zo'n 40 procent als goed tot zeer goed. De betrokkenheid van organisaties uit de zorg, het onderwijs en jeugd- en jongerenwerk scoren allemaal zo rond de 35 procent goed tot zeer goed en 40 procent redelijk. De betrokkenheid van cultuurorganisaties en het bedrijfsleven worden het laagst beoordeeld, zeer waarschijnlijk omdat die in veel gevallen niet of nauwelijks een rol spelen bij het lokale sportakkoord (zo blijkt uit de toelichtingen). Er zijn geen grote verschillen tussen kleinere en grotere gemeenten, behalve dat kleinere gemeenten de betrokkenheid van organisaties van buiten de sport (met uitzondering van cultuur en bedrijfsleven) wat hoger beoordelen.

Figuur 3.10 Beoordeling van de betrokkenheid van verschillende sectoren bij het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=152)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Uit de toelichtingen op de antwoorden valt op te maken dat in een aantal gevallen de betrokkenheid van partijen die niet in de kerngroep zitten nog moet groeien. De afwezige of lage betrokkenheid vanuit cultuur en bedrijfsleven wordt verklaard vanuit de aard van het sportakkoord. *'De uitvoering van het sportakkoord is voornamelijk op sport gericht met de doelgroep inwoners van onze gemeente. We richten*

³ Ook hier de kanttekening dat een deel van de respondenten bestaat uit gemeenteambtenaren, wat mogelijk de beoordeling kleurt. Bij cultuurorganisaties kan bijvoorbeeld worden gedacht aan samenwerking met dans- of theatersport.

ons niet op cultuur of het bedrijfsleven.’ Sommige respondenten denken dat de kans om het bedrijfsleven en andere partijen te betrekken groter is bij het preventieakkoord. Een gebrek aan betrokkenheid vanuit het onderwijs wordt door een aantal respondenten verklaard door een gebrek aan tijd en capaciteit. Zelfs als het onderwijs bij de totstandkoming van het sportakkoord betrokken was, valt deze bij de uitvoering tegen. Als logische verklaring wordt gegeven dat scholen door corona wel andere zaken aan hun hoofd hadden. Dat geldt ook voor organisaties uit de zorg, zoals de GGD.

De betrokkenheid vanuit de sport zelf is naar de mening van sommige respondenten nog onvoldoende:

‘Het is een lokaal sportakkoord. De sport zelf vind ik onvoldoende aangehaakt. Dat heeft ook met corona te maken, maar ook dat de sport nog vrij onervaren is in ander type rol in te vullen dan waartoe zij primair op aard is. Begint wel te komen, maar je zou juist willen dat de sport zelf zeer goed of goed scoort.’

‘Het vergt veel ‘duw- en trekwerk’ om de sportverenigingen weer te enthousiasmeren. Ze zijn vooral druk om na de coronatijd alles weer op te starten, voldoende vrijwilligers te krijgen voor alles wat in de eigen vereniging gedaan moet worden.’

De betrokkenheid van sportverenigingen wordt wisselend ervaren. In 's-Hertogenbosch en Arnhem wordt bijvoorbeeld geconstateerd dat aanvragen vanuit kleine, traditionele verenigingen achterblijven en er tot nu toe alleen aanvragen binnenkomen van de sterkere verenigingen. Naast dat sportverenigingen niet altijd zijn aangehaakt wordt ook meermaals genoemd dat het voor deze groep moeilijk is betrokken te blijven, bijvoorbeeld door de coronacrisis. Dit is terug te zien in de peiling onder sportverenigingen, waarin naar hun bekendheid met en betrokkenheid bij het lokale sportakkoord in hun gemeente wordt gevraagd (Mulier Instituut, verenigingspanel zomer 2021). Daaruit blijkt dat 43 procent van de verenigingen wel weet dat het akkoord bestaat, maar verder niet betrokken is en nog eens een kwart (26%) helemaal niet bekend is met het lokale akkoord (figuur 3.11).

In deze cijfers is ook terug te zien dat kleine verenigingen (< 100 leden) minder vaak betrokken zijn bij de uitvoering (7%) en vaker onbekend zijn (34%) met het lokale sportakkoord dan clubs met 100-250 leden en met meer dan 250 leden. Dit hangt samen met andere kenmerken van clubs waarop verschillen in betrokkenheid zichtbaar zijn. Het zijn vaker grotere clubs, clubs met een eigen kantine en/of accommodatie en clubs van teamsporten in de zaal en buiten die betrokken zijn bij de uitvoering. Dit sluit ook aan bij de bevinding dat clubs waarbij het afgelopen jaar een buurtsportcoaches betrokken is geweest, vaker betrokken zijn bij de uitvoering (35%) dan clubs waar geen buurtsportcoach bij betrokken was (12%).

Figuur 3.11 Bekendheid van sportverenigingen met en betrokkenheid bij het lokale sportakkoord (in procenten, n=416)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel zomer 2021.

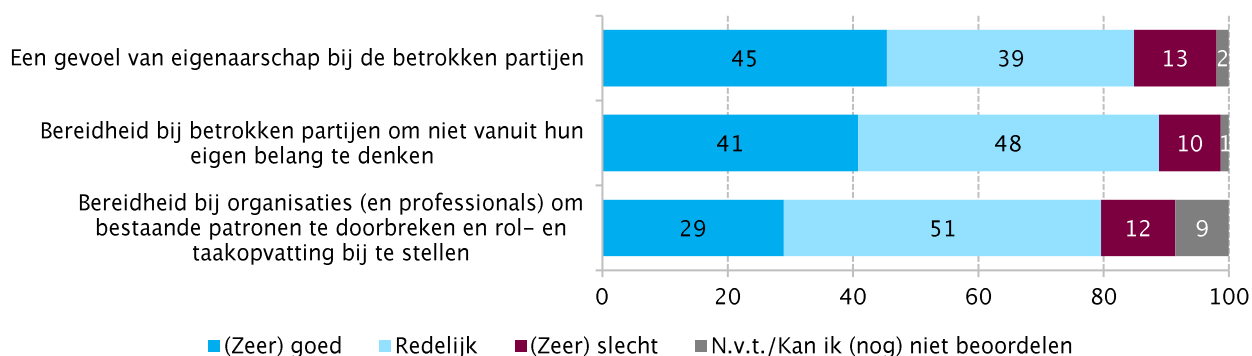
Gemeenten nemen dan ook maatregelen om de bekendheid van het lokale sportakkoord onder verenigingen en hun betrokkenheid daarbij te vergroten. In Arnhem zijn enkele buurtsportcoaches als ‘sportakkoordambassadeurs’ hiermee belast. In ‘s-Hertogenbosch hebben verenigingsondersteuners een rol in het onder de aandacht brengen van het sportakkoord en de mogelijkheden en kansen die het biedt.

De houding en instelling van betrokken partijen

De kerngroepen zijn over het algemeen positief over de onderlinge verhoudingen en de samenwerking in de kerngroep. Eerder bleek al dat twee derde van de kerngroepen het bestaande onderlinge vertrouwen (zeer) goed vindt (zie paragraaf 3.3). Een even grote groep (66%) vindt dat de samenwerking in de kerngroep (zeer) vlot verloopt. Tegelijk geldt voor deze aspecten dat drie op de tien kerngroepen dit redelijk of moeizaam vinden en dat nog verbetering mogelijk is.

In figuur 3.12 wordt de beoordeling weergegeven van de instelling van betrokken partijen bij de gezamenlijke opgave waar de kerngroep voor staat. Minder dan de helft beoordeelt het gevoel van eigenaarschap (45%) en de bereidheid om niet vanuit het eigen belang te denken (41%) als goed tot zeer goed. Rond de 40 procent van de respondenten beoordeelt deze aspecten als redelijk. De bereidheid bij organisaties (en professionals) om bestaande patronen te doorbreken en rol- en taakopvattingen bij te stellen wordt nog lager beoordeeld: slechts 29 procent van de respondenten is van mening dat deze goed is en 51 procent vindt deze redelijk. Op al deze punten scoren kleinere gemeenten iets hoger.

Figuur 3.12 Beoordeling instelling betrokken partijen bij het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=152)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Een aantal respondenten geeft aan dat het vooral verenigingen zijn die minder een gevoel van eigenaarschap hebben, te veel vanuit het ‘eigenbelang’ denken (en te weinig vanuit het algemeen belang) of afwachtend zijn. Als mogelijke verklaring wordt genoemd dat verenigingen door corona andere prioriteiten hebben en dat het nogal veel vraagt van vrijwilligers. Een respondent geeft aan dat met name de zorg moeilijk over de eigen belangen heen kan kijken. Anderen geven aan dat de instelling sterk verschilt per organisatie en per thema/pijler. Een aantal maal wordt aangegeven dat de inzet en betrokkenheid van aangesloten partijen (bijv. degenen die in de stuurgroep zijn vertegenwoordigd) hoog is, maar daarbuiten nog niet:

‘[D]egene die aangesloten is vervult de rol met veel inzet. De belangstelling in het algemeen zou misschien beter kunnen. Veel organisaties zijn vooral, traditioneel, met zichzelf bezig. Er is echter wel beweging. Trots op dat resultaat.’

Verskillende respondenten geven aan dat het allemaal niet als vanzelfsprekend gaat en tijd nodig heeft:

‘We zijn net begonnen en het moet allemaal nog zijn weg vinden. De ene vereniging/sportaanbieder pakt het makkelijker op dan de andere. We ervaren dat de wil er wel is, maar samenwerking vereist nog wel een bepaalde mindset en doorbreken van routines. Dit willen we niet forceren, maar pakken we in kleine stapjes op, bijv. door projectaanvragen duidelijk te maken en indien nodig met de partijen daarover in gesprek te gaan.’

3.4.3. Gezamenlijk handelingsvermogen

Deze component verwijst naar de functionele aspecten van de samenwerking: is het samenwerkingsverband zo ingericht dat het leidt tot een *vermogen tot gezamenlijk handelen*? Oftewel: weten de partijen daadwerkelijk de ‘krachten te bundelen’ en meerwaarde (synergie) te creëren ten opzichte van de situatie waarin de afzonderlijke partijen ieder hun eigen ding doen? Dit gezamenlijke handelingsvermogen is afhankelijk van de inrichting van het proces en de mate waarin het samenwerkingsverband erin slaagt kennis, menskracht en middelen te mobiliseren.

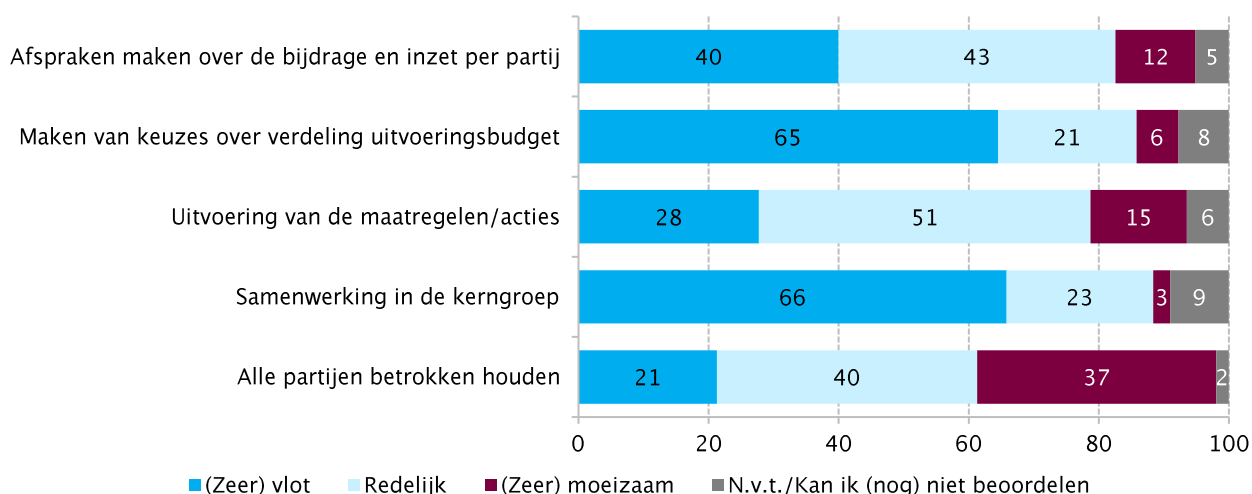
Inrichting van het proces

Afspraken over de bijdrage en inzet per partij

Het maken van afspraken over de bijdrage en inzet per partij gaat volgens 40 procent van de respondenten (zeer) vlot en volgens 43 procent redelijk (zie figuur 3.13). 12 procent geeft aan dat het (zeer) moeizaam gaat. De meest genoemde verklaring hiervoor is dat door corona veel stil is komen te vallen: *‘Door corona lijkt de energie uit het proces te zijn gehaald, lag de focus bij met name verenigingen op het op orde houden van hun eigen zaken.’*

Er wordt genoemd dat partijen ‘achterover leunen’ en van mening zijn dat de verantwoordelijkheid of het initiatief bij anderen ligt: *‘Er wordt vanuit andere domeinen (onderwijs, zorg, welzijn) verwacht/vanuit gegaan dat dit ‘de verantwoordelijkheid’ van de sport is.’* De reden kan zijn dat de partijen het te druk hebben met andere zaken: *‘Ik merk dat de leden van de kerngroep druk bezet zijn. Het lukt wel om afspraken te maken over de bijdrage, maar deze wordt niet altijd nagekomen. Er wordt veel gekeken naar gemeente/sportservicebureau.’* Hieruit valt op te maken dat een geringe betrokkenheid en een ontbrekend gevoel van (mede-)eigenaarschap belemmerend werkt voor het gezamenlijk handelingsvermogen.

Figuur 3.13 Beoordeling van het verloop van de uitvoering van het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=155)

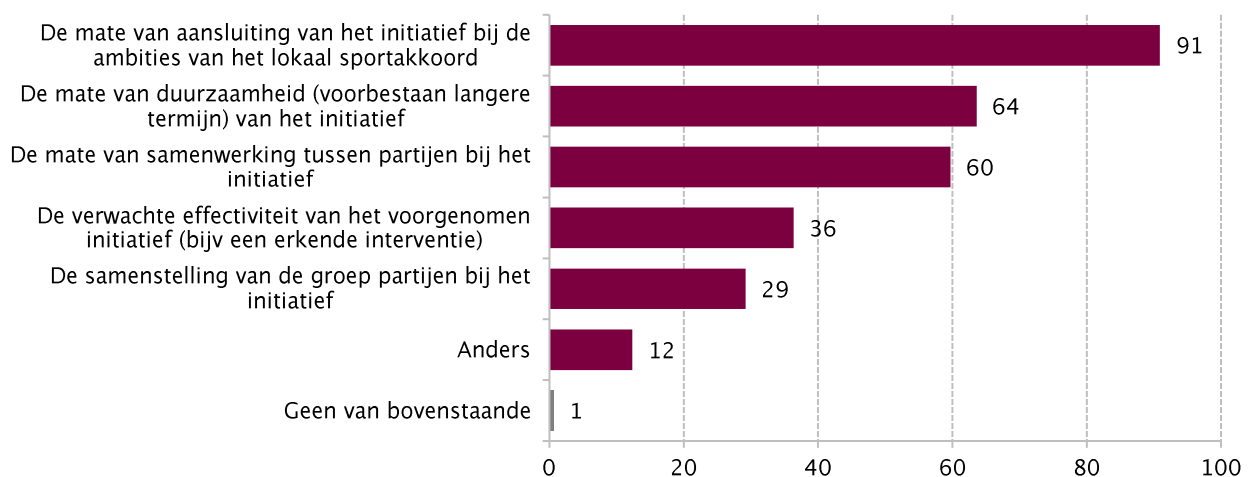
Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Maken van keuzes over verdeling uitvoeringsbudget

Zoals bleek uit de taakomschrijving van de kerngroepen (zie paragraaf 3.2) houden de meeste kerngroepen zich bezig met het beoordelen van budgetaanvragen voor initiatieven. Over het maken van keuzes over de verdeling van het uitvoeringsbudget wordt gunstig geoordeeld (figuur 3.13). Twee op de drie (65%) respondenten geven aan dat dit vlot tot zeer vlot verloopt. Waar het minder vlot verloopt, worden verklaringen gegeven als: het is nieuw voor de partijen, het heeft tijd gekost om een systematiek voor de boordeling van aanvragen te ontwikkelen of het is lastig om tot concrete projecten te komen.

In figuur 3.14 is zichtbaar dat vrijwel alle kerngroepen randvoorwaarden voor de ingediende initiatieven hebben geschept. Hiermee borgen zij op voorhand de kwaliteit van initiatieven. De belangrijkste is de mate waarin het initiatief aansluit bij de ambities van het lokale akkoord. Naar voorwaarden als verwachte effectiviteit van het initiatief of de samenstelling van de groep aanvragers wordt minder vaak gekeken. Een voorbeeld van een kerngroep die systematisch overwegingen meeneemt is die in Putten. Het kernteam daar heeft zelf een beoordelingsformulier ontwikkeld, waarop initiatieven op verschillende onderdelen punten kunnen scoren. Het puntenaantal is afhankelijk van de mate waarin het initiatief aan gekozen criteria voldoet. Ieder lid van het kernteam vult dit formulier in, waarna in het kernteamoverleg de resultaten worden besproken en een besluit wordt genomen.

Figuur 3.14 Overwegingen die worden gehanteerd voor de verdeling van het uitvoeringsbudget, volgens kerngroepen (in procenten, n=154)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Verder blijkt dat het merendeel van de kerngroepen (90%) meer dan één overweging meeneemt. Een kwart (24%) kijkt naar twee van de criteria uit figuur 3.14, 38 procent naar drie criteria en 30 procent neemt zelfs vier tot zes criteria mee in de overweging voor de verdeling van het uitvoeringsbudget.

Uitvoering van acties en maatregelen

Met de uitvoering van de maatregelen en acties loopt het nog niet heel vlot. De helft van de respondenten (51%) geeft aan dat het redelijk gaat en 28 procent vindt het (zeer) vlot gaan. In 15 procent van de gemeenten gaat het (zeer) moeizaam. Waar het minder vlot loopt, wordt heel vaak corona (en de coronamaatregelen) als grote spelbreker genoemd. Het feit dat de uitvoering soms afhankelijk is van drukbezette vrijwilligers van verenigingen blijkt ook een rol te spelen. Daarom geeft een van de respondenten aan dat *‘professionele inzet (..) in een akkoord als deze onmisbaar (is).’* Het ontbreken van een duidelijke ‘kartrekker’ bemoeilijkt vaak de uitvoering: *‘Er zijn te weinig acties uitgezet. Iedereen kijkt naar elkaar en niemand trekt de kar.’* Er is in deze gemeente dan ook besloten een onafhankelijke kartrekker aan te stellen.

Samenwerking in de kerngroep

Over de samenwerking in de kerngroep is men over het algemeen tevreden: drie kwart (66%) van de respondenten geeft aan dat deze (zeer) vlot verloopt. In grotere gemeenten verloopt de samenwerking nog iets voorspoediger (74% vlot tot zeer vlot) dan in kleinere (62%). In een zeer klein percentage (3%) van de gemeenten loopt de samenwerking minder voorspoedig. Dit zijn uitsluitend kleinere gemeenten. In een enkel geval is dit te wijten aan personele wisselingen en één gemeente zoekt de oorzaak in het ontbreken van heldere afspraken en rolverdeling.

Alle partijen betrokken houden

Zoals in paragraaf 3.4.2 al besproken, is het betrokken houden van alle partijen nog een hele opgave. Opvallend is dat een aantal keer wordt genoemd dat veel partijen aanwezig waren bij de ondertekening van het sportakkoord, maar daarna geen bijdrage meer leveren of hebben geleverd. Het zetten van een handtekening onder een akkoord is dus bepaald nog geen garantie voor daadwerkelijke inzet. Het informeren over, enthousiasmeren voor en betrokken houden bij het lokale sportakkoord kost veel tijd en inzet, en die is er niet altijd. Een 'kartrekker' is daarbij onmisbaar (dat kan een persoon zijn of een groep, zoals de kerngroep).

Voor het gezamenlijk handelingsvermogen is het van het grootste belang dat deze kartrekker over 'verbindend leiderschap' beschikt: leiderschap dat de boel bij elkaar houdt en steeds het gemeenschappelijke doel in de gaten houdt (zodat er niet alleen een verzameling 'losse projectjes' ontstaat) en de voortgang bewaakt. Ook de respondenten geven aan dat dit een belangrijke factor voor succes is: *'Zonder die aanjaagfunctie waren bijna alle projecten niet gestart of afgerond. Mensen hebben het al druk en dingen voor algemeen nut die erbij komen, hebben de neiging om als eerste af te vallen. Door het aanjagen blijven die onderwerpen op de agenda en wordt er voortgang geboekt.'*

Het valt op dat de meer vlot lopende onderdelen betrekking hebben op het functioneren van de kerngroep zelf: die maakt (vaak) de keuzes over de verdeling van het uitvoeringsbudget en heeft een bepaalde samenwerkingsdynamiek. Over de procesonderdelen die te maken hebben met de 'kleinere kring' lijkt op veel plekken controle en tevredenheid te zijn. De onderdelen die moeizamer verlopen hebben betrekking op de kring buiten de kerngroep: op veel plekken is nog minder tevredenheid over de onderdelen waar de betrokkenheid van de 'grotere kring' van belang is. Dit sluit aan bij de eerdere bevinding in figuur 3.10 dat de verschillen in betrokkenheid tussen partijen (uit verschillende sectoren) groot zijn.

Kennismobilisatie

Deze factor heeft in de eerste plaats betrekking op de vraag of er voldoende gebruik wordt gemaakt van de kennis en ervaring die de verschillende betrokken partijen inbrengen. Dit aspect is in de vragenlijst niet meegenomen. Wel is een vraag gesteld over monitoring en evaluatie. Voor het handelingsvermogen is echter ook van belang of de partijen voldoende gebruik weten te maken van expertise die buiten het eigen samenwerkingsverband aanwezig is. Voor dit onderzoek heeft dat vooral betrekking op de ondersteuning die vanuit de landelijke partners (VSG, NOC*NSF, KCS&B) wordt gegeven.

Monitoring en evaluatie

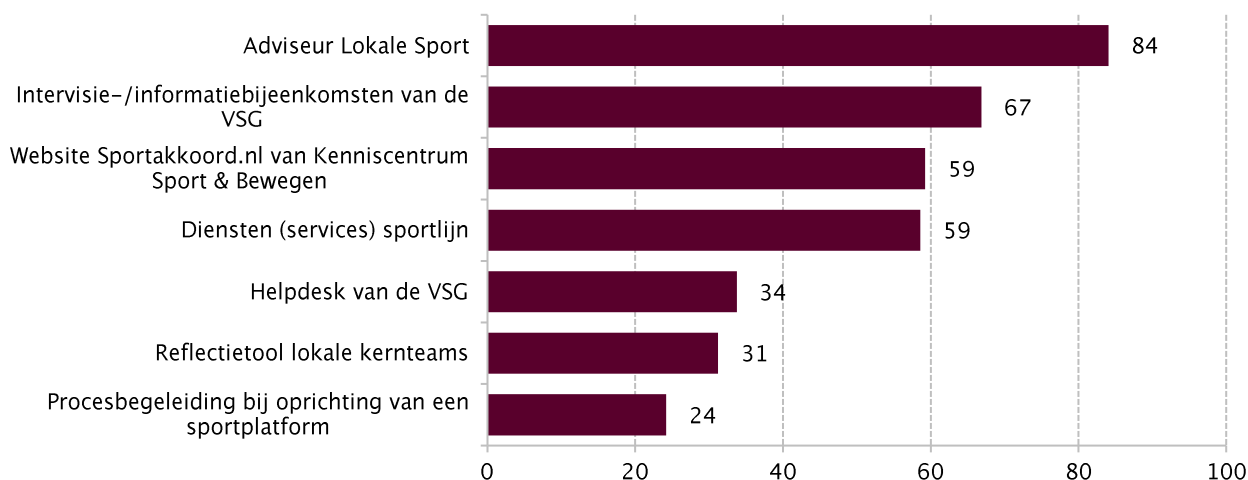
Ongeveer de helft (48%) van de gemeenten voert monitoring en evaluatie van het lokale sportakkoord uit. De andere helft doet dat nog niet, maar is het wel van plan. Slechts 3 procent van de gemeenten doet niet aan monitoring en evaluatie van het sportakkoord en is dat ook niet van plan. De meeste gemeenten die wel aan monitoring en evaluatie doen, doen dat zelf; 3 procent van alle gemeenten besteedt deze uit aan een externe partij.

Ondersteuning door landelijke organisaties

In figuur 3.15 is te zien van welke ondersteuning door landelijke organisaties gebruik wordt gemaakt. Het vaakst wordt gebruik gemaakt van de diensten van de Adviseur Lokale Sport, gevolgd door de intervisie- of informatiebijeenkomsten van de VSG, de website Sportakkoord.nl en de diensten (*services*) van de

sportlijn. De helpdesk van de VSG wordt door één op de drie gemeenten gebruikt, net als de reflectietool voor de lokale kernteams. 38 kerngroepen (24%) geven aan gebruik te hebben gemaakt van procesbegeleiding bij de oprichting van een sportplatform. Zie kader 3.1 (p.44) voor een illustratie van een traject van procesbegeleiding bij een sportraad.

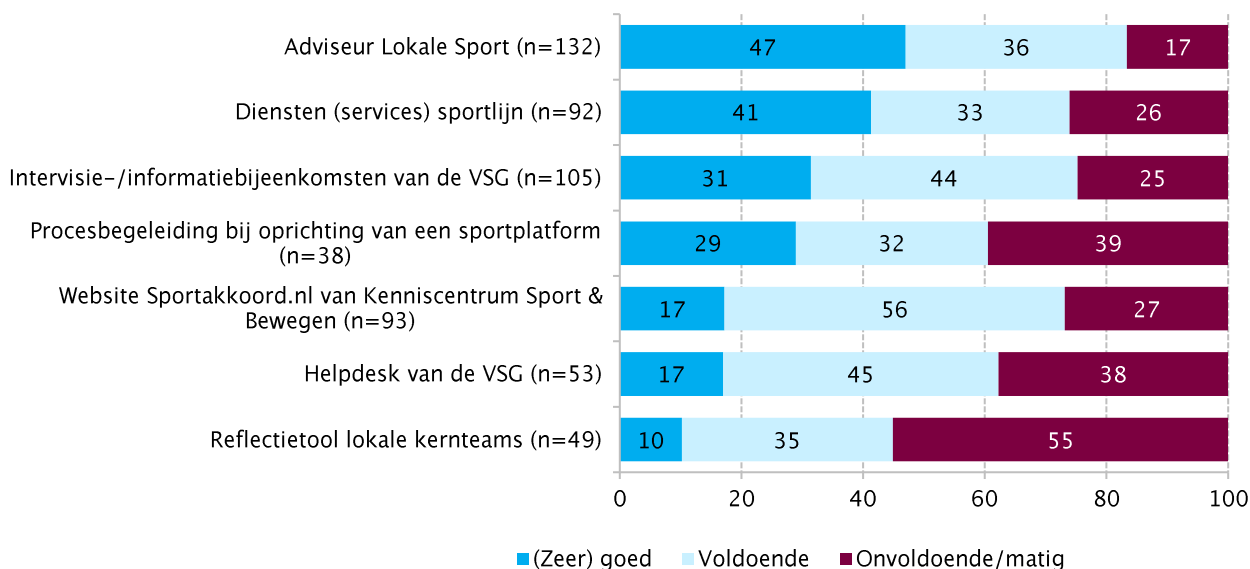
Figuur 3.15 Mate van gebruik van ondersteuning door landelijke organisaties bij het sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=155)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Het meest tevreden zijn de respondenten over de ondersteuning door de Adviseur Lokale Sport, en ook de diensten worden redelijk goed gewaardeerd (zie figuur 3.16). Een van de respondenten geeft aan dat de ondersteuning door de Adviseur Lokale Sport en de diensten echt een meerwaarde vormen. Het minst tevreden zijn de respondenten over de reflectietool. Een meerderheid (55%) van de gebruikers beoordeelt dit digitale instrument als onvoldoende of matig.

Figuur 3.16 Beoordeling van de ondersteuning door landelijke organisaties bij het sportakkoord, volgens kerngroepen (basis = kerngroepen die gebruik maken van de betreffende ondersteuningsvorm; in procenten)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Procesbegeleiding van de Eindhovense Sportraad

Aanleiding

De Eindhovense Sportraad is een onafhankelijk adviesorgaan dat de gemeenteraad, het college van B&W en de sector Sport en Bewegen gevraagd én ongevraagd adviseert over hoofdlijnen van het sportbeleid van de gemeente Eindhoven. Het doel van de Eindhovense Sportraad is “het bewerkstelligen dat kennis, ervaring en standpunten van de Eindhovense sportverenigingen in een zo'n vroeg mogelijk stadium worden betrokken bij de ontwikkeling en de uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid”. De Sportraad had behoefte om zich te bezinnen op vragen als: wie zijn wij en waar zijn we nu precies van? En hoe willen we inhoud aan onze missie geven? Zijn wij vooral de belangenbehartiger van de georganiseerde sport? Of moeten we onze taak ruimer opvatten? Het sportlandschap is immers sterk veranderd sinds de oprichting van de Sportraad in 1965, met onder andere een verbreding van (georganiseerde) sport naar sport en bewegen.

Aanpak

De procesbegeleider heeft de Sportraad in de eerste plaats ondersteund bij het opnieuw definiëren van de missie en visie. Daarbij is ook samen gekeken naar wat het Eindhovens Sportakkoord voor de Sportraad betekent. Het is daarbij vooral de taak van de adviseur om “de juiste vragen te stellen”. Het proces van ‘herijking’ moet leiden tot een hernieuwd convenant met de gemeente, waarin ook de professionele ondersteuning van de Sportraad (opnieuw) wordt geregeld.

Resultaat

Door het traject heeft de Sportraad zich weer opnieuw kunnen uitvinden. De voorzitter: ‘*Het heeft ons enorm geholpen in ons bewustzijn, van wat willen we nou echt, waar zijn we van?*’. Ook heeft het traject geholpen in de gesprekken met de gemeente over een nieuw convenant. Volgens de voorzitter van de Sportraad heeft de ondersteuning door de procesbegeleider erg geholpen. Niet alleen in het denkproces, maar ook om het uiteindelijk goed verwoord te krijgen:

‘We hebben het zeer waardevol gevonden, anders blijf je hangen in je eigen wereld, en mensen zoals onze adviseur komen op andere plekken waar onze vraagstukken spelen, en dat helpt heel erg. Dus ik kan het traject absoluut aanraden aan andere Sportraden.’

Reflectietool lokale sportakkoorden

De [reflectietool lokaal sportakkoord](#) is ontwikkeld door KCS&B, in opdracht van het ministerie van VWS en VSG, en helpt de lokale kerngroep om inzicht te krijgen in de voortgang van het sportakkoord. De tool bestaat uit een checklist en een dashboard met de uitkomsten van de checklist. De vragen in de checklist gaan over de samenwerking en de uitvoering van het lokale sportakkoord. De vragen zijn ingedeeld in vier categorieën:

- Verbindend: leidt het sportakkoord tot het dichterbij elkaar brengen van partijen en het samenwerken aan een gedeelde ambitie?
- Presteren: zorgt lokale samenwerking voor het behalen van de beoogde resultaten?
- Borging: zijn taken, rollen en verantwoordelijkheden helder en houden alle partijen zich aan gemaakte afspraken? Draagt het proces bij aan de borging van duurzame afspraken en beleid?
- Veerkrachtig: zijn de partners bereid om te leren van nieuwe inzichten en zich aan te passen aan veranderende omstandigheden?

De uitkomsten van de checklist worden getoond in een dashboard. De uitkomsten geven input voor een open gesprek van het kernteam over de voortgang. Meerdere personen per lokaal akkoord kunnen de checklist invullen. Uit registratiedata blijkt dat 107 gemeenten geregistreerd zijn in de tool. Er zijn 54 projecten aangemaakt. Daarvan zijn dertien projecten actief met de tool aan de slag geweest; zij hebben

meerdere checklists ingevuld (meerdere leden van de kerngroep). In totaal is de checklist 112 keer ingevuld (registratiedata KCS&B, peildatum 12 oktober 2021).

Diensten sportlijn

De diensten (*services*) worden vanuit de middelen van de sportlijn toegekend aan sportclubs. Het doel van de diensten is clubs te helpen om zichzelf te versterken, zodat ze makkelijker bij kunnen dragen aan de ambities van het lokale sportakkoord. De lijst diensten bevat ondersteuningsproducten of -trajecten op de verschillende deelthema's.

Vanaf de start van het sportakkoord tot 1 oktober 2021 zijn in totaal 3.461 diensten aangevraagd, waar in totaal zeker 4.517 sportverenigingen bij betrokken (zullen) zijn (niet van alle diensten is precies bekend hoeveel verenigingen betrokken zijn, zoals bij een workshop). 1300 diensten zijn afgerond en 1899 diensten lopen nog. De vaakst aangevraagde dienst is het verduurzamingstraject voor sportverenigingen (1.664). 719 keer is een dienst gericht op de trainer/coach en 486 keer op de verenigingsbestuurder (registratiedata NOC*NSF, peildatum 1 oktober 2021). Zie bijlage 5 voor een overzicht van alle aangevraagde diensten, uitgesplitst naar kenmerken als thema, aanbieder, sporttak, doelgroep en regio.

Adviseur Lokale Sport

Iedere gemeente met een sportakkoord is gekoppeld aan een Adviseur Lokale Sport. De adviseur heeft als doel het lokale sportnetwerk te versterken en de positie van sportaanbieders in het lokale akkoord te verstevigen. Er zijn circa 76 Adviseurs Lokale Sport actief, die meerdere gemeenten bedienen (zie ook Nafzger et al., 2021). Vrijwel alle kerngroepen maken gebruik van een Adviseur Lokale Sport en de adviseur voegt in de beleving van de meeste respondenten duidelijk iets toe (figuur 3.17). Met name voor het verbeteren van de kennis en professionaliteit van de lokale sportaanbieders (onder andere door het aanbieden van diensten) en het leveren van ideeën of initiatieven.

Figuur 3.17 Bijdrage van de Adviseur Lokale Sport bij de uitvoering van het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=157)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Erkende interventies

In het Nationaal Sportakkoord is speciale aandacht voor de inzet van erkende interventies. Dit zijn sport- en beweegaanpakken die zich in de praktijk hebben bewezen en die zijn beoordeeld via een erkenningstraject (zie ook de pagina [Sport- en beweeginterventies](#) van KCS&B). Uit de bevraging onder kerngroepen blijkt dat bij bijna vier op de tien (37%) lokale sportakkoorden gebruik wordt gemaakt van erkende interventies. Een even grote groep (38%) geeft aan dat dit nog niet gebeurt, maar dat dit wel de bedoeling is. Eén op de tien overweegt het niet (12%) of weet het niet (13%).

Het KCS&B en het Mulier Instituut hebben in 2021 een [factsheet](#) uitgebracht met een overzicht van de bestaande erkende sport- en beweeginterventies in relatie tot de thema's van het sportakkoord. Vooral in relatie tot de thema's Inclusief sporten en bewegen (35) en Van jongs af aan vaardig in bewegen (38) zijn veel beschikbare interventies. Er is één interventie gerelateerd aan de ambitie van Vitale sport- en beweegaanbieders.

Ondersteuning sportbonden bij lokale akkoorden

Vier op de vijf sportbonden geven aan op enige manier ondersteuning te bieden aan hun verenigingen bij de lokale sportakkoorden. Dit blijkt uit een peiling onder 43 van de 76 sportbonden (Mulier Instituut, voorjaar 2021). Dit doen ze voornamelijk door te informeren over de mogelijkheden van de lokale akkoorden (80%). Sommige bonden zijn actief bij het aanbieden van de services via de sportlijn (36%) en een enkele bond is als ondertekende partij betrokken bij een lokaal akkoord (9%).

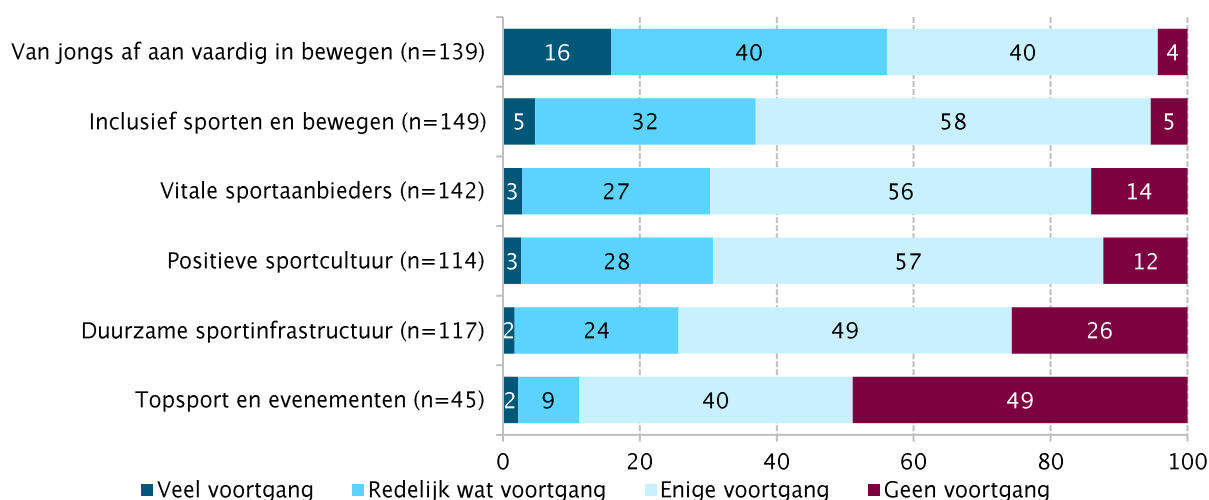
3.5 Uitkomsten

Opbrengsten

De uitvoering van de lokale sportakkoorden is erop gericht een bijdrage te leveren aan de gestelde ambities en doelen op de thema's waar lokaal voor is gekozen. De mate waarin dat vordert verschilt. Dat is begrijpelijk, gezien de eerder gepresenteerde resultaten: de verschillende fasen waarin de lokale akkoorden zich bevinden - uiteenlopend van net gestarte tot ver gevorderde trajecten - de verschillen in hoe vlot het proces vordert, maar ook de verschillen in aantallen betrokken partijen en niveau van betrokkenheid.

Het thema waarop volgens de kerngroepen tot nu toe de meeste voortgang is geboekt, is Van jongs af aan vaardig in bewegen: meer dan de helft (56%) ziet daar redelijk wat of veel voortgang (figuur 3.18). De minste voortgang wordt volgens de kerngroepen geboekt op Topsport en evenementen. De kerngroepen van trajecten die net gestart zijn, rapporteren minder voortgang dan die van trajecten die al langer bezig zijn (meer dan een half jaar).

Figuur 3.18 Voortgang op de ambities of doelen van het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (basis = kerngroepen die betreffende thema als speerpunt hebben; in procenten)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Door alleen te kijken naar de voortgang op de gestelde ambities wordt niet zichtbaar welke processen zich lokaal afspelen en of daarin wellicht andere (meer procesmatige) voortgang wordt geboekt. Dit type opbrengsten, zoals het intensiveren van samenwerking of het verwerven van nieuwe financieringsbronnen, kan worden gezien als belangrijke veranderingen in de context en/of de samenwerkingsdynamiek, die kunnen leiden tot versterking van het gezamenlijk handelingsvermogen om de ambities van het akkoord te realiseren.⁴

Zo wordt duidelijk dat (vrijwel) alle kerngroepen (tussen)opbrengsten zien (figuur 3.19). Ruim zes op de tien kerngroepen merken dat het lokale sportakkoord heeft geleid tot betere samenwerking tussen de sport- en beweegaanbieders in de gemeente(n) en tot de mogelijkheid om nieuwe thema's op te pakken in aanvulling op het gemeentelijke sportbeleid. In gemeenten waar lokale verenigingsondersteuning beschikbaar is, wordt vaker (70%) betere samenwerking tussen de sport- en beweegaanbieders als opbrengst genoemd dan in gemeenten waar geen verenigingsondersteuning is (48%).

In vier op de tien kerngroepen (43%) is sprake van een betere samenwerking tussen sportorganisaties en niet-sportorganisaties. Een mooi voorbeeld hiervan is een samenwerking in 's-Hertogenbosch die tijdens een bijeenkomst van het lokale sportakkoord spontaan tot stand kwam. De voorzitter van een hockeyvereniging raakte tijdens de lunch in gesprek met de directeur van het werk- en ontwikkelbedrijf van de gemeente. Inmiddels werken zij samen en voeren mensen met afstand tot de arbeidsmarkt regelmatig klusjes uit bij de hockeyvereniging, zoals het schoonmaken van reclameborden en het demonteren van hekwerken. Deze samenwerking is dankzij het sportakkoord ontstaan, zonder dat er gebruik wordt gemaakt van uitvoeringsbudget. Versterking van het lokale netwerk is dus een belangrijke verandering in de lokale context, die weer tot nieuwe verbindingen en initiatieven kan leiden. Diezelfde hockeyvereniging is op deze wijze dankzij het sportakkoord met een ouderenvereniging gaan samenwerken. Elke maandag komen er ouderen *walking* hockey spelen en daarna wat drinken in de kantine.

Andere (tussen)opbrengsten die de kerngroepen zelf nog noemen, zijn 'een digitaal platform voor sportaanbod', 'kleine financiële impulsen' en 'beweging in het proces gebracht'. Enkele gemeenten geven aan dat de opbrengsten nog niet duidelijk zijn, dat het moeilijk is om de opbrengsten in kaart te brengen of dat dit 'onvoldoende gemeten' wordt. Zeven op de tien respondenten noemen één tot drie van de opbrengsten uit figuur 3.19. Drie op de tien respondenten ervaren vier tot zeven verschillende opbrengsten.

⁴ Dit is in lijn met de opvatting van Hawe et. al (2009) dat interventies in de allereerste plaats ingrijpen op de context, door de 'creation of settings', d.w.z. door niet alleen op bepaalde onderdelen van een setting in te werken, maar vooral door hun onderlinge relaties en de wijze waarop ze met elkaar interacteren te beïnvloeden:

'Interventions could be seen as ways to create new roles, to elevate particular symbols, to bridge structural holes within and between networks and to increase opportunities for interaction and change' (p. 270).

Figuur 3.19 (Tussen)opbrengsten van het lokale sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=151)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Als belangrijkste succesfactoren bij het behalen van bovenstaande opbrengsten worden de volgende factoren meermaals genoemd:

- de aanwezigheid van één of meer aanjagers/aanjaagfunctie (elf keer genoemd);
- samenwerking tussen verschillende partijen (acht keer genoemd);
- het uitvoeringsbudget/de extra beschikbare middelen (zeven keer genoemd);
- elkaar ontmoeten/beter weten te vinden/verbinden (zeven keer genoemd);
- de inzet van buurtsportcoaches (drie keer genoemd).

Uit de toelichting van een van de respondenten blijkt dat het uitvoeringsbudget een belangrijke katalysator is:

‘Dat met het sportakkoord ook wat geld is meegekomen. Er wordt vaak een beroep gedaan op verenigingen op tijd en energie terwijl verenigingen het vaak lastig hebben om de vereniging te laten draaien. Met het uitvoeringsbudget heb je ook iets te bieden, er is ruimte voor een aanjager (want dat is nodig) en je kunt wat zaken uitproberen, nieuw sportaanbod/overige kosten van sportaanbieders die samenhangen met de uitvoering van het akkoord’.

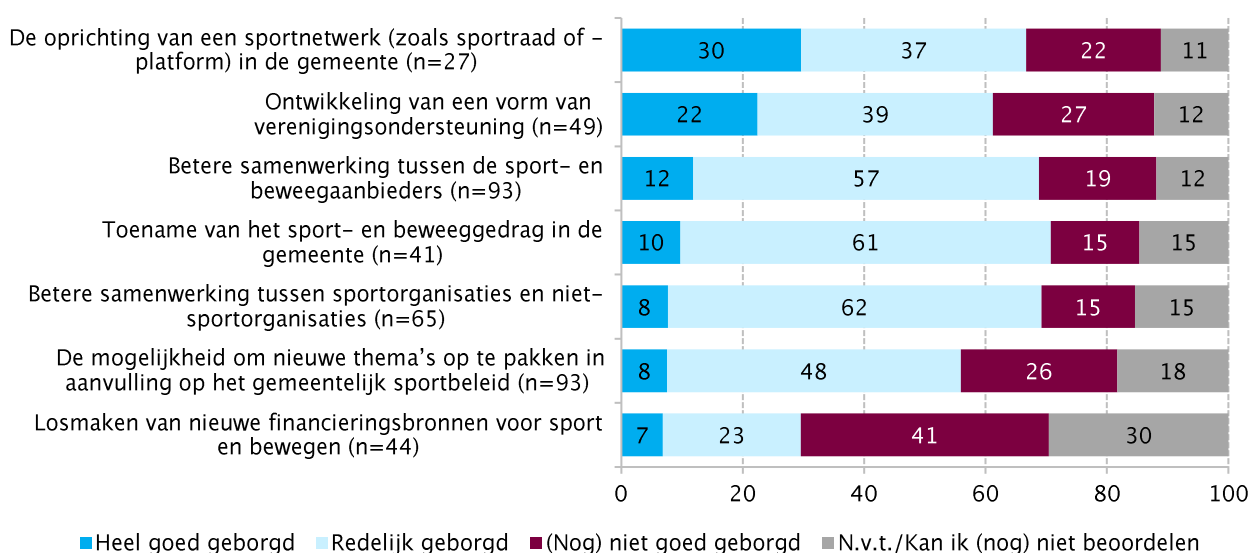
Borging

Het Nationaal Sportakkoord loopt tot en met 2022, en daarmee ook de financiering voor de uitvoering van de lokale sportakkoorden (de uitvoeringsbudgetten). De ambities in de lokale akkoorden richten zich vaak op de langere termijn en vergen aandacht en inzet wanneer de financieringsperiode ten einde is. In figuren 3.18 en 3.19 is te zien dat bij een deel van de trajecten al voortgang op de ambities en verschillende (tussen)opbrengsten worden ervaren. Het is interessant na te gaan in hoeverre deze uitkomsten duurzaam zijn. Met andere woorden: zijn ze geborgd, zodat ze na afloop van het sportakkoord blijven bestaan? Zijn er bijvoorbeeld andere financieringsbronnen gevonden om na afloop van de sportakkoordperiode de opgezette structuur en activiteiten te kunnen continueren?

Uit het vragenlijstonderzoek onder de lokale kerngroepen blijkt dat voor het merendeel van de gerapporteerde opbrengsten (zie figuur 3.19) nog verbetering mogelijk is in borging (zie figuur 3.20). Waar een sportnetwerk is opgericht of verenigingsondersteuning is ontwikkeld, is dit relatief vaak al goed

geborgd. Ondanks dat samenwerking tussen (sport)organisaties onder invloed van het sportakkoord sterk is verbeterd, zijn er twijfels over de duurzaamheid: *‘Er zijn zorgen over het incidentele karakter van de samenwerking op activiteiten, vanwege bezuinigingen kunnen deze na het sportakkoord niet geheel voortgezet worden.’* Het minst goed geborgd zijn de mogelijkheid om nieuwe thema’s op te pakken en het losmaken van nieuwe financieringsbronnen. Ruimte en aandacht voor nieuwe thema’s worden gezien als belangrijke opbrengsten van het sportakkoord, maar zonder dit initiatief zouden deze naar het oordeel van de respondenten snel kunnen verdwijnen. Ook de financiering voor de langere termijn is een aandachtspunt. Hoewel het af en toe al lukt om nieuwe bronnen aan te boren, is er weinig zekerheid of dit in de toekomst ook zal lukken. En volgens een respondent is borging van de opbrengsten afhankelijk van toekomstige financiering: *‘De punten zijn sterk gebonden aan enerzijds de tijdelijk beschikbare financiële middelen of aan de aanjaagfunctie. Dat stopt over een jaar. Tenzij extra middelen worden uitgetrokken om dit te continueren zullen deze punten stoppen.’*

Figuur 3.20 Mate waarin de ervaren opbrengsten van het lokale sportakkoord duurzaam zijn voor de periode na het Nationaal Sportakkoord, volgens kerngroepen (in procenten, n=varieert)

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Knelpunten

De respondenten is ook gevraagd naar de knelpunten in de uitvoering van het lokale sportakkoord. Deze komen sterk overeen met wat eerder is genoemd: door corona is er vertraging opgetreden en hadden partijen andere zaken aan hun hoofd. Het is daarom lastig om (weer) op te starten. De energie is weg. Ook maakt men zich zorgen over de lage betrokkenheid van partners buiten het direct betrokken kringetje, vooral van verenigingen. De beschikbare tijd is een knelpunt, net als het gegeven dat men voor de uitvoering afhankelijk is van drukbezette vrijwilligers. Daarnaast wordt genoemd dat het uitvoeringsbudget nog hetzelfde jaar moet worden uitgegeven. Dat is vooral lastig omdat het pas laat in het jaar is ontvangen. *‘Middelen moeten in jaar van ontvangst worden besteed, is zeer lastig. In 2020 geld pas ontvangen in september, dus maar 3,5 maand gehad om uit te geven, is moeilijk werkbaar.’* De verdubbeling van het uitvoeringsbudget wordt door een van de respondenten als een uitdaging gezien: *‘(w)e doen ons best om alles te besteden. Maar door het niet in beweging krijgen van b.v. de sportverenigingen is dat niet even makkelijk’*. Sommigen maken zich er zorgen over of alle beschikbare middelen wel besteed kunnen worden. Bijvoorbeeld omdat er onvoldoende aanvragen binnenkomen:

‘Er komen veel middelen vanuit het Rijk richting de gemeenten via het lokaal sportakkoord. Daar wordt niet altijd even duidelijk over gecommuniceerd, waardoor dit verwarrend werkt. Een voorbeeld daarvan is de aanvulling met de middelen voor leefstijlinterventies. Omdat wij lokaal ervoor gekozen hebben te werken met een subsidieregeling gekoppeld aan het lokaal sportakkoord, kunnen we niet altijd goed inspelen op al de extra middelen. Conform akkoord gaat alles namelijk richting de subsidieregelingen. Echter we krijgen niet dusdanig veel aanvragen binnen dat we deze middelen ook opmaken.’

Een andere respondent stelt dat *‘veel partners andere prioriteiten hebben dan een plan schrijven’*. Ten slotte maken veel mensen zich zorgen over de borging als straks de extra financiering stopt.

Wanneer wordt gevraagd wat er nodig is om de genoemde knelpunten op te lossen, geven veel respondenten aan dat het van groot belang is dat partijen elkaar weer fysiek kunnen ontmoeten. Verder sluiten de antwoorden nauw aan op de gesignaleerde knelpunten:

- Meer tijd: corona heeft voor vertraging gezorgd, het kost tijd om alles (weer) te starten en partijen te betrekken. Het is voor de gemeente en de lokale samenwerkingspartners ook een nieuwe manier van werken en dat heeft tijd nodig.
- De mogelijkheid om budgetten over te hevelen naar volgend jaar. Het risico bestaat anders dat het geld niet goed besteed wordt: *‘Door gebrek aan tijd wordt nu vooral naar de korte termijn gekeken en is het doel meer het uitgeven van geld geworden om maar aan de voorwaarden te voldoen.’*
- Aanstellen en/of (beter) faciliteren van een of meer aanjagers of regisseurs. Diverse respondenten pleiten ervoor om daarvoor (extra) financiële middelen ter beschikking te stellen, bovenop (of als onderdeel van) het uitvoeringsbudget. Volgens enkele respondenten is dit van doorslaggevende betekenis voor het welslagen van de lokale sportakkoorden: *‘Erkennen (ook met financiële middelen) dat procesbegeleiding/aanjagen/enthousiasmeren een cruciale rol heeft in het op het goede manier besteden van het uitvoeringsbudget sportakkoord.’* Immers: *‘(h)et begeleiden van een Sportakkoord kan niet ‘even’ naast de vaste werkzaamheden uitgevoerd worden’*, schrijft een andere respondent. Nu was alleen geld beschikbaar voor een formateur, maar het is belangrijk dat er daarna middelen zijn om een projectleider/aanjager aan te stellen.
- Verschillende respondenten pleiten voor voortzetting van het sportakkoord, voor de borging van wat nu in gang is gezet. Het zou zonde zijn als dat zou stoppen.
- Anderen pleiten specifiek voor extra budget (of uren) voor verenigingsondersteuning. Een van de respondenten roept op tot verdere professionalisering van de ondersteuningsfunctie en *‘(m)eer eenduidigheid vanuit alle koepels en overheden (en professionals) over de wijze waarop clubs ondersteund worden.’*
- Weer anderen roepen op tot *‘[u]itbreiding capaciteit en verandering aandachtsvelden buurtsportcoaches’*. Daarvoor is het dan wel nodig dat het standaardbedrag voor buurtsportcoaches wordt geïndexeerd. Dat staat nu al jaren op 50.000 euro voor 1 fte.
- Een praktische oplossing kan volgens enkele respondenten worden gevonden in het delen van goede (*‘makkelijk uitvoerbare’*) voorbeelden.

Sport- en beweegakkoord Putten

Proces sluiten sportakkoord: Het proces is gestart in maart 2020 en begeleid door een sportformateur van de Gelderse Sport Federatie. Via de pers is een oproep geplaatst voor deelname aan het kernteam. De eerste bijeenkomst vond plaats op dezelfde avond dat de coronamaatregelen werden ingevoerd. Het proces is doorgezet via digitale bijeenkomsten met het kernteam, met circa acht tot tien personen. Zij hebben een enquête uitgezet onder hun achterbannen, waar meer dan honderd reacties met input voor het lokale akkoord op zijn gekomen. Die input is door de kerngroep en sportformateur omgezet in het lokaal sport- en beweegakkoord Putten, dat in november 2020 is gesloten.

Speerpunten sportakkoord: In het akkoord staan vier thema's centraal: 'een leven lang gezond', 'gezonde sportorganisaties', 'sport, spelen en bewegen in de buurt' en 'het positieve voorbeeld'. Binnen de vier thema's zijn twaalf ambities geformuleerd, die zijn uitgewerkt tot concrete acties en waaraan partijen en een tijdspad zijn gekoppeld. Zo is bij het thema 'een leven lang gezond' de actie 'bestaand en nieuw aanbod wordt gebundeld, zichtbaar gemaakt en gepromoot via een centraal (digitaal) platform' geformuleerd, met daarbij de partijen Actief Putten, sportaanbieders en gemeente Putten.

Partijen: Het akkoord is ondertekend door zeven partijen, die het kernteam vormen. In het kernteam zitten personen vanuit de Puttense Sport Federatie, een seniorenzorg-/welzijnsorganisatie, een sportvereniging (voetbalclub), de gemeente (beleidsmedewerker samenleving) en Actief Putten (buurtsportcoaches). Verder zijn de organisaties betrokken die aanvragen indienen om uitvoering te geven aan het sportakkoord.

Organisatie: Het initieel gevormde kernteam is in iets kleinere vorm doorgegaan als kernteam dat de uitvoering van het akkoord coördineert. Het kernteam vindt de omvang van het team van relatief klein, maar heeft wel het gevoel dat er verschillende en voldoende invalshoeken zijn vertegenwoordigd. Het kernteam beheert het uitvoeringsbudget en beoordeelt aanvragen voor initiatieven. Twee buurtsportcoaches van Actief Putten hebben enkele uren per week beschikbaar voor coördinatie van het sportakkoord, waardoor ze coördinerende taken voor het kernteam kunnen uitvoeren.

Uitvoering: Het sportakkoord krijgt tot nu toe vooral uitvoering via initiatieven waarvoor een aanvraag voor uitvoeringsbudget wordt ingediend. Het kernteam heeft zelf een aanvraagformulier en een beoordelingsformulier ontwikkeld. Daarin staan verschillende criteria, waarop de leden afzonderlijk van elkaar de initiatieven beoordelen. Het kernteam vergadert iedere zes weken. Daar wordt besloten over toekenning van de aanvragen. Vanuit de gemeente wordt daarnaast verbinding gelegd tussen het sportakkoord en andere beleidsterreinen, zoals de lokale preventieaanpak en de regionale aanpak Noord-Veluwe. Vanuit Actief Putten worden verbindingen gelegd tussen het sportakkoord en reguliere taken, zoals een openclubproject en verenigingsondersteuning.

Stand van zaken en opbrengsten: Tot nu toe worden aanvragen door een redelijk gevarieerde lijst organisaties ingediend, al ziet het kernteam dat ze overwegend vanuit professionele organisaties komen, waaronder onderwijspartijen (twee scholen hebben een aanvraag ingediend voor speelmateriaal) en Actief Putten, maar bijvoorbeeld ook de fysiotherapeut (aanvraag voor valpreventie) en een gymnastiekclub. Voor de komende periode wil het kernteam ook kijken naar hoe invulling kan worden gegeven aan de ambities van het sportakkoord die niet worden geadresseerd door de aanvragen, omdat tot nu toe vooral met de budgetaanvragen wordt gewerkt. Dat het is gelukt om ook het onderwijs en ondernemende aanbieders zoals een fysiotherapeut te betrekken, vindt het kernteam een mooie opbrengst, omdat dit type partijen in eerdere fasen moeilijk te betrekken was bij het sportakkoord. Het heeft hierbij erg geholpen dat het kernteam verschillende 'achterbannen' kan aanspreken, zoals de buurtsportcoaches van Actief Putten, die het sportakkoord kunnen verbinden met hun andere taken, bijvoorbeeld bij regulier contact met basisscholen in het kader van bewegingsonderwijs.

→ Lees [hier](#) het sport- en beweegakkoord Putten.

4. Slothoofdstuk

In deze zesde voortgangsrapportage van de Monitor Nationaal Sportakkoord stond de vraag centraal: *Hoe verloopt de uitvoering van de lokale sportakkoorden en welke factoren zijn daarop van invloed?* Op basis daarvan zijn twee onderzoeksvragen opgesteld: 1) Hoe verloopt het proces van lokale samenwerking? en 2) Wat leveren de gemeenschappelijke inspanningen op? De vragen hebben we onderzocht met behulp van het ‘Integraal raamwerk voor samenwerkend besturen’ en via verschillende methoden van dataverzameling, waaronder een vragenlijst onder de lokale kerngroepen en lokale casestudies.

In dit slothoofdstuk beantwoorden we de centrale vraag (paragraaf 4.1), kijken we vooruit (paragraaf 4.2) en reflecteren we op het onderzoek (paragraaf 4.3). De opbouw van het hoofdstuk is:

- In paragraaf 4.1 worden de belangrijkste conclusies gepresenteerd. Eerst bespreken we hoe het staat met de voortgang en opbrengsten. Dan bespreken we welke rol de lokale contextfactoren en de dynamiek van het samenwerkingsverband daarin spelen. Hieruit trekken we een slotconclusie, waarin we trachten de balans op te maken van de voortgang op de lokale sportakkoorden.
- In paragraaf 4.2 gaan we in op aandachtspunten voor het vervolg, voor zowel 2022 (laatste jaar sportakkoord) als daarna.
- In paragraaf 4.3 reflecteren we op het uitgevoerde onderzoek. We bespreken het gebruikte raamwerk, de steekproef van de vragenlijst en het vervolg van de casestudies.

4.1 Conclusie

De voortgang van de lokale sportakkoorden

Wat betreft de voortgang in de uitvoering van de lokale sportakkoorden zien we het volgende:

- Een grote groep gemeenten is enigszins (43%) tot redelijk (45%) op weg in de uitvoering, wanneer we kijken naar het geheel van proces, opbrengsten, voortgang op de ambities/doelen en borging (zie voortgangsindicator paragraaf 3.2). Er is een kleine groep voorlopers en een kleine groep achterblijvers.
- Door de coronacrisis hebben vrijwel alle trajecten (94%) vertraging opgelopen. Dat heeft impact gehad op het proces (uitstel fysieke bijeenkomsten) en op de betrokkenheid en mogelijkheden van partijen.
- Bij vrijwel alle sportakkoorden (95%) is een kerngroep gevormd, die de uitvoering coördineert of stuurt. De kerngroepen verschillen wat betreft samenstelling en takenpakket. Bijna nergens is het bedrijfsleven betrokken. Het beoordelen en toewijzen van aanvragen voor het uitvoeringsbudget is bijna overal een belangrijke taak van de kerngroep.
- De uitvoering richt zich tot nu toe het meest op ambities en doelen horend bij de thema's inclusief sporten en bewegen, van jongs af aan vaardig in bewegen en vitale sport- en beweegaanbieders. We zien dat duurzame sportinfrastructuur relatief minder vaak aandacht krijgt dan voorzien en dat positieve sportcultuur relatief vaker dan voorzien aandacht krijgt. De thema's waarop de meeste voortgang wordt geboekt zijn dezelfde drie thema's, maar het meest op van jongs af aan vaardig in bewegen.
- Naast voortgang op de ambities en doelen zijn er andere (tussen)opbrengsten: op veel plekken is betere samenwerking tussen sport- en beweegaanbieders en/of sport- en niet-sportorganisaties, en is er de mogelijkheid om nieuwe thema's op te pakken (als aanvulling op gemeentelijk sportbeleid). Sommige opbrengsten zien we op een kleiner aantal plekken: de ontwikkeling van verenigingsondersteuning, het opzetten (of versterken) van een sportnetwerk en het aanboren van andere/nieuwe financieringsbronnen.
- Borging van de opbrengsten is nog lastig en staat op de meeste plekken nog in de beginfase. Zeker het aanboren van nieuwe financieringsbronnen lukt nog bijna nergens voor langere termijn. Toch

zijn er ook trajecten waar het opgerichte sportnetwerk of de ontwikkelde vorm van verenigingsondersteuning al heel goed is geborgd.

Samenwerkend besturen

Met behulp van het integraal raamwerk voor samenwerkend besturen hebben we in kaart gebracht welke lokale contextfactoren een rol spelen bij de uitvoering van de sportakkoorden en hoe de dynamieken van de lokale samenwerkingsverbanden eruitzien. Aspecten van de context en het samenwerkingsverband kunnen belemmerend of bevorderend werken voor een vruchtbare samenwerking en daarmee voor (de voortgang bij) de uitvoering van het akkoord. Dit kan verschillen in voortgang tussen gemeenten verklaren en handvatten bieden voor verbetering.

Lokale context

De belangrijkste bevorderende factoren in de lokale context zijn de aanwezigheid van een aanjager, de beschikbaarheid van een uitvoeringsbudget en de beschikbaarheid van buurtsportcoaches om in te zetten voor het lokale sportakkoord. De belangrijkste belemmerende factor in de context blijkt (een tekort aan) beschikbare menskracht.

Beleidskader

Het maakt verschil of de thema's van het lokale sportakkoord voor de lokale situatie nieuw zijn of dat deze al op een of andere wijze aandacht kregen in het bestaande sportbeleid. In het laatste geval kan worden voortgebouwd op reeds aanwezige kennis, ervaring, netwerken en lopende programma's. Het sportakkoord zorgt er aan de andere kant voor dat er ruimte ontstaat voor nieuwe thema's. Voor gemeenten die vooral een faciliterende rol vervullen kan de overgang naar de (veel actievere) rol van coproductent lastig zijn. Het beleid uit het verleden en de keuzes die daaruit zijn voortgevloeid (zoals de wijze van inzet van buurtsportcoaches en de omvang van het budget voor sport en bewegen) werken door in de beschikbaarheid van financiering en menskracht.

Financiering

Voldoende financiële middelen zijn nu op de meeste plekken geen probleem. Althans, voor de uitvoering van de projecten. Voor het aanstellen van een regisseur is niet altijd voldoende geld, met name in de kleinere gemeenten. Op sommige plekken wordt de vraag gesteld hoe het beschikbare uitvoeringsbudget op tijd kan worden opgemaakt binnen het jaar. Financiering voor de periode na het sportakkoord is op veel plekken wel een aandachtspunt. Het succes van de borging (doorzetten van de opbrengsten) is volgens veel kerngroepen afhankelijk van toekomstige financiering. Als de financiering van de regeling lokale sportakkoorden wegvalt, zien zij minder kansen voor borging.

Menskracht

In gemeenten waar voldoende menskracht aanwezig is wordt dit ervaren als sterk bevorderend voor de uitvoering. Tegelijkertijd geeft een deel van de kerngroepen aan dat de beschikbaarheid van menskracht voor hen een knelpunt is; bij kleinere gemeenten speelt dit meer dan bij grotere gemeenten. Het gaat hierbij om de beschikbaarheid van buurtsportcoachuren en van vrijwilligers, professionele partijen en beleidsmedewerkers. Met name de mogelijkheid om buurtsportcoaches voor de uitvoering (en coördinatie) in te zetten is van doorslaggevend belang. Ook de aanwezigheid van verenigingsondersteuners is een belangrijke factor.

Verschillen tussen gemeenten

De belangrijkste conclusie die we uit het bovenstaande trekken is dat er grote verschillen tussen gemeenten zijn. Dat betekent dat gemeenten een verschillende uitgangspositie hebben wat betreft de mogelijkheid om tot vruchtbare samenwerking te komen. Sommige (vaker de grotere) gemeenten kunnen daardoor makkelijker en sneller tot uitvoering overgaan: er is al bestaand beleid waarop aangesloten kan

worden en er zijn professionals (buurtsportcoaches, verenigingsondersteuners) die de uitvoering kunnen starten of ondersteunen. Andere (vaker de kleinere) gemeenten hebben deze mogelijkheden niet of minder en moeten eerst werken aan het opbouwen van een organisatiestructuur en uitvoeringscapaciteit, en dat kost tijd. Dit geldt met name voor gemeenten die van oudsher een meer faciliterende rol innemen. Het gaat daarbij niet om de afzonderlijke factoren, maar om de wijze waarop de genoemde middelen en menskracht op lokaal niveau kunnen worden verbonden met de extra middelen vanuit het sportakkoord.

Dynamiek van het samenwerkingsverband

De belangrijkste bevorderende factoren in de dynamiek van het samenwerkingsverband zijn een goede samenwerking in de kerngroep en de bereidheid van partijen om voorbij het eigen belang te kijken. De belangrijkste belemmerende factoren zijn de (geringe) betrokkenheid van partijen (met name buiten de kerngroep) en de verminderde energie door de coronacrisis. Hieruit volgt de conclusie dat één of meer aanjagers noodzakelijk zijn.

Samenwerking in de kerngroep

Er wordt gelijkwaardigheid tussen de partijen in de kerngroep ervaren en op veel plekken bestaat de kerngroep uit een gevarieerde groep partijen. De samenwerking in de kerngroep wordt als goed beoordeeld. Op veel plekken heeft dit geleid tot nieuwe samenwerkingen tussen sport- en niet-sportpartijen. Voor partijen blijkt het soms nog moeilijk om niet vanuit het eigen belang te denken en bestaande werkwijzen te doorbreken. Er zijn zorgen over de voortzetting van de waardevolle ontstane samenwerkingen als er na 2022 geen extra middelen (uitvoeringsbudget) meer zijn.

Betrokkenheid partijen

Het is lastig om alle partijen betrokken te houden. De coronacrisis speelt hierin een rol. Veel organisaties hebben daardoor wel iets anders aan hun hoofd. De betrokkenheid van de sportverenigingen verschilt sterk. Vooral de grotere en sterkere verenigingen zijn aangehaakt. Een deel van de (vooral kleinere) clubs is zelfs niet bekend met het sportakkoord.

Verminderde energie door corona

Vrijwel overal heeft de coronacrisis tot vertraging geleid. Omdat veel activiteiten geen doorgang konden vinden en elkaar live ontmoeten lange tijd niet mogelijk was, is op sommige plekken de energie weggeraakt. Er is dan een soort 'herstart' nodig om alle partijen er weer bij te krijgen.

Ondersteuning

De kerngroepen weten over het algemeen goed gebruik te maken van de beschikbare ondersteuning. Met name de Adviseur Lokale Sport is op veel plekken betrokken en zijn inzet wordt door de kerngroepen overwegend positief beoordeeld. Maar hij is wel vaak nog vooral actief met de inzet van de diensten.

Aanjagende functie

De belangrijkste conclusie over de dynamiek van de samenwerking is dat één of meer 'aanjagers' noodzakelijk zijn: mensen die de partijen aan elkaar en aan de gemeenschappelijke opgave verbinden en aansporen tot actie. Alle gemeenten hebben in het begin budget voor een sportformateur gekregen, die in de eerste periode deze rol vervulde. Nu we in de fase van uitvoering terecht zijn gekomen, blijkt een vorm van 'verbindend leiderschap' een noodzakelijke voorwaarde. Hiervoor is budget nodig, maar niet altijd beschikbaar. We constateren dat grote gemeenten dit makkelijker kunnen regelen, waarschijnlijk omdat zij bijvoorbeeld kunnen schuiven met uren voor buurtsportcoaches om een aanjaagfunctie op te pakken. Maar de grootte van een gemeente is niet het enige: ook de beleidskeuzes uit het verleden spelen hierbij een rol. Daar waar bijvoorbeeld buurtsportcoaches bij verschillende organisaties zijn aangesteld en de gemeente weinig invloed heeft op hoe zij worden ingezet, is het veel lastiger om buurtsportcoaches voor deze rol vrij te maken. Daarmee wordt ook weer duidelijk hoezeer lokale context (beleidskader) en samenwerkingsdynamiek op elkaar inwerken.

Slotconclusie

Akkoorden hebben volgens de Raad voor Openbaar Bestuur vooral de bedoeling een ‘beweging’ in gang te zetten (ROB, 2020). De ‘beweging’ die met het sportakkoord wordt beoogd is te kenmerken als een ‘optimalisatie’ van het bestaande sportsysteem (Pulles et al., 2020) om de maatschappelijke waarde van de sport te vergroten. Daarbij is het streven de sport zo in te richten en te verbeteren dat deze ‘toekomstbestendig is’, dat wil zeggen dat die nog beter toegankelijk is voor iedereen en qua sport- en beweegaanbod beter aansluit bij de behoeften en wensen van iedereen die wil sporten of actief wil bewegen. Om dat te bereiken moet de positie van sport- en beweegaanbieders worden versterkt. De vraag die we hier op basis van dit onderzoek willen beantwoorden is: zien we nu ‘beweging’ ontstaan? En waar zien we die?

Om te beginnen kunnen we constateren dat in 95(!) procent van de gemeenten een kernteam is gevormd om de uitvoering van het lokale sportakkoord te coördineren, zonder dat dit een voorwaarde was om in aanmerking te komen voor uitvoeringsbudget. Op heel veel plekken is samenwerking ontstaan tussen sport- en beweegaanbieders en tussen de sport en andere sectoren. De verwachting is dat dit bijdraagt aan de versterking van de positie van sport- en beweegaanbieders. De ruimte voor het oppakken van nieuwe thema’s in de lokale sportsetting is verbeterd en gemeenten zijn aangezet tot een actievare rol en versterking van het eigen sportbeleid. Daar komt het besef bij dat sportbeleid niet zonder uitvoeringscapaciteit kan. Door het lokale sportakkoord is in een derde van de gemeenten een vorm van verenigingsondersteuning in gang gezet en in een kleiner deel een sportnetwerk opgericht, waarmee de condities voor vruchtbare samenwerking verbeteren. En er wordt door de kerngroepen voortgang op de ambities gerapporteerd. Dat duidt erop dat er overal projecten en initiatieven zijn gestart, die resultaten gaan sorteren.

Er is dus zeker op veel plekken beweging waar te nemen. Maar wel met vertraging. Degenen die verwacht hadden dat er na ondertekening van de akkoorden snel tot uitvoering van de maatregelen en acties overgegaan zou worden, zijn dan ook wellicht wat teleurgesteld over hoever het proces nu is. Duidelijk is dat de vertraging een gevolg is van de coronacrisis, die de sportsector zwaar heeft getroffen. Maar dit is niet de enige vertragende factor. Dit onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat het werken met een lokaal akkoord voor gemeenten en de betrokken partners nieuw is en dat het tijd kost om te wennen aan en te groeien in de nieuwe aanpak. Het werken met een akkoord betekent dat vaste patronen moeten worden losgelaten en bestaande werkwijzen moeten worden aangepast. Dat blijkt vaak makkelijker gezegd dan gedaan. (Lokale) samenwerking heeft tijd nodig zich te ontwikkelen. Het onderzoek heeft verder duidelijk gemaakt dat factoren als de mate waarin het lokale sportakkoord aansluit op het lokale (sport)beleid, de aanwezigheid van uitvoeringscapaciteit (zoals buurtsportcoaches en verenigingsondersteuners) die voor de uitvoering kan worden ingezet, de beschikbaarheid van budgetten naast het uitvoeringsbudget en de aanwezigheid van een sportraad of bestaand netwerk grote invloed hebben op de vaart die kan worden gemaakt met de uitvoering van het lokale sportakkoord. De uitgangssituatie om te komen tot goede samenwerking is dus verschillend en niet elke gemeente beschikt over dezelfde mogelijkheden om de ambities te realiseren. Dat betekent dat op sommige plekken eerst moet worden geïnvesteerd in structuren en processen, zoals verenigingsondersteuning of een sportnetwerk, voordat de uitvoering goed kan starten.

Kortom, het werk is nog niet af. Het is evenmin duidelijk hoe duurzaam de ingezette veranderingen zijn. Blijft de samenwerking bestaan als er straks geen uitvoeringsbudget meer is en de kerngroep ophoudt te bestaan? Zijn de thema’s van het sportakkoord dan opgenomen in het lokale sportbeleid? Respondenten geven aan dat het belangrijk is dat er op een of andere manier een vervolg komt, omdat het anders zonde zou zijn van wat er nu bereikt en in gang gezet is. Daaruit mag de conclusie worden getrokken dat de ingezette beweging op lokaal niveau als waardevol wordt gezien.

4.2 Aandachtspunten voor het vervolg

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek en de inzichten die dat oplevert, formuleren we de volgende punten van aandacht:

- De belangrijkste voorwaarden voor de uitvoering van de lokale sportakkoorden zijn de uitvoeringscapaciteit (zoals inzet van buurtsportcoaches en verenigingsondersteuners) en de aanwezigheid van een regisseur/aanjager. De mogelijkheden van gemeenten om hier mensen en (financiële) middelen voor vrij te maken verschillen soms aanzienlijk. Dat betekent dat sommige gemeenten op zoek moeten naar mogelijkheden om hierin te voorzien. Voor de looptijd van het sportakkoord kan dan worden gekeken naar andere financieringsbronnen, zoals het preventieakkoord en de extra gelden uit grote steunpakketten voor de bestrijding van de achterstanden ontstaan door corona (zoals de gelden voor 'Sociaal en mentaal welzijn en leefstijl').
- Waar de mogelijkheden vooralsnog beperkt zijn en er vertraging in de uitvoering is opgetreden, zouden de lokale kerngroepen er goed aan doen de ambities bij te stellen en zich te beperken tot een aantal kansrijke projecten. Met name projecten die bijdragen aan verbetering van de lokale context (bijv. meer en betere samenwerking). Dat levert voor de korte en langere termijn meer op dan vasthouden aan de vaak breed geformuleerde ambities en doelen.
- Voor de langere termijn is het zaak dat gemeenten en kerngroepen nadenken over de verdere doorontwikkeling en borging van wat nu in gang is gezet. Ook de toekomstige financiering speelt daarbij een belangrijke rol. Gemeenten zullen hierin voor een belangrijk deel zelf moeten voorzien, door het budget voor het sportbeleid te vergroten en/of door een koppeling met budgetten vanuit andere beleidsdomeinen.
- Ook is het daarbij van belang na te gaan hoe verschillende regelingen beter op elkaar aan kunnen sluiten. Met name een goede koppeling tussen de Brede Regeling Combinatiefuncties en een mogelijk vervolg op (onderdelen van) het sportakkoord is cruciaal.
- Het is zaak om werk te maken van voldoende en kwalitatief goede verenigingsondersteuning. Daar ligt een taak voor de aanbieders van verenigingsondersteuning en voor de gemeenten. Gemeenten kunnen hierin worden ondersteund door de Adviseurs Lokale Sport. Het zou wenselijk zijn als de adviseurs daar waar nodig vaker een grotere rol spelen bij het versterken van de verenigingsondersteuning en het sportnetwerk.
- Op veel plekken is het zaak meer sportverenigingen en andere sportaanbieders bij het sportakkoord te betrekken. Nu maken vooral de sterkere clubs (en professionele organisaties) gebruik van de mogelijkheid om een bijdrage voor een project aan te vragen. Ook blijft het aantal en de kwaliteit van de aanvragen nog wel eens achter bij de verwachtingen. Het actief benaderen van clubs en ondersteunen bij het indienen van (gezamenlijke) aanvragen is dan een optie. En het is zeer denkbaar dat niet alleen ondersteuning bij een aanvraag wenselijk is, maar ook bij de uitvoering van projecten. Voor dit alles is wel weer uitvoeringscapaciteit nodig.
- De geconstateerde verschillen tussen gemeenten vragen om meer maatwerk in de ondersteuning. Gedacht zou kunnen worden aan extra aandacht en ondersteuning voor kleinere gemeenten bij de hierboven genoemde aandachtspunten.
- Ten slotte zouden de lokale kernteams ermee geholpen zijn als zij wat meer tijd krijgen om het voor dit jaar beschikbare budget te besteden.

4.3 Reflectie op onderzoek

Gebruik raamwerk

We hebben voor dit onderzoek het integrale raamwerk voor samenwerkend besturen gebruikt. Het raamwerk heeft ons geholpen belangrijke contextfactoren te identificeren en de elementen te onderzoeken die van belang zijn bij de lokale samenwerking. Daarmee geeft het een goed en breed beeld

van de voortgang op de uitvoering van de lokale sportakkoorden en zijn we in staat verschillen tussen gemeenten te duiden. Het beeld is echter nog niet volledig. Op basis van de vragenlijst onder kerngroepen kunnen we niet over alle componenten iets zeggen. De lopende casestudies zullen dit naar verwachting verder uitdiepen en aanvullen. Met name op de concrete opbrengsten geeft het raamwerk nog onvoldoende zicht. Deze zullen daarom bij de voortgangsrapportage van volgend najaar meer aandacht krijgen. Door (een deel van) de vragenlijst dan opnieuw uit te zetten kunnen we zien of en waar er voortgang is geboekt.

Steekproef onderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden

De respons op de vragenlijst was 50 procent en redelijk gelijk verdeeld naar kenmerken als gemeentegrootte, regio en stedelijkheid. Dit betekent echter ook dat de andere helft van de kerngroepen niet gereageerd heeft. We weten niet goed welke groep dit is; hebben zij geen tijd gezien deel te nemen aan het onderzoek of is dit specifiek een groep waar bijvoorbeeld de uitvoering van het lokale sportakkoord moeizamer verloopt? Het is verstandig na te gaan wat de reden van non-respons was en of het nodig is meer zicht te krijgen op de stand van zaken in het lokale sportakkoord bij deze groep.

Casestudies

De zes casestudies zijn doorlopend. Ze bevinden zich in verschillende fasen, ook afhankelijk van de voortgang van het betreffende lokale sportakkoord. Het Mulier Instituut brengt in een later stadium een aparte publicatie uit over de resultaten van de afgeronde casestudies. Daarin is expliciet aandacht voor de relatie tussen de lokale context, de dynamiek van het samenwerkingsverband en de acties en de uitkomsten, en voor de wisselwerking tussen deze elementen uit het raamwerk.

Bibliografie

Emerson, K., Nabatchi, T., & Balogh, S. (2012). An integrative framework for collaborative governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 22(1), 1-29.
<https://doi.org/10.1093/jopart/mur011>

Hawe, P., Shiell, A., & Riley, T. (2009). Theorising Interventions as Events in Systems. *American Journal of Community Psychology*, 43, 267-276.

Hoogendam, A., & Nafzger, P. (2021). Vruchtbare samenwerking bij sportakkoord hangt af van lokale context. *Sport & Strategie*, 15(1), 30-31.

Hoogendam, A., Ruikes, D., & Hoekman, R. (2021). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2020*. Mulier Instituut.

Ministerie van VWS, VSG, & NOC*NSF (2018). *Nationaal sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland*. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Nafzger, P., Hoogendam, A., & Reitsma, M. (2021). Adviseurs lokale sport. Onderzoek onder adviseurs lokale sport in het kader van de Monitor Nationaal Sportakkoord. Mulier Instituut.

Kenniscentrum Sport & Bewegen (2021). *Erkende sport- en beweeginterventies: kansen voor lokale sportakkoorden: versie september 2021*.

Pulles, I., Van Eldert, P., Nafzger, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). *Monitor Sport en corona III: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.

Pulles, I., Reitsma, M., Hoogendam, A., Nafzger, P., & Van der Poel, H. (2020). Monitor Sportakkoord "Sport verenigt Nederland". Van akkoord naar uitvoering. Voortgangsrapportage november 2020. Mulier Instituut.

ROB (2020). Akkoord?! Besturen met akkoorden als evenwichtskunst. Raad voor Openbaar Bestuur.

Vrieswijk, S., & Van Stam, W. (2021). *De inzet van de buurtsportcoach voor lokale sportakkoorden* [Factsheet 2021/13]. Mulier Instituut.

Bijlage 1. Register figuren en tabellen

Tabel B1.1 Lijst van figuren en tabellen in de rapportage

Type	Nr.	Inhoud	Pagina
Figuur	1.1	Tijdslijn uitvoering Nationaal Sportakkoord en implementatielijnen	10
Figuur	2.1	Het integrale raamwerk voor samenwerkend besturen	13
Tabel	2.1	Lokale contextfactoren die van invloed zijn op lokale samenwerking	14
Tabel	2.2	Overzicht gebruikte databronnen monitor uitvoering lokale sportakkoorden	18
Tabel	3.1	Deelname regeling lokale sportakkoorden	20
Tabel	3.2	Budgetten regeling lokale sportakkoorden	21
Tabel	3.3	Voortgang lokale sportakkoorden	22
Figuur	3.1	Partijen of organisaties vertegenwoordigd in de kerngroep	23
Figuur	3.2	Taken van de kerngroep	23
Figuur	3.3	Aandacht voor thema's in gesloten lokaal sportakkoord	24
Figuur	3.4	Beoordeling van de rol van de gemeente bij het lokale sportakkoord	27
Figuur	3.5	Beoordeling beschikbaarheid van middelen voor het lokale sportakkoord	28
Figuur	3.6	Rol buurtsportcoach bij lokaal sportakkoord	30
Figuur	3.7	Beoordeling beschikbaarheid van menskracht voor het lokale sportakkoord	31
Tabel	3.4	Aanwezigheid verenigingsondersteuning voor sportverenigingen	33
Figuur	3.8	Aanwezigheid factoren voor een goede samenwerking	33
Figuur	3.9	Beoordeling van de onderlinge verhoudingen tussen betrokken partijen	34
Figuur	3.10	Beoordeling van de betrokkenheid van verschillende sectoren	37
Figuur	3.11	Bekendheid van sportverenigingen met en betrokkenheid bij het lokale sportakkoord	38
Figuur	3.12	Beoordeling instelling betrokken partijen bij het lokale sportakkoord	39
Figuur	3.13	Beoordeling van het verloop van de uitvoering van het lokale sportakkoord	40
Figuur	3.14	Overwegingen die worden gehanteerd voor de verdeling van het uitvoeringsbudget	41
Figuur	3.15	Mate van gebruik van ondersteuning door landelijke organisaties bij het sportakkoord	43
Figuur	3.16	Beoordeling van de ondersteuning door landelijke organisaties	43
Kader	3.1	Illustratie traject procesbegeleiding Eindhovense Sportraad	44
Figuur	3.17	Bijdrage van de adviseur lokale sport bij de uitvoering van het lokale sportakkoord	45
Figuur	3.18	Voortgang op de ambities of doelen van het lokale sportakkoord	46
Figuur	3.19	(Tussen)opbrengsten van het lokale sportakkoord	48
Figuur	3.20	Mate waarin de ervaren opbrengsten van het lokale sportakkoord duurzaam zijn	49
Kader	1	Illustratie casebeschrijving lokaal sportakkoord 's-Hertogenbosch	12
Kader	2	Illustratie casebeschrijving lokaal sportakkoord Leusden	19
Kader	3	Illustratie casebeschrijving lokaal sportakkoord Putten	51
Tabel	B2.1	Responsanalyse vragenlijst kerngroepen lokale sportakkoorden	60
Tabel	B3.1	Gemeenten die deelnemen aan de regeling lokale sportakkoorden	61
Tabel	B4.1	Opbouw indicator voortgang lokale sportakkoorden	63
Tabel	B5.1	Overzicht aangevraagde diensten vanuit de sportlijn	66

Bijlage 2. Responsanalyse vragenlijst kerngroepen lokale sportakkoorden

Tabel B2.1 Responsanalyse naar kenmerken gemeentegrootte, stedelijkheid, provincie en regio, vragenlijst kerngroepen lokale sportakkoorden (in aantallen en procenten)

	Responsgroep gemeenten <i>aantallen</i>	Responsgraad <i>%</i>
Totaal	157	
<u>Gemeentegrootte (inwonertal)</u>		
tot 20.000	26	33
20.000–50.000	84	45
50.000–100.000	25	45
100.000 of meer	22	69
<u>Stedelijkheid</u>		
Zeer sterk stedelijk	13	62
Sterk stedelijk	40	54
Matig stedelijk	32	43
Weinig stedelijk	50	39
Niet stedelijk	22	41
<u>Provincie</u>		
Groningen	5	50
Friesland	11	61
Drenthe	5	42
Overijssel	15	60
Flevoland	1	17
Gelderland	25	49
Utrecht	9	35
Noord-Holland	17	36
Zuid-Holland	29	56
Zeeland	6	46
Noord-Brabant	25	41
Limburg	9	29
<u>Regio</u>		
Noord	21	53
Oost	41	50
West	55	44
Zuid	40	38

Bron: Mulier Instituut/VSG, Vragenlijstonderzoek kerngroepen lokale sportakkoorden, oktober 2021.

Bijlage 3. Deelnemende gemeenten aan regeling lokale sportakkoorden

Tabel B3.1 Gemeenten die deelnemen aan de regeling lokale sportakkoorden (n=343)

Aa en Hunze	Borger-Odoorn	Enkhuizen	's-Hertogenbosch
Aalsmeer	Borne	Enschede	Heusden
Aalten*	Borsele*	Epe	Hillegom
Achtkarspelen*	Boxmeer	Ermelo	Hilvarenbeek
Alblasserdam	Breda	Etten-Leur	Hilversum
Albrandswaard	Brielle	De Fryske Marren	Hoeksche Waard
Alkmaar	Bronckhorst*	Geertruidenberg	Hof van Twente
Almelo	Brummen	Geldrop-Mierlo	Het Hogeland
Almere	Bunnik	Gemert-Bakel	Hollands Kroon
Alphen aan den Rijn	Bunschoten	Gennep	Hoogeveen
Alphen-Chaam	Buren	Gilze en Rijen	Hoorn
Altena	Capelle aan den IJssel	Goeree-Overflakkee	Horst aan de Maas
Ameland	Castricum	Goes*	Houten
Amersfoort	Coevorden	Goirle	Huizen
Amstelveen	Cranendonck	Gooise Meren	Hulst*
Amsterdam	Cuijk	Gorinchem	IJsselstein
Apeldoorn	Culemborg	Gouda	Kaag en Braassem
Arnhem	Dalfsen	Grave	Kampen
Assen	Dantumadiel*	's-Gravenhage	Kapelle
Asten	Delft	Groningen	Katwijk
Baarle-Nassau	Den Helder	Gulpen-Wittem*	Kerkrade
Baarn	Deurne	Haaksbergen	Koggenland
Barendrecht	Deventer	Haarlem	Krimpen aan den IJssel
Barneveld	Diemen	Haarlemmermeer	Krimpenerwaard
Beek	Dinkelland	Halderberge	Laarbeek
Beekdaelen	Doesburg	Hardenberg	Landerd
Beemster	Doetinchem*	Harderwijk	Landgraaf
Beesel	Dongen	Hardinxveld-Giessendam	Landsmeer
Berg en Dal	Dordrecht	Harlingen	Langedijk
Bergeijk*	Drechterland	Hattem	Lansingerland
Bergen (L.)	Drimmelen	Heemskerk	Laren*
Bergen (NH.)	Dronten	Heemstede	Leeuwarden
Berkelland*	Druten	Heerde	Leiden
Bernheze	Duiven	Heerenveen	Leiderdorp
Best	Echt-Susteren	Heerhugowaard	Leidschendam-Voorburg
Beuningen	Edam-Volendam	Heerlen	Lelystad
Beverwijk	Ede	Heeze-Leende	Leudal
De Bilt	Eemsdelta	Heiloo	Leusden
Bladel*	Eersel*	Hellendoorn	Lingewaard
Blaricum*	Eijsden-Margraten*	Hellevoetsluis	Lisse
Bloemendaal	Eindhoven	Helmond	Lochem
Bodegraven-Reeuwijk	Elburg	Hendrik-Ido-Ambacht	Loon op Zand
Boekel	Emmen	Hengelo	Losser

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

**Vervolg Tabel B3.1 Gemeenten die deelnemen aan de regeling lokale sportakkoorden
(n=343)**

Maasdriel	Opmeer	Son en Breugel	Waadhoeke
Maasgouw	Opsterland	Stadskanaal	Waalre
Maassluis	Oss	Staphorst	Waalwijk
Maastricht	Oude IJsselstreek*	Stede Broec	Waddinxveen
Medemblik	Ouder-Amstel	Steenbergen	Wageningen
Meerssen	Oudewater	Steenwijkerland	Wassenaar
Meierijstad	Overbetuwe	Stein	Waterland
Meppel	Papendrecht	Stichtse Vecht	Weert
Middelburg	Peel en Maas	Súdwest-Fryslân	Weesp
Midden-Delfland	Pekela	Terneuzen*	West Betuwe
Midden-Drenthe	Pijnacker-Nootdorp	Terschelling	West Maas en Waal
Midden-Groningen	Purmerend	Texel	Westerkwartier
Mill en Sint Hubert	Putten	Teylingen	Westerveld
Moerdijk	Raalte	Tholen*	Westervoort
Molenlanden	Reimerswaal*	Tiel	Westerwolde
Montferland*	Renkum	Tilburg	Westland
Montfoort	Renswoude	Tubbergen	Weststellingwerf
Mook en Middelaar	Reusel-De Mierden*	Twenterand	Westvoorne
Neder-Betuwe	Rheden*	Tynaarlo	Wierden
Nederweert	Rhenen	Tytsjerksteradiel*	Wijchen
Nieuwegein	Ridderkerk	Uden	Wijdmeren
Nieuwkoop	Rijssen-Holten	Uitgeest	Wijk bij Duurstede
Nijkerk	Rijswijk	Uithoorn	Winterswijk*
Nijmegen	Roerdalen	Urk	Woensdrecht
Nissewaard	Roermond	Utrecht	Woerden
Noardeast-Fryslan*	De Ronde Venen	Utrechtse Heuvelrug	De Wolden
Noord-Beveland*	Roosendaal	Vaals	Wormerland
Noordenveld	Rotterdam	Valkenburg aan de Geul*	Woudenberg
Noordoostpolder	Rozendaal*	Valkenswaard	Zaanstad
Noordwijk	Rucphen	Veendam	Zaltbommel
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	Schagen	Veenendaal	Zandvoort
Nunspeet	Scherpenzeel	Veere*	Zeewolde
Oegstgeest	Schiedam	Veldhoven	Zeist
Oisterwijk	Schiermonnikoog	Velsen	Zevenaar
Oldambt	Schouwen-Duiveland*	Venlo	Zoetermeer
Oldebroek	Simpelveld	Venray	Zoeterwoude
Oldenzaal	Sint Anthonis	Vijfheerenlanden	Zuidplas
Olst-Wijhe	Sittard-Geleen	Vlaardingen	Zundert
Ommen	Sliedrecht	Vlieland	Zutphen
Oost Gelre*	Sluis*	Vlissingen*	Zwartewaterland
Oosterhout	Smallingerland	Voerendaal	Zwijndrecht
Ooststellingwerf	Soest	Voorschoten	Zwolle
Oostzaan	Someren	Voorst	

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

Bijlage 4. Ontwikkeling voortgangsindicator lokale sportakkoorden

Het doel was om op basis van vragen uit de vragenlijst onder kerngroepen lokale sportakkoorden een maat te ontwikkelen aan de hand waarvan we kunnen bepalen hoe het met de voortgang van het lokale sportakkoord in een gemeente gaat. De volgende stappen zijn ondernomen om deze voortgangsindicator te ontwikkelen:

1. vaststellen uit welke variabelen (=vragen) de indicator wordt opgebouwd;
2. de berekening van de indicator bepalen: welke uitkomstenmaten hebben de variabelen (vragen) en welke waardering (punten) kennen we hieraan toe?

1. Opbouw indicator

De volgende items zijn geschikt bevonden om op te nemen in de indicator (zie bijbehorende vragen onderaan deze bijlage):

- de mate waarin het proces van de uitvoering vlot verloopt → vraag 8: beoordeling proces;
- of er al sprake is van een of meer opbrengsten → vraag 25: opbrengsten;
- of deze opbrengsten (goed) zijn geborgd → vraag 28: duurzaamheid (borging) opbrengsten;
- of er sprake is van voortgang op de ambities → vraag 26: voortgang op de ambities/doelen.

Daarnaast wordt de vraag over de fase van uitvoering (vraag 3) gebruikt als achtergrondvariabele, om de invloed van hoe lang de uitvoering van het lokale sportakkoord al bezig is mee te nemen.

2. Berekening indicator

Tabel B4.1 Opbouw indicator voortgang lokale sportakkoorden

Variabele	Maat	Punten	Maximale score
Beoordeling proces van uitvoering op vijf items (vraag 8)	Zeervlot	Zeervlot: 5	25
	Vlot	Vlot: 4	
	Redelijk	Redelijk: 2	
	Moeizaam	Moeizaam: 1	
	Zeervmoeizaam	Zeervmoeizaam: 0	
Opgeleverde opbrengsten (vraag 25)	Aantal aangekruiste opbrengsten (0 t/m 8, inclusief 'anders')	3 punten per opbrengst	24
Beoordeling duurzaamheid opbrengsten op zeven items (vraag 28)	(Nog) niet goed geborgd	(Nog) niet goed geborgd: 0	21
	Redelijk geborgd	Redelijk geborgd: 2	
	Heel goed geborgd	Heel goed geborgd: 3	
	(N.v.t./Kan ik (nog) niet beoordelen)		
Beoordeling voortgang op vijf items (ambities/pijlervraag 26); <i>deelthema topsport niet meegenomen i.v.m. weinig akkoorden die hier aandacht voor hebben</i>	Geen voortgang	Geen voortgang: 0	25
	Enige voortgang	Enige voortgang: 2	
	Redelijk wat voortgang	Redelijk wat voortgang: 4	
	Veel voortgang (Geen speerpunt)	Veel voortgang: 5 (Geen speerpunt)	
Startaantal punten			5
Totaal			100

Bijbehorende vragen uit de vragenlijst onder kerngroepen lokale sportakkoorden:

Vraag 3: In welke fase van uitvoering zit jullie lokale sportakkoord?

- We zijn net gestart met de uitvoering
- We zijn al even bezig met de uitvoering (half tot één jaar)
- We zijn langer dan een jaar bezig met de uitvoering
- Anders, namelijk: [...]

Vraag 8: Hoe beoordeelt u het verloop van de uitvoering van het lokale sportakkoord op de volgende onderdelen?

	Zeer vlot	Vlot	Redelijk	Moeizaam	Zeer moeizaam	N.v.t./Kan ik (nog) niet beoordelen
Afspraken maken over de bijdrage en inzet per partij						
Maken van keuzes over verdeling uitvoeringsbudget						
Uitvoering van de maatregelen/acties						
Samenwerking in de kerngroep						
Alle partijen betrokken houden						

Vraag 25: Wat heeft het lokale sportakkoord tot nu toe opgeleverd? *Meer antwoorden mogelijk.*

- ☐ Toename van het sport- en beweeggedrag in de gemeente
- ☐ Betere samenwerking tussen de sport- en beweegaanbieders
- ☐ Betere samenwerking tussen sportorganisaties en niet-sportorganisaties
- ☐ De oprichting van een sportnetwerk (zoals sportraad of -platform) in de gemeente
- ☐ Ontwikkeling van een vorm van verenigingsondersteuning
- ☐ De mogelijkheid om nieuwe thema's op te pakken in aanvulling op het gemeentelijk sportbeleid
- ☐ Losmaken van nieuwe financieringsbronnen voor sport en bewegen
- ☐ Anders, namelijk: [...]
- ☐ Geen van bovenstaande [single optie]

Vraag 26: Hoe beoordeelt u de voortgang op de ambities of doelen van het lokale sportakkoord?

	Is geen speerpunt in het lokaal sportakkoord	Geen voortgang	Enige voortgang	Redelijk wat voortgang	Veel voortgang
Inclusief sporten en bewegen					
Duurzame sportinfrastructuur					
Vitale sportaanbieders					
Positieve sportcultuur					
Van jongs af aan vaardig in bewegen					
Topsport en evenementen					

Vraag 28: U heeft een aantal opbrengsten van het lokale sportakkoord aangegeven. Hoe duurzaam zijn deze opbrengsten volgens u voor de periode na het sportakkoord?

	(Nog) niet goed geborgd	Redelijk geborgd	Heel goed geborgd	N.v.t./Kan ik (nog) niet beoordelen
Toename van het sport- en beweeggedrag in de gemeente				
Betere samenwerking tussen de sport- en beweegaanbieders				
Betere samenwerking tussen sportorganisaties en niet-sportorganisaties				
De oprichting van een sportnetwerk (zoals sportraad of -platform) in de gemeente				
Ontwikkeling van een vorm van verenigingsondersteuning				
De mogelijkheid om nieuwe thema's op te pakken in aanvulling op het gemeentelijk sportbeleid				
Losmaken van nieuwe financieringsbronnen voor sport en bewegen				

Bijlage 5. Overzicht aangevraagde diensten sportlijn

Tabel B5.1 Aangevraagde diensten (*services*) via de sportlijn tussen 1 september 2019 en 30 september 2021, totaal en uitgesplitst naar thema, aanbieder, status en doelgroep (in aantallen)

		Inclusief sporten en bewegen	Duurzame sportinfrastructuur	Vitale sport- en beweegaanbieders	Positieve sportcultuur	Vaardig in bewegen
	Totaal	3.461	103	1.666	962	293
Deelthema	Inclusief sporten en bewegen	103				
	Duurzame sportinfrastructuur	1.666				
	Positieve sportcultuur	293				
	Vaardig in bewegen	437				
	Vitale sport- en beweegaanbieders	962				
Aanbieder	Sportbond	493	8	0	93	383
	NOC*NSF Academie voor Sportkader	533	67	2	258	9
	Sport Professionals Netwerk	493	1	0	492	0
	Aanbieder verduurzamingstraject	1.664	0	1.664	0	0
	Overige aanbieder	278	27	0	119	45
Doelgroep	Bestuur(der)	486	27	2	420	7
	Club als geheel	2.195	5	1.664	491	0
	Ouders	7	0	0	3	0
	Overige	54	0	0	6	0
	Trainer(s)	719	71	0	42	430
Status	Afgerond	1.300	42	733	355	123
	Akkoord/gepland	77	4	0	32	1
	Geannuleerd	111	10	0	65	15
	Loopt	1.899	43	919	472	295
	Onbekend	74	4	14	38	3

Bron: Registratiedata NOC*NSF, oktober 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel 5.2 Verenigingen die hebben deelgenomen aan de diensten (*services*) via de sportlijn tussen 1 september 2019 en 30 september 2021, naar sporttak, regio en provincie (in aantallen verenigingen)*

Sporttak (20 diensten of meer)	n=4.516	Regio	n=2.842***	Provincie	n=2.842***
KNVB (voetbal)	1.460	Noord	288	Friesland	117
KNLTB (tennis)	349			Groningen	87
KNHB (hockey)	183			Drenthe	84
Nevobo (volleybal)	171	Oost	832	Overijssel	186
KNKV (korfbal)	170			Gelderland	607
KNZB (zwemsport)	129			Flevoland	39
KNGU (gymnastiek)	121	West	1.154	Utrecht	216
Atletiekunie	89			Noord-Holland	317
Rugby Nederland	89			Zuid-Holland	621
KNBSB (baseball en softball)	75	Zuid	568	Zeeland	39
NTTB (tafeltennis)	70			Noord-Brabant	316
KNHS (hippische sport)	55			Limburg	213
Badminton Nederland	54				
NHV (handbal)	50				
NBB (basketbal)	45				
JBN (judo)	41				
KNSB (schaatsen)	40				
KNWV (watersport)	39				
KNKF (krachtsport en fitness)	34				
NJBB (jeu de boules)	34				
KNRB (roeien)	29				
KNWU (wielrennen)	26				
KWBN (wandelen)	25				
Overig	1.138*				

* Eén dienst kan meerdere verenigingen tegelijk bereiken, zoals een workshop waar personen van meerdere clubs aan deelnemen. Bij de 3.461 aangevraagde diensten waren minstens 4.516 sportverenigingen betrokken (van de diensten die via ASK zijn aangeboden is onbekend hoeveel clubs exact betrokken waren).

** Deze verenigingen behoren tot een sporttak waarin minder dan 20 diensten zijn aangevraagd of tot een onbekende sporttak.

*** Van de verenigingen met een verduurzamingstraject is onbekend tot welke regio/provincie ze behoren.

Bron: Registratiedata NOC*NSF, oktober 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

